

SPRAWOZDANIE
Generalnego Inspektora Informacji Finansowej
z realizacji ustawy z dnia 1 marca 2018 r.
o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy
oraz finansowaniu terroryzmu
w 2023 roku

Warszawa, marzec 2024 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	7
2. PODSTAWOWE INFORMACJE O KRAJOWYM SYSTEMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	9
2.1. KRAJOWY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	9
2.2. INFORMACJE O KATEGORIACH INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH	17
2.2.1. PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RYNKU FINANSOWYM	17
2.2.2. POZOSTAŁE KATEGORIE INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH	30
3. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF	42
3.1. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PODEJRZANYCH	42
3.2. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PONADPROGOWYCH	46
4. ANALIZY	50
4.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY	50
4.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY	50
4.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ (WRAZ Z TZW. SANITIZED CASES)	55
4.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU	66
5. KONTROLE	69
5.1. INFORMACJE POCHODZĄCE OD TZW. SYGNALISTÓW	69
5.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF	69
5.3. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE	72
5.4. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR ADMINISTRACYJNYCH	72
6. WSPÓŁPRACA KRAJOWA	74
6.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI	74
6.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI	75
6.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KAS	77
6.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH	78
6.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA	78
6.1.5. WSPÓŁPRACA Z CBA	79
6.1.6. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI	79
6.1.7. WSPÓŁPRACA Z KCIK	79
6.2. INFORMACJE ZWROTNE	80
6.2.1. ORGANY KAS	82
6.2.2. POLICJA	84
6.2.3. INNE ORGANY	86
6.3. DANE DOTYCZĄCE POSTĘPOWAŃ KARNYCH	87
6.4. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA	88
7. WSPÓŁPRACA MIĘDZYKRAJOWA	92
7.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ	92
7.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	92
7.1.2. PLATFORMA UE-FIU	93
7.2. WSPÓŁPRACA Z RADĄ UE	94

7.3 KOMITET MONEYVAL	95
7.4. KONFERENCJA PAŃSTW STRON KONWENCJI WARSZAWSKIEJ	98
7.5. GRUPA EGMONT	100
7.6. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY	101
7.7. GRUPA EUROAZJATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY	103
7.8. GRUPA ROBOCZA DS. ZWALCZANIA MECHANIZMÓW FINANSOWANIA TZW. PAŃSTWA ISLAMSKIEGO	104
7.9 WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA	104
7.9.1. PODSTAWY WYMIANY INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JAF	104
7.9.2 WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JEDNOSTKAMI ANALITYKI FINANSOWEJ	105
7.10. POZOSTAŁE INICJATYWY MIĘDZYNARODOWE	111
7.10.1 PROJEKT „WZMOCNIENIE MECHANIZMÓW OCENY RYZYKA ORAZ FUNKCJI ANALIZ STRATEGICZNYCH W POLSKIEJ JEDNOSTCE ANALITYKI FINANSOWEJ”	111
7.10.2 EWALUACJA EBA W RAMACH PRZEGŁĄDU POLSKICH PRAKTYK NADZORCZYCH W ZAKRESIE AML/CTF	113
7.10.3 PRZEGŁĄD ŚWIATOWEGO FORUM PRZEJRZYSTOŚCI I WYMIANY INFORMACJI DO CELÓW PODATKOWYCH ORGANIZACJI WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ I ROZWOJU	114
7.10.4 PRZEGŁĄD IMPLEMENTACJI POSTANOWIEŃ KONWENCJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH PRZECIWKO KORUPCJI (UNCAC)	114
7.10.5 WYBÓR SIEDZIBY URZĘDU DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY	115
7.10.6 WSPÓŁPRACA Z AKADEMIĄ ONZ W RAMACH INICJATYWY FAST	116
7.10.7 DOROCZNA KONFERENCJA DOTYCZĄCA PRZECIWDZIAŁANIA FINANSOWANIU TERRORYZMU	116
7.10.8 WIZYTA STUDYJNA NA LITWIE POŚWIĘCONA STOSOWANIU PRZEPISÓW SANKCYJNYCH WOBEC OSÓB PODEJRZEWANYCH O ZWIĄZKI Z TERRORYZMEM	117
7.10.9 WIZYTA STUDYJNA LITEWSKIEJ JAF W POLSCE	117
7.11. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE NADZORU I KONTROLI AML / CTF	117
7.11.1 WSPÓŁPRACA Z EUROPEJSKIM URZĘDEM NADZORU BANKOWEGO (EBA)	117
7.11.2 WSPÓŁPRACA Z WŁAŚCIWYMI ORGANAMI NADZORU W POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTWACH	119
8. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH	121
9. KOMITET BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO	123
10. PRACE NAD AKTUALIZACJĄ KRAJOWEJ OCENY RYZYKA ORAZ WDRAŻANIEM STRATEGII PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU	125
11. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA	127

Skróty:

ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AML/CTF	ang. <i>anti-money laundering and counter-terrorism financing</i> , tj. przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu
BUP	biuro usług płatniczych
CAT	Centrum Antyterrorystyczne ABW
CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
CBŚP	Centralne Biuro Śledcze Policji
CBZC	Centralne Biuro Zwalczania Cyberprzestępczości
CIFG	ang. Counter-ISIL Finance Group
COP	ang. <i>Conference of the Parties to the CETS 198</i> , tj. Konferencja Państw Stron Konwencji Warszawskiej (ciało utworzone na bazie art. 48 <i>Konwencji Rady Europy z dnia 16 maja 2005 r. o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu</i> - CETS 198, przewidującego utworzenie mechanizmu monitorującego do zapewnienia stosowania jej przepisów)
DLT	ang. <i>Distributed Ledger Technology</i> , tj. Technologia Rozproszonego Rejestru – rodzaj technologii wspierającej rozproszone rejestrowanie zaszyfrowanych danych
Dz. U.	Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej (ang. <i>Official Journal of the European Union</i> - O.J. EU)
EAG	ang. <i>The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism</i> , tj. Grupa Euroazjatycka ds. Zwalczania Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu (organizacja utworzona w 2004 r. będąca ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
EBA	ang. <i>European Banking Authority</i> , tj. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
EGMLTF	ang. <i>Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing</i> , tj. Grupa Ekspertów ds. Przeciwdziałaniu Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu, działająca przy Komisji Europejskiej
EIOPA	Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych
ESMA	Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych
FATF	<i>Financial Action Task Force</i> , tj. Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (utworzona w 1989 r. podczas szczytu G-7 w Paryżu, zajmująca się analizą i oceną zagrożeń związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, w szczególności w kontekście wydanych przez nią 40 rekomendacji określających międzynarodowe standardy w zakresie zwalczania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu i proliferacji)
GIIF	Generalny Inspektor Informacji Finansowej

GPW S.A.	Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IAS	izba administracji skarbowej
IO	instytucja obowiązana o której mowa w art. 2 ust. 1 <i>ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu</i> (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1124 z późn. zm.)
ISIS	ang. <i>Islamic State of Iraq and Sham</i> , tj. tzw. Państwo Islamskie Iraku i Lewantu
JAF	jednostka analityki finansowej, z ang. <i>financial intelligence unit</i> (zgodnie z Rekomendacją FATF nr 29 – przez jednostkę analityki finansowej należy rozumieć „krajowe centrum do otrzymywania i analizowania: (a) raportów o podejrzanych transakcjach, (b) innych informacji odnoszących się do prania pieniędzy, związanych z nim przestępstw bazowych i finansowania terroryzmu, a także udostępniania wyników tych analiz”, które powinno „być w stanie otrzymywać informacje dodatkowe od instytucji obowiązanych oraz mieć na czas dostęp do informacji finansowych, administracyjnych i kryminalnych wymaganych do właściwego wykonywania jego funkcji”)
JW	jednostka współpracująca o której mowa w art. 2 ust. 2 pkt 8 <i>ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu</i>
KAS	Krajowa Administracja Skarbowa
KCIK	Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych
KDPW S.A.	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.
KE	Komisja Europejska
KGP	Komenda Główna Policji
KIP	krajowa instytucja płatnicza
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
UKNF	Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
ML/TF	money laundering / terrorism financing
MIP	małe instytucje płatnicze
MONEYVAL	zwany też Komitetem MONEYVAL - ang. <i>Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism</i> , tj. Komitet Ekspertów ds. Ewaluacji Środków Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (ciało Rady Europy utworzone w 1997 r., dedykowane do monitoringu i oceny zgodności działalności państw członkowskich MONEYVAL z podstawowymi zasadami międzynarodowymi dot. AML/CTF, a także efektywności ich implementacji, będące ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
MZZT	Międzyresortowy Zespół ds. Zagrożeń Terrorystycznych (utworzony na podstawie <i>Zarządzenia nr 162 Prezesa Rady Ministrów z 25 października 2006 r.</i> jako organ pomocniczy Rady Ministrów w zakresie zapewnienia

	współdziałania administracji rządowej w obszarze rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu)
NBP	Narodowy Bank Polski
OBWE	Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (ang. <i>Organization for Security and Co-operation in Europe - OSCE</i>)
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PPPFT	Przeciwdziałanie Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu
RP	Rzeczpospolita Polska
SAR	ang. <i>Suspicious Activity Report</i> , tj. Raport o Podejrzanej Aktywności
SG	Straż Graniczna
SKOK	spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa
SKW	Służba Kontrwywiadu Wojskowego
SNRA	ang. <i>Supranational Risk Assessment</i> , tj. Ponadnarodowa Ocena Ryzyka (dot. obszaru prania pieniędzy i finansowania terroryzmu)
STR	ang. <i>Suspicious Transaction Report</i> , tj. Raport o Podejrzanej Transakcji
UE	Unia Europejska

1. WSTĘP



Miniony rok obfitował w wiele wydarzeń istotnych z punktu widzenia przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Przede wszystkim warto zwrócić uwagę na nową Krajową ocenę ryzyka przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, opublikowaną pod koniec 2023 r. Pod względem układu jej treści oraz sposobu przedstawienia informacji zaszły pewne zmiany w porównaniu do pierwszego dokumentu na ten temat, upublicznionego w 2019 r. M.in. przy ocenie ryzyka tzw. „szczątkowego” odniesiono się do obszarów działalności, które mogą być związane z ryzykiem prania pieniędzy czy finansowania terroryzmu, a nie wyłącznie do możliwych scenariuszy ujawnienia się tego ryzyka. Jednocześnie obszerniej odniesiono się do środków mitygujących, które powinny być zastosowane w kontekście rozpoznanego ryzyka prania pieniędzy czy finansowania terroryzmu. Ponadto zawarto opis analizy dotyczącej tego, jakie są główne przestępstwa bazowe dla prania pieniędzy i jej wynik.

Istotne wydarzenia miały również miejsce w ramach współpracy międzynarodowej. Przede wszystkim warto wspomnieć o zorganizowanej, w dniu 25 kwietnia 2023 r. w Warszawie, Konferencji Wysokiego Szczebla Komitetu MONEYVAL Rady Europy. Podczas niej przyjęto m.in. Strategię MONEYVAL dotyczącą przeciwdziałania praniu pieniędzy, zwalczania finansowania terroryzmu i finansowania proliferacji na lata 2023-2027. Ponadto ważne znaczenie dla Polski ma fakt, że we wrześniu 2023 r. powierzono osobie reprezentującej Generalnego Inspektora Informacji Finansowej (GIIF), pełnienie obowiązków Przewodniczącej Grupy Egmont, skupiającej jednostki analityki finansowej, do czerwca 2024 r. Warto przypomnieć, że ta osoba od 2022 r. pełni funkcję wiceprzewodniczącej tej organizacji międzynarodowej.

W kontekście pracy analitycznej GIIF i jej wyników należy zaznaczyć istotny wzrost liczby wszczętych postępowań analitycznych, a także liczby tzw. głównych zawiadomień do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy / finansowania terroryzmu (o ok. 45,1% w stosunku do danych z 2022 r.) i liczby zablokowanych rachunków (o ok. 60,8% w porównaniu do danych za 2022 r.). W podrozdziale 4.1.2. niniejszego sprawozdania przedstawiono lakonicznie opis przykładowych, zanonimizowanych postępowań analitycznych, zakończonych zawiadomieniami do prokuratury, które pokazują różnorodność tych postępowań, zarówno pod kątem możliwych przestępstw bazowych, jak również sposobów działań przestępczych.

Pracy analitycznej towarzyszy także intensywna praca związana z dwustronną, tzw. „operacyjną” wymianą informacji, zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Jej opis można znaleźć w rozdziale 6 oraz podrozdziale 7.9.

GIIF nie tylko kontroluje instytucje obowiązane czy nakłada na niektóre z nich kary administracyjne za brak zgodności z zasadami przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, lecz też podejmuje działania mające na celu podnoszenia wiedzy i świadomości w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W 2023 r. GIIF – wychodząc naprzeciw potrzebom instytucji obowiązanych – rozpoczął cykl

wirtualnych szkoleń przeznaczonych dla pracowników instytucji obowiązków (zapraszano na nie także przedstawicieli jednostek współpracujących). Ponadto kontynuował w tym czasie wydawanie newsletterów typologicznych, która to inicjatywa została zapoczątkowana jeszcze w 2022 r., a także komunikatów kierowanych do instytucji obowiązków.

2. PODSTAWOWE INFORMACJE O KRAJOWYM SYSTEMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

2.1. KRAJOWY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

Polski system przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (dalej jako system PPP/PFT) opiera się na regulacjach prawnych, zarówno krajowych, jak i Unii Europejskiej (UE). Głównym aktem prawnym, który określa zasady i tryb funkcjonowania tego systemu, jest *ustawa AML/CTF*, która określa środki bezpośrednio służące przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, wskazuje na uprawnienia organów i jednostek współpracujących, charakteryzuje instytucje obowiązane i reguluje ich obowiązki w ramach funkcjonującego systemu PPP/PFT.

System przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu tworzą w Polsce:

- GIIF;
- instytucje obowiązane (IO);
- jednostki współpracujące (JW).

Rysunek nr 1 – Schemat polskiego systemu PPP/PFT



Instytucje obowiązane, GIIF oraz jednostki współpracujące oddziałują wzajemnie na siebie. Z jednej strony czynności podejmowane przez instytucje obowiązane wpływają bezpośrednio na działania inicjowane przez GIIF, które z kolei mają istotny wpływ na sposób postępowania

jednostek współpracujących (w szczególności organów ścigania czy organów nadzorczych). Z drugiej strony efektywność pracy jednostek współpracujących wpływa na czynności podejmowane przez GIIF, co z kolei ma swoje odzwierciedlenie w zakresie działań podejmowanych przez instytucje obowiązane. Generalnie system PPP/PFT ma charakter układu „naczyń połączonych”, w którym jakość i efektywność funkcjonowania każdego elementu ma znaczenie dla pracy pozostałych segmentów oraz całego systemu.

Zgodnie z *ustawą AML/CTF* organami administracji rządowej właściwymi w sprawach przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu są minister właściwy do spraw finansów publicznych (jako naczelny organ informacji finansowej) oraz Generalny Inspektor Informacji Finansowej. Biorąc pod uwagę zakres i charakter zadań Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, organ ten – jako element centralny – ma największy wpływ na funkcjonowanie całego systemu PPP/PFT. Co warto podkreślić, istotny wpływ na funkcjonowanie tego systemu ma także etap jego tworzenia czyli proces legislacji, polegający przede wszystkim na implementacji do polskiego porządku prawnego rozwiązań zawartych w dyrektywach UE, a dotyczących przedmiotowego zakresu.

Zgodnie z zapisami *ustawy AML/CTF* GIIF wykonuje swoje zadania przy pomocy komórki organizacyjnej wyodrębnionej w strukturze Ministerstwa Finansów, tj. przy pomocy Departamentu Informacji Finansowej. Od 2017 r. systematycznie wzrasta zatrudnienie w przedmiotowym departamencie. Zasoby kadrowe tego departamentu wzrosły z 65 etatów w 2017 r. do 122 etatów w 2023 r. Wyzwaniem natury organizacyjnej pozostaje zapewnienie odpowiednich zasobów lokalowych dla wszystkich pracowników. GIIF jako organ nie dysponuje własnym budżetem. W powyższym zakresie polega na zasobach Ministerstwa Finansów.

GIIF jest powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw finansów publicznych po zasięgnięciu opinii ministra – członka Rady Ministrów właściwego do spraw koordynowania działalności służb specjalnych, jeżeli został on wyznaczony przez Prezesa Rady Ministrów.

Zgodnie z treścią art. 12 ust. 1 *ustawy AML/CTF* do zadań GIIF należy podejmowanie działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, w szczególności:

- analizowanie informacji dotyczących wartości majątkowych, co do których GIIF powziął podejrzenie, że mają one związek z przestępstwem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
- przeprowadzanie procedury wstrzymania transakcji lub blokady rachunku;
- żądanie przekazania informacji o transakcjach i ich udostępnianie;
- przekazywanie uprawnionym organom informacji i dokumentów uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa;
- wymiana informacji z jednostkami współpracującymi;
- sporządzanie krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz strategii przeciwdziałania tym przestępstwom we współpracy z jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązany;

- sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem przepisów dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- wydawanie decyzji w sprawach wpisu na listę osób i podmiotów, przeciwko którym stosuje się szczególne środki ograniczające polegające na zamrożeniu wartości majątkowych, nieudostępnieniu wartości majątkowych w szczególności poprzez nieudzielanie pożyczek, kredytu konsumenckiego lub kredytu hipotecznego, niedokonywanie darowizn, niedokonywanie płatności za towary lub usługi, lub skreślenia oraz prowadzenie tej listy;
- współpraca z właściwymi organami innych państw, a także zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu;
- wymiana informacji z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej, w tym prowadzenie punktu kontaktowego na potrzeby tej wymiany;
- nakładanie kar administracyjnych, o których mowa w *ustawie AML/CTF*;
- udostępnianie wiedzy i informacji z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych;
- przetwarzanie informacji w trybie określonym w ustawie,
- inicjowanie innych działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Instytucje obowiązane są to podmioty podlegające wymaganiom i ograniczeniom wynikającym z *ustawy AML/CTF*. Katalog instytucji obowiązanych określony w art. 2 ust. 1 tej ustawy jest szeroki, obejmuje bowiem 30 enumeratywnie wymienionych kategorii różnych podmiotów – zarówno sektora finansowego, jak i niefinansowego. Podkreślić jednak należy, że jest to katalog zamknięty, co oznacza, że jedynie podmioty wskazane w wyżej wymienionym przepisie są obowiązane do wypełniania obowiązków prawnych wynikających z tej ustawy. Katalog instytucji obowiązanych podlega jednak nieustannym zmianom, co jest konsekwencją obejmowania obowiązkami AML nowych podmiotów, czy szerzej – obszarów, których działalność może być związana z szeroko rozumianym ryzykiem w zakresie objętym ustawą. W 2023 r. katalog instytucji obowiązanych powiększył się o dwa rodzaje podmiotów: przedsiębiorców wykonujących działalność lombardową¹ oraz podmioty prowadzące system

¹ O których mowa w *ustawie z dnia 14 kwietnia 2023 r. o konsumenckiej pożyczce lombardowej* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1285).

rozrachunku oparty na DLT (ang. *Distributed Ledger Technology* – Technologia Rozproszonego Rejestru) albo system obrotu i rozrachunku oparty na DLT².

Podstawowym obowiązkiem instytucji obowiązanych jest rozpoznawanie i ocena poziomu ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanego ze stosunkami gospodarczymi zawieranymi przez te instytucje z klientami lub z transakcjami okazjonalnymi przez nich realizowanymi. Na podstawie rozpoznania tego ryzyka i oceny jego poziomu instytucje obowiązane stosują odpowiednie środki bezpieczeństwa finansowego, ukierunkowane na pozyskanie informacji na temat ich klientów oraz rozpoznania celu, dla którego ci klienci korzystają z ich usług i produktów. Instytucje obowiązane zawiadamiają GIIF o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, jak również zawiadamiają niezwłocznie o przypadkach powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu

Ustawa AML/CTF obliguje instytucje obowiązane do przekazywania GIIF informacji o tzw. transakcjach ponadprogowych, tj. takich, których równowartość przekracza wartość 15 000 euro i które są:

- przyjętą wpłatą lub dokonaną wypłatą środków pieniężnych;
- wykonanym transferem środków pieniężnych (w tym transferem spoza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz odbiorcy, którego dostawcą usług płatniczych jest instytucja obowiązana), z wyjątkami określonymi w *ustawie AML/CTF*;
- przeprowadzoną transakcją kupna lub sprzedaży wartości dewizowych, albo o pośredniczeniu w przeprowadzeniu takiej transakcji;
- czynnością dokonaną w formie aktu notarialnego, określoną w *ustawie AML/CTF*.

Na żądanie GIIF instytucje obowiązane blokują rachunki i wstrzymują transakcje oraz przekazują lub udostępniają Generalnemu Inspektorowi posiadane informacje i dokumenty. Instytucje obowiązane dokonują wstrzymywania transakcji lub blokady rachunku na podstawie stosownego postanowienia prokuratora.

W celu przeciwdziałania terroryzmowi i finansowaniu terroryzmu, instytucje obowiązane stosują ponadto szczególne środki ograniczające przeciwko osobom i podmiotom wskazanym na listach publikowanych w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

GIIF posiada uprawnienia kontrolne w zakresie wypełniania przez instytucje obowiązane obowiązków w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Zgodnie z art. 130 ust. 2 *ustawy AML/CTF* w ramach swoich właściwości kontrolę instytucji

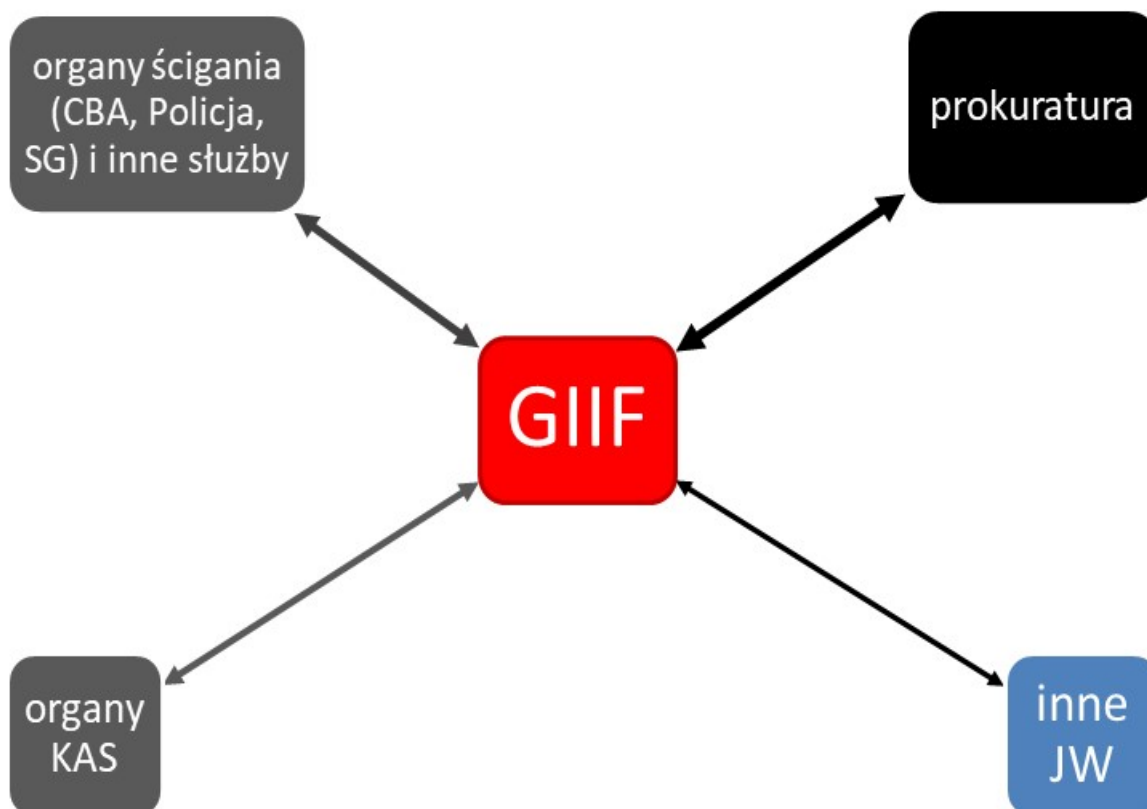
² Kategoria wprowadzona *ustawą z dnia 16 sierpnia 2023 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem rozwoju rynku finansowego oraz ochrony inwestorów na tym rynku (Dz. U. z 2023 r. poz. 1723)*. Dotyczy ta kategoria podmiotów prowadzących system rozrachunku oparty na DLT, o którym mowa w art. 2 pkt 7 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/858 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie systemu pilotażowego na potrzeby infrastruktury rynkowych opartych na technologii rozproszonego rejestru, a także zmiany rozporządzeń (UE) nr 600/2014 i (UE) nr 909/2014 oraz dyrektywy 2014/65/UE* (Dz. Urz. UE L 151 z 02.06.2022, str. 1), albo system obrotu i rozrachunku oparty na DLT, o którym mowa w art. 2 pkt 10 tego rozporządzenia, w zakresie, w jakim prowadzą rachunki DLT, o których mowa w art. 3 pkt 28ac *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi*, albo ewidencję DLT, o której mowa w art. 131u ust. 1 tej ustawy.

obowiązanych w tym obszarze (na zasadach określonych w przepisach odrębnych) przeprowadzają również:

- Prezes NBP (w odniesieniu do podmiotów prowadzących działalność kantorową);
- KNF (w odniesieniu do instytucji przez nią nadzorowanych);
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa (w odniesieniu do spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych);
- prezesi sądów apelacyjnych (w odniesieniu do notariuszy);
- naczelnicy urzędów celno-skarbowych (w odniesieniu do wszystkich instytucji obowiązanych);
- wojewodowie lub starostowie – w odniesieniu do stowarzyszeń;
- ministrowie lub starostowie – w odniesieniu do fundacji.

Jednostki współpracujące są to organy administracji rządowej, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz inne państwowe jednostki organizacyjne, a także Narodowy Bank Polski, Komisja Nadzoru Finansowego i Najwyższa Izba Kontroli. Podobnie jak instytucje obowiązane, zobligowane są do niezwłocznego informowania GIIF o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Ponadto, na wniosek GIIF przekazują lub udostępniają w granicach swoich ustawowych kompetencji posiadane informacje lub dokumenty.

Rysunek nr 2 – Schemat przepływu informacji pomiędzy GIIF a jednostkami współpracującymi



GIIF weryfikuje informacje otrzymane w uzyskanych zawiadomieniach i powiadomieniach podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu na podstawie danych pozyskiwanych od instytucji obowiązanych, jednostek współpracujących, a także zagranicznych JAF. W przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu GIIF zawiadamia właściwego prokuratora, który we współpracy z organami ścigania podejmuje działania w celu potwierdzenia informacji GIIF, zebrania materiału dowodowego oraz sporządzenia aktu oskarżenia przeciwko podejrzanym osobom. Po otrzymaniu ww. zawiadomienia prokurator ma obowiązek poinformować GIIF o:

- wydaniu postanowienia w przedmiocie blokady rachunku lub wstrzymania transakcji;
- zawieszeniu postępowania;
- podjęciu zawieszonego postępowania;
- wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutu popełnienia przestępstwa.

Ponadto prokuratorzy zobligowani są do przekazywania do GIIF informacji o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu, wniesieniu aktu oskarżenia, w pozostałych sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Z kolei GIIF przekazuje sądom i prokuratorom, na pisemny wniosek, zgromadzone informacje lub dokumenty, na potrzeby toczącego się postępowania karnego. Dodatkowo, GIIF udostępnia posiadane informacje, w tym informacje finansowe i analizy finansowe, na pisemny i uzasadniony wniosek innych jednostek współpracujących wskazanych w *ustawie AML/CTF*, tj. – organów wymienionych w art. 105 ust. 1 oraz Przewodniczącego KNF, Prezesa NBP, Prezesa NIK, krajowego administratora, o którym mowa w art. 3 pkt 22 *rozporządzenia Komisji (UE) nr 389/2013 z dnia 2 maja 2013 r.*³, ministra właściwego do spraw zagranicznych, ministra właściwego do spraw finansów publicznych, Szefa KAS, dyrektora izby administracji skarbowej lub naczelnika urzędu celno-skarbowego – w zakresie ich ustawowych zadań. Udostępniając informacje wskazanym podmiotom, GIIF określa cele do jakich te informacje mogą być wykorzystane.

W przypadku powzięcia podejrzenia popełnienia przestępstwa skarbowego lub przestępstwa innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, GIIF przekazuje informacje uzasadniające to podejrzenie właściwym organom ścigania, w celu podjęcia czynności wynikających z ich zadań ustawowych. GIIF może także z urzędu udostępniać organom ścigania posiadane informacje, w celu podjęcia czynności wynikających z ich ustawowych zadań. Dodatkowo, w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia naruszenia przepisów związanych z funkcjonowaniem rynku finansowego, GIIF przekazuje informacje uzasadniające to podejrzenie do KNF.

Ze względu na międzynarodowy charakter przestępczości związanej z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, GIIF dokonuje wymiany informacji z zagranicznymi JAF. Na uzasadniony wniosek zagranicznej JAF, GIIF może zezwolić na przekazanie udostępnionych przez niego informacji innym organom lub zagranicznym JAF lub też na wykorzystanie tych

³ *Rozporządzenie Komisji (UE) nr 389/2013 z dnia 2 maja 2013 r. ustanawiające rejestr Unii zgodnie z dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, decyzjami nr 280/2004/WE i nr 406/2009/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylające rozporządzenia Komisji (UE) nr 920/2010 i nr 1193/2011* (Dz. Urz. UE L 122 z 03.05.2013, z późn. zm.).

informacji do celów innych niż związane z zadaniami jednostek analityki finansowej. Analogicznie również GIIF może wystąpić do zagranicznej JAF z wnioskiem o wyrażenie zgody na przekazanie otrzymanych od niej informacji sądom, prokuratorom i pozostałym jednostkom współpracującym, innym zagranicznym JAF lub na wykorzystanie takich informacji do celów innych niż wykonywanie swoich zadań. Ponadto, zgodnie z treścią art. 113 ust. 4 *ustawy AML/CTF*, GIIF może zażądać wstrzymania transakcji lub blokady rachunku na uzasadniony wniosek zagranicznej JAF, który zawiera informacje w dostateczny sposób uprawdopodobniający podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że system przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu jest konstrukcją złożoną, ściśle powiązaną ze wszystkimi rozwiązaniami zawartymi w *ustawie AML/CTF* oraz w innych przepisach prawa krajowego i UE. System ten ma istotny wpływ na wiele obszarów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, funkcjonowaniem podmiotów korporacyjnych, nawiązywaniem stosunków gospodarczych czy zawieraniem transakcji. Podkreślić należy, że przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest jednym z istotnych zadań państwa, służących ograniczeniu przestępczości i zapewnieniu bezpieczeństwa.

Skuteczność systemu przeciwdziałania temu procederowi zależy między innymi od rzetelności wywiązywania się instytucji obowiązanych z obowiązków ustawowych. Stąd w *ustawie AML/CTF* realizacja tych obowiązków zabezpieczona jest możliwością stosowania sankcji, zarówno o charakterze administracyjnym, jak i karnym. Ich określenie jedynie na gruncie administracyjnym byłoby niewystarczające dla skuteczności przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, dlatego też kryminalizacja procedury prania pieniędzy jest uzasadniona i występuje także w umowach międzynarodowych (np. konwencja Wiedeńska czy konwencja z Palermo) oraz zawarta jest w rekomendacji FATF nr 3.

W świetle powyższego doskonale widać jak ogromne znaczenie ma prawidłowa współpraca organów i jednostek, która warunkuje skuteczność działania systemu jako całości, zarówno w aspekcie administracyjnym, jak i karnym.

Podkreślenia wymaga, jak istotnym elementem systemu są rozwiązania bazujące na podejściu opartym o ryzyko (ang. *risk based approach*). Uchwalenie *ustawy AML/CTF* miało właśnie na celu obniżenie ryzyka wystąpienia przestępstwa prania (art. 299 k.k.). Należy w tym względzie przytoczyć treść rekomendacji FAFT Nr 1, zgodnie z którą: „*Kraje powinny identyfikować, oceniać i rozumieć ryzyko związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu w kraju oraz powinny podjąć działania w tym wyznaczyć organ lub system koordynujący działania w celu oceny ryzyka i zastosować środki mające na celu zapewnienie skutecznego ograniczenia ryzyka. W oparciu o te ocenę kraje powinny zastosować podejście oparte na ryzyku, aby zapewnić, że środki mające zapobiegać lub ograniczać pranie pieniędzy i finansowanie terroryzmu są współmierne do stwierdzonego ryzyka. Podejście to powinno stanowić niezbędną podstawę efektywnej alokacji środków w ramach systemu PPP/PFT oraz wdrożenia środków opartych na ryzyku w zaleceniach FAFT. W przypadku stwierdzenia wyższego ryzyka kraje powinny upewnić się, że ich system PPP/PFT odpowiednio uwzględnia takie ryzyko. W przypadku stwierdzenia niższego ryzyka kraje mogą pod pewnymi warunkami podjąć decyzję o dopuszczeniu uproszczonych środków w odniesieniu do niektórych zaleceń FAFT. Kraje powinny wymagać od instytucji finansowych oraz wyznaczonych przedsiębiorstw i zawodów*

niepowiązanych z branżą finansową, aby identyfikowały i podejmowały skuteczne działania w celu ograniczenia ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu”.

Dla skuteczności funkcjonowania systemu nieodzowne jest zapewnienie odpowiednich działań zmierzających do sformułowania prawidłowej oceny ryzyka i podjęcie skutecznych środków bezpieczeństwa finansowego przeciwdziałających praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. W tym aspekcie również ogromne znaczenie mają działania podejmowane w tym zakresie przez instytucje obowiązane, które wykonując w sposób właściwy obowiązki wynikające z ustawy przyczyniają się w sposób oczywisty do skuteczności działania całego systemu. Do zapewnienia realizacji celu dla którego system jest stworzony, niezbędna jest również odpowiednia kooperacja organów i jednostek współpracujących dokonujących kontroli działania instytucji obowiązanych, z tym natomiast powiązana jest adekwatność stosowania sankcji, które będą w sposób efektywny prowadzić do podejmowania właściwych działań przez instytucje obowiązane.

Całość działa więc jak specyficzny organizm, w którym dla skuteczności jego działania powinien zostać zachowany potencjał funkcjonowania poszczególnych jego elementów. To z kolei wymaga również współpracy i wymiany informacji w adekwatnym momencie czasowym, co umożliwia również efektywne działanie organów nadzorczych wobec instytucji obowiązanych, które mają czuwać nad prawidłowością działania systemu m.in. poprzez podejmowanie odpowiednich środków prawnych warunkujących jego skuteczność.

Prawidłowa realizacja obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF* warunkowana jest właściwym rozumieniem obowiązujących regulacji. GIIF odgrywa istotną rolę w aspekcie rzetelności działań podejmowanych przez instytucje obowiązane, m.in. w poprzez bieżące przekazywanie wiedzy z zakresu stosowania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, co jest realizowane poprzez szkolenia oraz publikowanie komunikatów w BIP na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego ds. finansów publicznych. Uprawnienia i obowiązki GIIF związane z udostępnianiem wiedzy i informacji są realizowane także poprzez sporządzanie krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz strategii przeciwdziałania tym przestępstwom we współpracy z jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązanyymi.

Oczywistym jest, że odpowiedni poziom wiedzy z zakresu regulacji prawnych dotyczących procesu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przekłada się na wyższą jakość wypełniania obowiązków przez instytucje obowiązane, co wpływa na wyższą skuteczność działania całego systemu.

Upowszechnianie przez GIIF wiedzy z zakresu stosowania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest działaniem o charakterze prewencyjnym, co może skutkować zmniejszeniem działań sankcyjnych wobec instytucji obowiązanych.

Na budowę i sposób funkcjonowania systemu jako całości bezpośredni wpływ ma proces legislacji, który jest istotnym elementem zapewniającym funkcjonowanie systemu jako całości.

Możliwość wymiany informacji z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej powoduje, że przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu nabiera międzynarodowego wydźwięku.

Na kształt i sposób funkcjonowania krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu wpływają regulacje międzynarodowe, co znajduje swoje odzwierciedlenie chociażby w implementacji dyrektyw czy rekomendacjach FATF.

2.2. INFORMACJE O KATEGORIACH INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH

Zgodnie z *ustawą AML/CTF* wyodrębnia się 30 kategorii instytucji obowiązkanych. Należą do nich podmioty działające na rynku finansowym oraz liczna grupa działająca poza tym rynkiem.

2.2.1. PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RYNKU FINANSOWYM

Poniższy opis kategorii podmiotów działających na rynku finansowym został sporządzony z wykorzystaniem informacji otrzymanych przez GIIF na podstawie art. 14 ust. 4 *ustawy AML/CTF* z KNF⁴, Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej oraz NBP, dotyczących kategorii instytucji obowiązkanych przez nie nadzorowanych.

Sektor bankowy

Na koniec grudnia 2023 r. działalność bankową prowadziło 555 podmiotów (29 banków komercyjnych, 492 banki spółdzielcze oraz 34 oddziały instytucji kredytowych i banków zagranicznych). Jednocześnie, sektor dysponował siecią 10,1 tys. placówek (4 996 oddziałów, 2 370 filii i ekspozytur oraz 2 738 przedstawicielstw). Banki zatrudniały 144,7 tys. osób. W analizowanym okresie kontynuowany był trend ograniczania sieci bankowej – banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania w drodze optymalizacji sieci sprzedaży (trend ograniczania sieci bankowej). Liczba zatrudnionych w sektorze bankowym, pomiędzy latami 2022 – 2023 nieznacznie wzrosła, tj. z 143,2 tysięcy osób (dane na koniec grudnia 2022 r.) do 144,9 tysięcy osób (dane na koniec grudnia 2023 r.). Liczba oddziałów banków spadła pomiędzy końcem roku 2022, a końcem 2023 roku, tj. z ilości 5 083 oddziałów do 4 948 oddziałów banków. W przypadku liczby filii, ekspozytur i innych placówek obsługi klienta było ich 2 403 (na koniec 2022 r.) i 2 342 (na koniec 2023 r.) Tendencja spadkowa objęła również liczbę przedstawicielstw w poszczególnych latach, tj. 2 816 (na koniec grudnia 2022 r.) i 2 716 (na koniec grudnia 2023 r.).

Sytuacja sektora bankowego pozostaje stabilna, pomimo niestabilnego otoczenia makroekonomicznego oraz geopolitycznego. W 2023 r. obserwowano wzrost współczynników adekwatności kapitałowej, co związane było głównie z zatrzymywaniem zysku. Fundusze własne banków na koniec III kwartału 2023 r. wzrosły o 14,5% (r/r) z 214 do 245 mld zł. W tym samym czasie łączna kwota ekspozycji na ryzyko w ujęciu rocznym nieznacznie zmalała (o 5% do 1 113 mld zł). Współczynnik kapitału Tier 1 wyniósł 20,4%, a łączny współczynnik kapitałowy 22%. W analogicznym okresie 2022 r. współczynniki te wynosiły odpowiednio 16,4% i 18,2%.

⁴ Przedstawione informacje zostały wybrane z szerszego opisu sektorów rynku finansowego przekazanego przez KNF.

Sytuacja w zakresie bieżącej płynności w bankach komercyjnych pozostawała dobra. Wszystkie banki komercyjne spełniały obowiązującą normę LCR⁵ na poziomie 100%. Na koniec III kwartału 2023 r. średnia LCR dla sektora banków komercyjnych (bez banków zrzeszających) wyniosła 205%. Wymóg w zakresie współczynnika płynności długoterminowej NSFR⁶ też był spełniony przez wszystkie banki a średnia wartość w danym okresie wyniosła 163%.

Wynik finansowy netto na koniec września 2023 r. wyniósł 21,2 mld zł. Znaczący wzrost wyniku r/r spowodowany był utrzymującym się środowiskiem relatywnie wysokich stóp procentowych, a w konsekwencji wzrostem przychodów odsetkowych, nawet przy istotnym wzroście kosztów odsetkowych (wzrost kosztów odsetkowych z 27,1 do 54,0 mld zł przy wzroście przychodów odsetkowych z 82,0 do 126,2 mld zł).

Wynik finansowy netto na koniec września 2023 r. wyniósł 21,2 mld zł. Znaczący wzrost wyniku r/r spowodowany był utrzymującym się środowiskiem relatywnie wysokich stóp procentowych, a w konsekwencji wzrostem przychodów odsetkowych, nawet przy istotnym wzroście kosztów odsetkowych (wzrost kosztów odsetkowych z 27,1 do 54,0 mld zł przy wzroście przychodów odsetkowych z 82,0 do 126,2 mld zł).

Na koniec września 2023 r. 4 banki komercyjne wykazały łączną stratę w wysokości 6,0 mld zł. Banki te miały ok. 1,2 % udział w aktywach sektora banków komercyjnych oraz spółdzielczych. Pozostałe banki w sektorze wykazały łącznie zysk w wysokości 28,9 mld zł.

W przypadku oddziałów instytucji kredytowych (OIK) 9 podmiotów wykazało łączną stratę w wysokości 2,83 mld zł, mając 13,6% udziału w aktywach wszystkich OIK.

W trzech pierwszych kwartałach 2023 r. otoczenie bankowe było relatywnie sprzyjające, zwłaszcza ze względu na wysoki poziom stóp procentowych, a także m.in. niskie bezrobocie oraz dynamicznie rosnące płace nominalne. Z tego powodu wskaźniki efektywności istotnie poprawiły się w stosunku do roku poprzedniego. Wskaźnik ROE⁷ na koniec III kwartału 2023 r. wyniósł 11,58% (+10,4 p.p. r/r), ROA⁸ 0,91% (+0,82 p.p. r/r) a R/I (wskaźnik rezerw i odpisów do przychodów) utrzymywał się na stabilnym poziomie: z 19,49% do 19,35%. Z drugiej strony banki odbudowały marżę odsetkową netto (wzrost z 2,88% do 3,77% w analogicznym okresie) przy ścisłej kontroli kosztów – wskaźnik C/I spadł z 55,04% do 44,10%.

Dynamika wielkości bilansu sektora bankowego odnotowana w trzecim kwartale 2023 r. była na poziomie +8,4% r/r do 2 965,9 mld zł. W strukturze aktywów banków komercyjnych i spółdzielczych, główną pozycję stanowiły kredyty i zaliczki (53,6%, 1 589,4 mld zł). Instrumenty dłużne stanowiły 32,5% wartości aktywów (963,7 mld zł) a pozostałe należności 13,9% (412,8 mld zł). Po stronie pasywnej dominującą pozycją pozostawały depozyty (2141,5 mld zł, 72,2%), emisje własne (264,8 mld zł, 8,9%) oraz kapitały własne (252,4 mld zł, 8,5%).

Stabilność sektora bankowego ma kluczowe znaczenie dla stabilności całego systemu finansowego. Aktywa sektora bankowego na koniec września 2023 r. wyniosły 2 967 mld zł, co stanowiło 88,9% PKB z ostatnich 4 kwartałów. 90,6% aktywów sektora bankowego była

⁵ Wskaźnik bieżącej płynności (LCR – *Liquidity Coverage Ratio*)

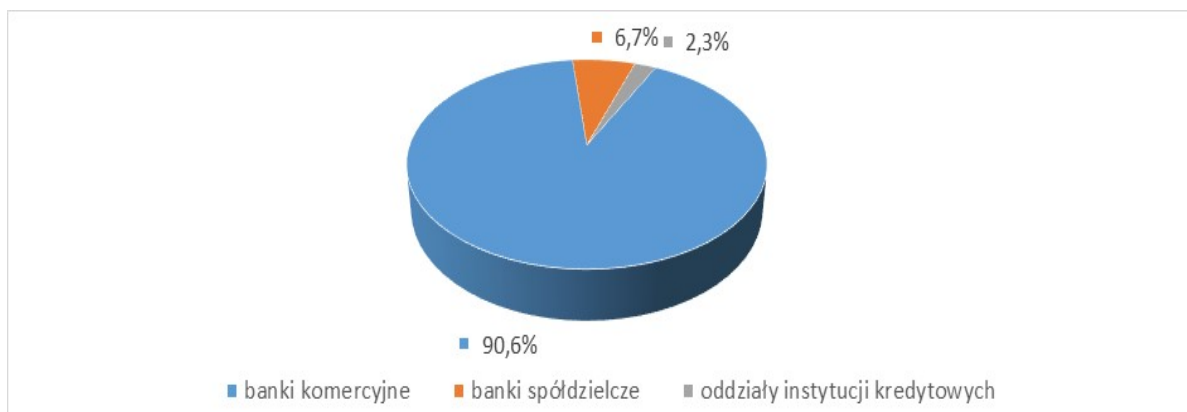
⁶ Współczynnik płynności długoterminowej (NSFR – *Net Stable Funding Ratio*)

⁷ Wskaźnik rentowności kapitału własnego – (*ROE - return on equity*).

⁸ Wskaźnik rentowności aktywów – (*ROA - return on assets*).

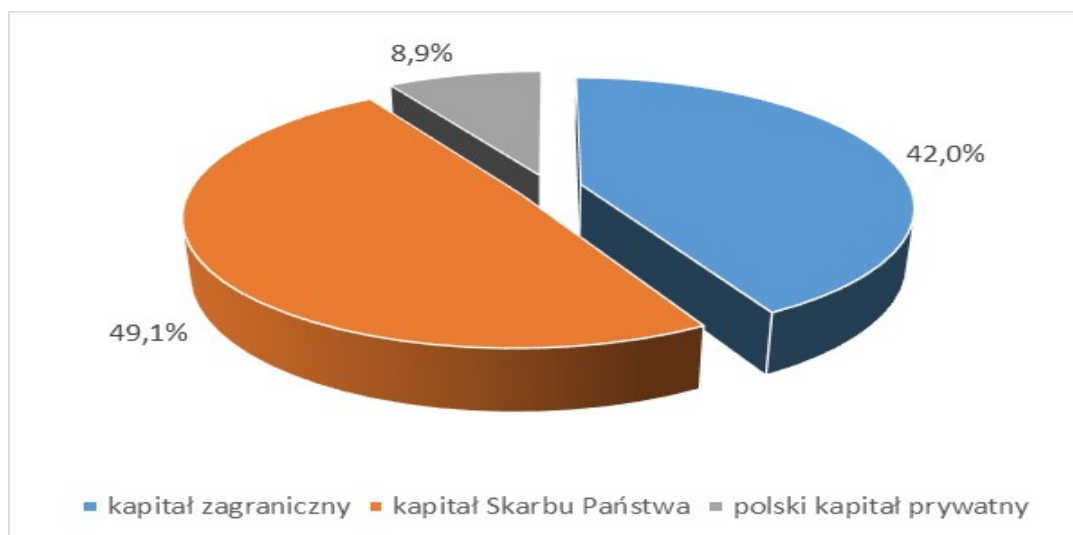
zarządzana przez banki komercyjne, udział banków spółdzielczych w aktywach bankowych wynosił 6,7%, a oddział instytucji kredytowych - 2,3%.

Wykres nr 1 – Struktura podmiotowa sektora bankowego na koniec września 2023 r. wg udziału w łącznej wartości jego aktywów (w proc.)



W podziale na podmiot dominujący, 49,1% aktywów kontrolowanych jest przez skarb państwa, 42,0% przez kapitał zagraniczny a 8,9% przez polski kapitał prywatny. Koncentracja sektora bankowego jest umiarkowana. Aktywa 5 największych banków stanowiły na koniec września 2023 r. 59,1% aktywów sektora. W porównaniu do 49,9% na koniec grudnia 2018 r. zauważyć można trend rosnący, co wynika m.in. z dodatnich efektów skali w większych instytucjach.

Wykres nr 2 – Struktura sektora bankowego z uwagi na pochodzenie kapitału na koniec września 2023 r. (w proc.)



Aktualne wyzwania / problemy stojące przed sektorem bankowym to m.in.:

- 1) Kredyty RRE (FX) - portfel walutowych kredytów mieszkaniowych generujące ryzyko systemowe głównie z uwagi na ryzyko prawne związane z wysoką liczbą pozwów składanych przez kredytobiorców oraz kierunku rozstrzygnięć sądowych, dotyczących kształtu umów kredytowych.

- 2) Ryzyko regionu/geopolityczne - wynikające z inwazji zbrojnej Federacji Rosyjskiej na Ukrainę może implikować odpływ inwestycji, deprecjację PLN, zakłócenia płynności, spadek cen aktywów oraz spadek aktywności gospodarstw domowych. Dodatkowym zagrożeniem jest trwający konflikt na Bliskim Wschodzie.
- 3) Ryzyko polityczne - niepewność regulacyjna wciąż pozostaje ważnym uwarunkowaniem długoterminowych decyzji biznesowych (np. wakacje kredytowe).
- 4) Potencjalnie obniżone nadwyżki kapitałowe i ryzyko racjonowania kredytu – wynikające ze zmniejszenia, w wyniku materializacji ryzyk, nadwyżek kapitałowych ponad wymogi regulacyjne w systemie bankowym, co może przyczynić się do ograniczenia dostępności kredytu poprzez jego racjonowanie, w efekcie negatywnie wpływając na dynamikę PKB.
- 5) Ryzyko podważania WIBOR - ryzyko dotyczy kwestionowania przez kredytobiorców umów kredytowych, w których stosowany jest wskaźnik WIBOR.
- 6) Wyzwania operacyjne sektora bankowego związane z procesem zamiany wskaźnika WIBOR na nowy wskaźnik referencyjny WIRON⁹, który zastąpił wskaźnik referencyjny WIBOR.

Banki spółdzielcze

Banki spółdzielcze oferują relatywnie prosty katalog usług i produktów bankowych. Według stanu na koniec września 2023 r. działały 492 banki spółdzielcze oraz 2 banki zrzeszające: Bank Polskiej Spółdzielczości SA oraz SGB-Bank SA. Banki spółdzielcze tworzyły dwa systemy ochrony instytucjonalnej (System Ochrony Zrzeszenia BPS oraz Spółdzielczy System Ochrony SGB), w skład których wchodziły 482 banki spółdzielcze oraz oba banki zrzeszające, natomiast 10 banków spółdzielczych prowadziło działalność poza strukturami zrzeszeń i systemów ochrony. Po trzech kwartałach 2023 r. – w związku z procesem łączeniowym – liczba banków spółdzielczych zmniejszyła się o 3.

Aktywa banków spółdzielczych w okresie wrzesień 2022 r. - wrzesień 2023 r. wzrosły o 9,7%, czyli o 17,7 mld zł, do kwoty 199,8 mld zł. Aktywa banków zrzeszających zwiększyły się o 13,9%, tj. o 7,3 mld zł, do kwoty 60,0 mld zł. Podstawowym rodzajem ryzyka jest ryzyko kredytowe – udział kredytów w aktywach wynosił ok. 65,7%. Banki spółdzielcze nadal zainteresowane są przede wszystkim finansowaniem działalności gospodarczej i rolniczej (kredyty na ten cel stanowią ok. 66,0% należności od sektora niefinansowego). Na taką strukturę kredytów wpływ niewątpliwie ma tradycja banków spółdzielczych – zostały utworzone przede wszystkim w celu finansowania działalności rolników i rzemieślników. Tradycyjnie banki spółdzielcze gromadzą depozyty głównie od osób prywatnych. W bankach spółdzielczych rośnie nadwyżka depozytów sektora niefinansowego nad kredytami dla tego sektora. Jest ona lokowana głównie w bankach zrzeszających oraz w instrumentach dłużnych, przede wszystkim Skarbu Państwa i NBP, a także – w mniejszym stopniu – w kredytach dla samorządów. Instrumenty dłużne Skarbu Państwa i NBP stanowiły 24,3% wartości aktywów banków spółdzielczych.

⁹ Wskaźnik WIRON(R), do tej pory znany pod nazwą WIRD(R) to Warszawski Indeks Rynku Depozytowego. Opiera się on na transakcjach depozytów niezabezpieczonych w grupie instytucji kredytowych oraz finansowych. Wskaźnik WIRON(R) ukazuje koszt pozyskania pieniądza na rynku, uwzględniając jedynie transakcje depozytów niezabezpieczonych o terminie zapadalności overnight (ON). Dzięki temu w dokładny sposób pokazuje jedynie realne transakcje, wykonane w ciągu jednego dnia.

Fundusze własne banków spółdzielczych w okresie od września 2022 r. do września 2023 r. wzrosły o 22,1%, do 16,7 mld zł. Łączny współczynnik kapitałowy (TCR) banków spółdzielczych wyniósł 22,6%, wobec 19,6% we wrześniu 2022 r., zaś współczynnik Tier1 wyniósł 22,2%, wobec 19,1% we wrześniu 2022 r. Istotny wpływ na wzrost współczynnika TCR miał podział zysku za 2022 r. We wrześniu 2023 r. wszystkie banki spółdzielcze spełniały minimalny wymóg w zakresie funduszy własnych z uwzględnieniem wymogu połączonego bufora. Fundusze własne banków zrzeszających na koniec września 2023 r. były wyższe o 13,4% niż we wrześniu 2022 r. i wyniosły 2,4 mld zł. Kapitał Tier1 stanowił 71,6% funduszy własnych (69,8% we wrześniu 2022 r.).

Banki spółdzielcze mają dość stabilny udział w rynku bankowym wynoszący ok. 6,7% aktywów ogółem (wraz z bankami zrzeszającymi udział ten wynosi ok. 8,8%). Udział depozytów wynosi ok. 10%.

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK)

Zgodnie z art. 3 *ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1278), celem spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (dalej Kasy) jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia.

Zgodnie z art. 130 ust. 2 pkt 1 lit. c *ustawy AML/CTF*, w zw. z art. 63 ust. 1 *ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych*, Kasa Krajowa sprawuje kontrolę nad spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi.

Usługi finansowe świadczone przez Kasy są, w określonym wyżej zakresie, analogiczne do usług świadczonych przez banki. Kasy są zatem, w zakresie przyjmowania depozytów, udzielania pożyczek i kredytów, a także rozliczeń pieniężnych, alternatywą dla systemu bankowego.

Kasy należą, wraz z bankami, do sektora finansowego, który ma kluczowe znaczenie dla gospodarki państwa. Sektor finansowy, a zatem również Kasy, ze względu na rodzaj świadczonych usług, narażony jest na ryzyka związane z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu.

Na koniec III kwartału 2023 r. działalność prowadziło 18 kas oraz Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa (łącznie 19 podmiotów). W 2023 r. nie wystąpił w kasach proces łączenia kas z innymi kasami odbywających się za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Wg stanu na 30.09.2023 r. kasy wykazały łącznie stratę netto w wysokości 33,70 mln zł (na koniec grudnia 2022 r. 19 kas, które wówczas prowadziły działalność, wykazały zysk w wysokości 94,85 mln zł).

Fundusze własne kas wzrosły w stosunku do końca 2022 r. o 2,13%, tj. o 8,91 mln zł. i wykazane zostały na koniec września 2023 r. w wysokości 418,98 mln zł. Współczynnik wypłacalności kas na koniec września 2023 r. wyniósł 4,39% i był niższy od ustawowego progu 5%. W stosunku do stanu na koniec 2022 r. aktywa kas wzrosły o 3,95%, tj. o 415,32 mln zł do poziomu 10.508,34 mln zł.

Portfel pożyczkowo-kredytowy brutto wzrósł o 1,08%, tj. o 84,26 mln zł do poziomu 7.775,87 mln zł, zaś wartość depozytów wzrosła o 5,79%, tj. o 570,79 mln zł do poziomu 9.854,22 mln zł.

Sytuacja ekonomiczno-finansowa kas jest zróżnicowana. Część kas prowadzi bezpieczną działalność, a sytuacja ekonomiczno-finansowa innych jest trudna i wymaga działań naprawczych lub restrukturyzacyjnych. Na koniec września 2023 r. 10 kas było zobowiązanych do realizacji programu postępowania naprawczego. W 2023 r. nie było konieczności uruchamiania środków publicznych, w celu zapewnienia bezpieczeństwa gromadzonych przez te podmioty depozytów.

Zgodnie z art. 130 ust. 2 pkt 1 lit. c *ustawy AML/CTF*, Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa sprawuje kontrolę nad spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi. Krajowa SKOK nie wyodrębniła zasobów ludzkich i finansowych przeznaczonych wyłącznie na realizację zadań kontrolnych z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (wszyscy pracownicy i komórki uczestniczące w tym procesie, wykonują również inne powierzone im zadania, w tym przeprowadzają kontrole innego rodzaju).

Sektor instytucji płatniczych

W ramach tego sektora funkcjonują krajowe instytucje płatnicze (KIP), małe instytucje płatnicze (MIP), dostawcy świadczący usługi dostępu do informacji o rachunku (AISP), krajowe instytucje pieniądza elektronicznego (KIPE) oraz biura usług płatniczych (BUP). Nadzór nad ww. instytucjami sprawuje KNF. Podmioty te są uprawnione do świadczenia usług płatniczych, jednakże są istotne różnice pomiędzy nimi – m. in. w zakresie usług dopuszczalnych do wykonywania, zakresu terytorialnego, formy prawnej, wymagań niezbędnych do uzyskania prawa prowadzenia takiej działalności, wymogów kapitałowych.

Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2023 r. do Rejestru dostawców¹⁰ i wydawców pieniądza elektronicznego wpisanych było: 43 KIP, 181 MIP, 15 AISP, 1 KIPE oraz 1 086 BUP. Według stanu na koniec III kwartału 2023 r. fundusze własne KIP wyniosły 1,31 mld zł. Z informacji sprawozdawczych przekazywanych przez KIP do KNF wynika, że w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 30 września 2023 r. KIP wykonały łącznie 2,81 mld transakcji płatniczych o łącznej wartości 399,77 mld zł. W tym samym okresie MIP wykonały łącznie 13,08 mln transakcji o wartości 2,64 mld zł.

Dla porównania, w analogicznym okresie, Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. w systemie Elixir przetworzyła 1,65 mld zleceń płatniczych o wartości 6,21 bln zł, z zastrzeżeniem, że część transakcji wykonywanych przez KIP jest rozliczana w innych systemach rozliczeniowych – np. Express Elixir, Euro Elixir i BlueCash. Mając to na względzie, znaczenie sektora KIP w kontekście makroekonomicznym jest znikome.

Sektor ubezpieczeń na życie

Na koniec III kwartału 2023 r. w dziale I (ubezpieczenia na życie) 23 zakłady ubezpieczeń posiadały zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej i wszystkie te zakłady prowadziły działalność operacyjną.

¹⁰ Dotyczy dostawców usług płatniczych.

Zakłady ubezpieczeń na życie posiadały ok. 11,82 mln umów ubezpieczenia. W strukturze przychodów zakładów ubezpieczeń dominowała składka przypisana brutto. W dziale ubezpieczeń na życie w okresie trzech kwartałów 2023 r. wyniosła ona 17,02 mld zł i stanowiła 29,50% łącznej składki przypisanej brutto całego sektora ubezpieczeń.

W strukturze ubezpieczeń bezpośrednich działu I na koniec III kwartału 2023 r. dominowały ubezpieczenia na życie (grupa 1), stanowiące 46,16% składki przypisanej brutto. Drugą pozycję zajmowały uzupełniające ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5), stanowiące 35,97% składki przypisanej brutto. Na kolejnym miejscu znalazły się ubezpieczenia grupy 3 (ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), stanowiące 16,81% łącznej składki działu.

Zakłady ubezpieczeń na życie w okresie trzech kwartałów 2023 r. wypłaciły odszkodowania i świadczenia w wysokości 12,32 mld zł. Jednocześnie zakłady ubezpieczeń na życie na koniec III kwartału 2023 r. utworzyły rezerwy technicznoubezpieczeniowe brutto w wysokości 71,05 mld zł.

Wynik finansowy netto zakładów ubezpieczeń działu I był równy 2,71 mld zł, natomiast wartość podatku dochodowego wykazana przez ww. zakłady ubezpieczeń stanowiła kwotę 0,62 mld zł.

Ogólna wartość aktywów zakładów ubezpieczeń na życie na koniec III kwartału 2023 r. wyniosła 86,17 mld zł, w tym:

- 31,75 mld zł to środki wspierające gospodarkę i finanse publiczne poprzez krajowe obligacje i inne papiery o stałej kwocie dochodu;
- 5,49 mld zł to środki zainwestowane w akcje spółek i inne papiery o zmiennej kwocie dochodu.

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na życie na koniec III kwartału 2023 r. wyniosła 11,00 mld zł, co stanowiło 12,76 % aktywów.

Wypłacalność zakładów ubezpieczeń na życie na koniec III kwartału 2023 r. kształtowała się na wysokim, bezpiecznym poziomie. Wszystkie zakłady ubezpieczeń działu I wykazały pokrycie wskaźników wypłacalności (rozumianych jako minimum z wielkości dopuszczonych środków własnych do kapitałowego wymogu wypłacalności oraz dopuszczonych podstawowych środków własnych do minimalnego wymogu kapitałowego), w tym 17 zakładów ubezpieczeń działu I posiadało wskaźniki wypłacalności powyżej 175%. Dla działu I największy wpływ na wielkość kapitałowego wymogu wypłacalności miały: ryzyko związane z rezygnacjami z umów, ryzyko śmiertelności, ryzyko katastroficzne w ubezpieczeniach na życie i ryzyko wydatków w ubezpieczeniach na życie (w ramach ryzyka aktuarnego w ubezpieczeniach na życie) oraz ryzyko stopy procentowej, ryzyko koncentracji aktywów, ryzyko cen akcji i ryzyko *spread'u* kredytowego (w ramach ryzyka rynkowego).

Sektor kapitałowy

Domy i biura maklerskie

Podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie domów i biur maklerskich na terytorium Polski jest *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 646 z późn. zm.).

Działalność maklerska obejmuje wykonywanie, między innymi, czynności polegających na przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, nabywaniu lub zbywaniu instrumentów finansowych na własny rachunek, zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, doradztwie inwestycyjnym, oferowaniu instrumentów finansowych oraz świadczeniu usług w wykonaniu zawartych umów o subemisję inwestycyjne i usługowe. Firmą inwestycyjną, prowadzącą działalność maklerską, może być dom maklerski lub bank prowadzący działalność maklerską. Dom maklerski może prowadzić działalność maklerską w formie spółki akcyjnej, spółki komandytowo-akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki komandytowej, spółki partnerskiej, spółki jawnej. Prowadzenie działalności maklerskiej wymaga uzyskania zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego.

Na koniec 2023 r. zezwolenie na prowadzenie działalności maklerskiej posiadało:

- 30 domów maklerskich i 9 banków w różnym zakresie z art. 69 ust. 2 i 4 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi*;
- 12 banków prowadzących działalność powierniczą;
- 1 towarowy dom maklerski (działalność z art. 38 ust. 2 *ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych*, (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 380 z późn. zm.).

Wśród wskazanych powyżej podmiotów 1 dom maklerski oraz 1 bank powierniczy nie rozpoczęły wykonywania działalności w zakresie posiadanych licencji w 2023 r.

Tabela nr 1 – Struktura liczbowa podmiotów prowadzących działalność maklerską w latach 2018 – 2023

Rodzaj podmiotu	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Domy maklerskie	40	37	36	36	33	30
Towarowe domy maklerskie	1	1	1	1	1	1
Banki prowadzące działalność maklerską	9	9	9	9	9	9
Banki powiernicze	12	12	11	11	9	12
OGÓŁEM	62	59	57	57	52	52

W ramach działalności maklerskiej firmy inwestycyjne wykonują czynności polegające w szczególności na:

- przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych;
- wykonywaniu zleceń, o których mowa powyżej, na rachunek dającego zlecenie;

- nabywaniu lub zbywaniu na własny rachunek instrumentów finansowych;
- zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych;
- doradztwie inwestycyjnym;
- oferowaniu instrumentów finansowych;
- świadczeniu usług w wykonaniu zawartych umów o gwarancję emisji lub zawieraniu i wykonywaniu innych umów o podobnym charakterze, jeżeli ich przedmiotem są instrumenty finansowe.

Firmy inwestycyjne wykazują zróżnicowanie pod względem posiadanego zakresu zezwolenia na prowadzenie działalności maklerskiej. Funkcjonują firmy wykonujące jeden rodzaj działalności maklerskiej, jak i firmy oferujące szeroki zakres usług maklerskich.

Domy maklerskie

Według stanu na 31.12.2023 r. wśród 30 domów maklerskich posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności maklerskiej 15 przechowywało instrumenty finansowe lub środki pieniężne klientów. Podmioty te z reguły wykonują również znacznie szerszy zakres czynności, a w związku z tym mają większe możliwości zróżnicowania źródeł generowania przychodów.

Wg stanu na 31.12.2023 r. domy maklerskie prowadziły 1 121 607 rachunków instrumentów finansowych klientów (wzrost o 21,81% w porównaniu do 31.12.2022 r.), na których przechowywane były instrumenty finansowe o wartości 153 744 539 310,49 zł (spadek o 9,67% w porównaniu do 31.12.2022 r.). Na rachunkach pieniężnych znajdowały się środki pieniężne klientów w kwocie 7 760 998 430,51 zł (spadek o 2,75% w porównaniu do 31.12.2022 r.).

Na koniec 2023 r. działalność polegającą na zarządzaniu aktywami klientów prowadziło 8 domów maklerskich. Na dzień 31.12.2023 r. podmioty te zarządzały aktywami klientów o wartości 6 987 763 210,89 zł (wzrost o 16,49% w porównaniu do 31.12.2022 r.).

Zgodnie z danymi zawartymi w grudniowych sprawozdaniach miesięcznych, domy maklerskie w 2023 r. wypracowały zysk netto w kwocie 972 647 636,02 zł (wzrost o 7,18% w porównaniu do 2022 r.). W dniu 31.12.2023 r. kapitał własny domów maklerskich wynosił 2 864 918 450,94 zł (wzrost o 10,03% w porównaniu do 31.12.2022 r.), a aktywa ogółem 12 304 920 292,86 zł (wzrost o 1,37% w porównaniu do 31.12.2022 r.). Dane zawarte w sprawozdaniach miesięcznych mają charakter danych wstępnych, nie podlegają weryfikacji przez biegłego rewidenta.

Towarowe domy maklerskie

Jedyny, licencjonowany przez Komisję Nadzoru Finansowego towarowy dom maklerski (zgodnie z danymi zawartymi w grudniowym sprawozdaniu miesięcznym w 2023 r.) osiągnął zysk netto w kwocie 158 315 122,91 zł (spadek o 40,41% w stosunku do 2022 r.), a jego kapitał własny wg stanu na 31.12.2023 r. wynosił 200 462 874,24 zł (spadek o 26,34% w stosunku do 31.12.2022 r.). Dane zawarte w sprawozdaniach miesięcznych mają charakter danych wstępnych, nie podlegają weryfikacji przez biegłego rewidenta.

Biura maklerskie

Według stanu na dzień 31.12.2023 r. biura maklerskie prowadziły 1 879 026 rachunków instrumentów finansowych klientów (wzrost o 2,29% w porównaniu do 31.12.2022 r.), na których przechowywane były instrumenty finansowe o wartości 507 474 044 381 zł (wzrost o 14,48% w porównaniu do 31.12.2022 r.). Na rachunkach środków pieniężnych służących do obsługi rachunków instrumentów finansowych znajdowały się środki pieniężne klientów w kwocie 9 198 929 147 zł (wzrost o 13,05% w porównaniu do 31.12.2022 r.). Wykonując usługę zarządzania portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, biura maklerskie zarządzały aktywami klientów o wartości 2 375 540 672 zł (wzrost o 23,12% w porównaniu do 31.12.2022 r.).

Banki powiernicze

Zgodnie stanem na 31.12.2023 r. banki powiernicze prowadziły 39 423 rachunków papierów wartościowych (spadek o 0,62% w stosunku do 31.12.2022 r.), na których zapisane były aktywa o wartości 935 932 488 100 zł (wzrost o 14,63% w stosunku do 31.12.2022 r.).

Towarzystwa funduszy inwestycyjnych (TFI)

Zasady tworzenia i działania funduszy inwestycyjnych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej określa *ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 681 z późn. zm.).

Fundusz inwestycyjny jest osobą prawną, której wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze publicznego, a w przypadkach określonych w ustawie również niepublicznego, proponowania nabycia jednostek uczestnictwa albo certyfikatów inwestycyjnych, w określone w ustawie papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe. Jako organ zarządzający funduszem inwestycyjnym działa towarzystwo funduszy inwestycyjnych.

Na 31.12.2023 r. zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego posiadało 56 towarzystw funduszy inwestycyjnych, a łączna wartość zarządzanych przez TFI aktywów wynosiła 427,8 mld zł. Według stanu na koniec 2023 r. towarzystwa zarządzały 651 funduszami inwestycyjnymi, przy czym powyższa liczba uwzględnia również fundusze w likwidacji. Na łączną liczbę funduszy inwestycyjnych składały się 42 fundusze inwestycyjne otwarte, 69 specjalistycznych funduszy inwestycyjnych otwartych oraz 540 funduszy inwestycyjnych zamkniętych. Łączna wartość aktywów funduszy inwestycyjnych według stanu na 31 grudnia 2023 r. kształtowała się na poziomie 360,9 mld zł. Z kolei wartość zarządzanych przez TFI portfeli, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, wyniosła 66,9 mld zł.

Wartość aktywów zgromadzonych w funduszach inwestycyjnych według stanu na koniec 2023 r. odpowiadała około 12% PKB za 2022 r. oraz około 25% kapitalizacji Giełdy Papierów Wartościowych na koniec grudnia 2023 r. Należy ponadto wskazać, że suma aktywów funduszy inwestycyjnych na koniec 2023 r. była o 73% wyższa od wartości aktywów otwartych funduszy emerytalnych.

Na 31.12.2023 r. suma aktywów towarzystw funduszy inwestycyjnych wyniosła 3 207 464 tys. zł, z czego 38% stanowiły środki pieniężne w kwocie 1 211 193 tys. zł. Natomiast suma kapitałów własnych towarzystw funduszy inwestycyjnych na koniec 2023 r. była równa 2 296 843 tys. zł. W okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. suma wyników finansowych netto towarzystw funduszy inwestycyjnych wyniosła 801 444 tys. zł. W 2023 r. towarzystwa

funduszy inwestycyjnych wypracowały łącznie przychody na poziomie 3 675 579 tys. zł, na które składały się przede wszystkim przychody z tytułu zarządzania funduszami inwestycyjnymi na poziomie 3 369 122 tys. zł. Suma kosztów ogółem poniesionych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych w 2023 r. wyniosła 2 627 353 tys. zł, z czego 18% stanowiły koszty zmienne dystrybucji w kwocie 482 376 tys. zł.

Podmioty prowadzące działalność kantorową¹¹

Prezes NBP, wykonując zadania określone *ustawą z 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe* (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 309) i *ustawą AML/CTF*, prowadzi rejestr działalności kantorowej, a także wykonuje kontrolę działalności kantorowej oraz kontrolę wypełniania przez przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2023 r. do rejestru wpisanych było 2288 przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową i 4755 kantorów. Działalność kantorowa, według stanu na 31 grudnia 2023 r. wykonywana była w 4521 kantorach, a w 234 działalność była zawieszona.

Tabela nr 2 – Wartość skupionych i sprzedanych w kantorach walut obcych w IV kwartale 2022 r. oraz w I, II i III kwartale 2023 r. (w mln zł)

Okres	Skup walut obcych	Sprzedaż walut obcych	Saldo obrotów
IV kw. 2022 r.	26 051	21 503	4 548
I kw. 2023 r.	22 888	16 764	6 124
II kw. 2023 r.	22 605	15 583	7 022
III kw. 2023 r.	26 538	15 602	10 936

W 2023 r. przeprowadzono 497 kontroli u 433 przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową. Kontrole te objęły 710 kantorów.

Spośród przeprowadzonych kontroli, 85 ujawniło nieprawidłowości w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Kontrole te dotyczyły działalności prowadzonej przez 88 przedsiębiorców w 150 kantorach. Nieprawidłowości w zakresie wykonania obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF* obejmowały takie zdarzenia, jak: niewyznaczenie kadry kierowniczej czy niewyznaczenie pracownika odpowiedzialnego za zapewnienie zgodności działania instytucji obowiązanej z przepisami *ustawy AML/CTF*; brak bądź nieaktualizowanie oceny ryzyka ML/TF; ocena ryzyka nieadekwatna do prowadzonej działalności; niezastosowanie czy nieudokumentowanie środków bezpieczeństwa finansowego; nieprzechowywanie wyników bieżącej analizy przeprowadzanych transakcji; brak wewnętrznej procedury instytucji obowiązanej; brak bądź

¹¹ Oprócz przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową, banków oraz oddziałów instytucji kredytowych wymianą walut zajmują się także inne podmioty, prowadzące wymianę walut za pośrednictwem Internetu. Ponadto, funkcjonują też podmioty świadczące usługi polegające na zbieraniu i kojarzeniu zleceń zamiany walut od różnych klientów i organizujące/umożliwiające taką wymianę pomiędzy nimi. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 11 *ustawy AML/CTF* są one instytucjami obowiązanyymi.

nieadekwatność programów szkoleniowych do prowadzonej działalności; nieprzekazanie GIIF informacji o transakcjach powyżej 15.000 euro; nieterminowe przekazanie informacji do GIIF bądź niekompletność tych informacji.

W 2023 r. wydano 26 decyzji w sprawie nałożenia kary administracyjnej w związku ze stwierdzeniem niedopełnienia obowiązków wynikających z ustawy AML/CTF. Łączna wartość nałożonych kar pieniężnych z tytułu decyzji wydanych w 2023 r. wynosiła 419 000 PLN.

Pozostałe instytucje

Oprócz ww. instytucji obowiązanych funkcjonują także inne instytucje obowiązane działające na rynku finansowym, tj. instytucje pożyczkowe, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 25 *ustawy AML/CTF*, a także część instytucji finansowych.

Przepisy rozdziału 5a *ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim* (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1028 z późn. zm.) zawierają warunki, od spełnienia których jest uzależniona możliwość prowadzenia działalności przez instytucje pożyczkowe. Między innymi, zgodnie z art. 59aa ust. 1 tej ustawy, instytucja pożyczkowa może podjąć wykonywanie działalności po uzyskaniu wpisu do rejestru instytucji pożyczkowych. Rejestr instytucji pożyczkowych jest prowadzony przez KNF od 2017 r. Według informacji ze strony internetowej do rejestru było wpisanych 527 instytucji pożyczkowych¹² wobec 517 instytucji pożyczkowych w roku 2022.

W zakresie definicji instytucji finansowych *ustawy AML/CTF* odsyła do przepisów *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2488, z późn. zm.), która w art. 4 ust. 1 pkt 7 definiuje ją jako „instytucję finansową, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 26 *Rozporządzenia nr 575/2013*”. Przywoływany przepis *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego Rozporządzenie (UE) nr 648/2012* (Dz. Urz. UE. L Nr 176 z dnia 27 czerwca 2013 r., str. 1) wskazuje natomiast, że „«instytucja finansowa» oznacza przedsiębiorstwo inne niż instytucja¹³, którego podstawową działalnością jest nabywanie pakietów akcji lub wykonywanie co najmniej jednego spośród rodzajów działalności wymienionych w pkt 2-12 i pkt 15 załącznika I do *dyrektywy 2013/36/UE*, pojęcie to obejmuje finansowe spółki holdingowe, finansowe spółki holdingowe o działalności mieszanej, instytucje płatnicze w rozumieniu *dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego* i spółki zarządzania aktywami, nie obejmuje jednak ubezpieczeniowych spółek holdingowych i ubezpieczeniowych spółek holdingowych prowadzących działalność mieszaną”. Tym samym za instytucje finansowe niebędące innymi instytucjami obowiązany wskazanymi w *ustawie AML/CTF* należy uznać przedsiębiorstwa faktoringowe, leasingowe (w zakresie leasingu finansowego) oraz podmioty, których podstawową działalnością jest „doradztwo dla przedsiębiorstw gospodarczych w zakresie

¹² <https://rpkip.knf.gov.pl/index.html?type=RIP>, odczyt rejestru w dniu 10.03.2024r.

¹³ Zdefiniowaną w art. 4 ust. 1 pkt 3 *Rozporządzenia 575/2013* jako „instytucję kredytową lub firmę inwestycyjną”.

struktury kapitałowej, strategii przemysłowej i kwestii z nimi związanych, jak również doradztwo i usługi dotyczące łączenia się oraz nabywania przedsiębiorstw gospodarczych”¹⁴.

Zgodnie z informacjami Głównego Urzędu Statystycznego¹⁵ z dnia 10.03.2024 r. dotyczącymi podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON wiadomo, że wg stanu na koniec 2023 r. było zarejestrowanych 619 (wobec 614 w 2022 r.) podmiotów gospodarczych deklarujących prowadzenie działalności gospodarczej w branży leasing finansowy – PKD 64.91Z. Zgodnie z ww. danymi GUS najwięcej firm z branży było zarejestrowanych w województwie mazowieckim – 222 (wobec 219 w 2022 r.).

Leasing finansowy (kapitałowy, inwestycyjny) polega na przekazaniu przez finansującego (leasingodawcę) na czas oznaczony prawa do użytkowania określonych składników majątku trwałego (lub prawa do użytkowania i pobierania pożytków) korzystającemu (leasingobiorcy) w zamian za odpowiednie opłaty (raty leasingowe). Prawo własności środka trwałego może, ale nie musi być ostatecznie przeniesione na dzierżawcę. Tego rodzaju dzierżawa obejmuje wszystkie lub praktycznie wszystkie koszty, włączając odsetki.

Z danych GUS¹⁶ zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2023 r. wynika, że w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) było zarejestrowanych ogółem 8 251 (wobec 8 441 w roku 2022) podmiotów wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem PKD – 64.99Z, tj. pozostałej finansowej działalności usługowej, gdzie indziej niesklasyfikowanej, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (ta podklasa obejmuje m.in. działalność w zakresie faktoringu).

Oprócz ww. instytucji finansowych, również Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW S.A.), a także spółka, której przekazała wykonywanie czynności z zakresu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi*, są instytucjami obowiązującymi w zakresie, w jakim prowadzą rachunki papierów wartościowych lub rachunki zbiorcze.

KDPW S.A. i KDPW_CCP, obok GPW S.A. oraz BondSpot S.A., są zaliczane przez KNF do podmiotów infrastruktury rynku kapitałowego. KDPW S.A. jest centralnym depozytem papierów wartościowych, a do jego zadań należy między innymi prowadzenie i nadzorowanie systemu rejestracji papierów wartościowych oraz systemu rozrachunku transakcji zawieranych w obrocie instrumentami finansowymi, a także nadzór nad zgodnością wielkości emisji z liczbą papierów wartościowych znajdujących się w obrocie, obsługa zdarzeń korporacyjnych, realizacja zobowiązań emitentów, a także prowadzenie obowiązkowego systemu rekompensat.

¹⁴ Pkt 9 załącznika I do *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE* (Dz. Urz. UE. L Nr 176 z 27.06.2013, str. 338).

¹⁵ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2023,7,13.html>, dostęp w dniu 10.03.2024 r.

¹⁶ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2023,7,13.html>, dostęp w dniu 10.03.2024 r.

Z kolei KDPW_CCP SA jest izbą rozliczeniową, w której KDPW posiada 100% udział w kapitale zakładowym.

2.2.2. POZOSTAŁE KATEGORIE INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH

Instytucje obowiązane wykonujące zawody prawnicze

Zawody prawnicze są zawodami zaufania publicznego, których zakres i sposób wykonywania został opisany w przepisach szczegółowych. Mają one zwykle reglamentowany charakter, tj. podlegają kontroli zarówno ze strony państwa, jak i poszczególnych korporacji. Wykonywanie wolnego zawodu łączy się z posiadaniem wysokich umiejętności i wiedzy.

Zgodnie z art. 1 § 1-2 *ustawy z dnia 19 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie* (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1799 z późn. zm.) notariusz w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym, a czynności notarialne, dokonywane przez notariusza zgodnie z prawem, mają charakter dokumentu urzędowego. Jego zadania mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa i prawidłowości obrotu prawnego (według art. 80 § 2 ww. *ustawy* podczas dokonywania czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należyтым zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne).

Według informacji Krajowej Rady Notarialnej, na dzień 12 marca 2024 r., zawód notariusza wykonywało 3 954 osoby (wobec 3 777 osób w roku 2022)¹⁷.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 13 i 13a *ustawy AML/CTF*, notariusze są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim wykonują czynności dokonywane w formie aktu notarialnego, obejmujące:

- przeniesienie własności wartości majątkowej, w tym sprzedaż, zamianę lub darowiznę ruchomości lub nieruchomości;
- zawarcie umowy działu spadku, zniesienia współwłasności, dożywocia, renty w zamian za przeniesienie własności nieruchomości oraz o podział majątku wspólnego;
- przeniesienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, prawa użytkowania wieczystego oraz ekspektatywy odrębnej własności lokalu;
- wniesienie wkładu niepieniężnego po założeniu spółki;
- zawarcie umowy dokumentującej wniesienie lub podwyższenie wkładów do spółki albo wniesienie lub podwyższenie kapitału zakładowego;
- przekształcenie lub połączenie spółek;
- zbycie przedsiębiorstwa;
- zbycie udziałów w spółce;
- prowadzenie rejestru akcjonariuszy prostych spółek akcyjnych oraz podejmowanie związanych z tym czynności.

¹⁷ <https://krm.org.pl> - informacja na stronie z zakładki [Europejski Spis Notariuszy – wyszukiwarka](#), dostęp w dniu 12.03.2024 r.

Adwokatem jest prawnik świadczący pomoc prawną w oparciu o *ustawę z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze* (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1184 z późn. zm.). Adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu – w zakresie określonym tymi przepisami.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Krajowym Rejestrze Adwokatów i Aplikantów, prowadzonym przez Naczelną Izbę Adwokacką, na dzień 12 marca 2024 r., było 22 232 adwokatów wykonujących aktywnie swój zawód¹⁸, a także 101 prawników zagranicznych świadczących pomoc prawną.¹⁹

Z kolei radcą prawnym jest prawnik świadczący pomoc prawną w oparciu o przepisy *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1166 z późn. zm.). W szczególności udziela on porad i konsultacji prawnych, sporządza opinie prawne, opracowuje projekty aktów prawnych oraz występuje przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy (w tym przed Sądem Najwyższym, Trybunałem Konstytucyjnym, Nacelnym Sądem Administracyjnym, Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskim Trybunałem Praw Człowieka).

Według informacji zawartych w wyszukiwarce radców prawnych, udostępnionej przez Krajową Izbę Radców Prawnych, na dzień 12 marca 2024 r., było 53 360 radców prawnych²⁰ (wobec 51 811 radców prawnych w 2022 r.).

Adwokaci, podobnie jak radcowie prawni i prawnicy zagraniczni²¹ są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim świadczą na rzecz klienta pomoc prawną lub czynności doradztwa podatkowego, dotyczące:

- kupna lub sprzedaży nieruchomości, przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa;
- zarządzania środkami pieniężnymi, instrumentami finansowymi lub innymi aktywami klienta;
- zawierania umowy o prowadzenie rachunku bankowego, rachunku papierów wartościowych lub wykonywania czynności związanych z prowadzeniem tych rachunków;
- wnoszenia wkładu do spółki kapitałowej lub podwyższenia kapitału zakładowego spółki kapitałowej;
- tworzenia, prowadzenia działalności lub zarządzania spółkami kapitałowymi lub trustami.

¹⁸ <https://rejestradwokatow.pl/adwokat/wyszukaj>, dostęp w dniu 12.03.2024 r

¹⁹ <http://rejestradwokatow.pl/prawnikzagraniczny/ewidencja>, dostęp w dniu 12.03.2024 r

²⁰ [Rejestradcow.pl](https://rejestradcow.pl), dostęp w dniu 12.03.2024 r.

²¹ Z wyjątkiem radców prawnych oraz prawników zagranicznych wykonujących zawód w ramach stosunku pracy lub służby w urzędach obsługujących organy administracji publicznej, innych państwowych lub samorządowych jednostkach organizacyjnych oraz w podmiotach innych niż spółki, o których mowa w art. 8 ust. 1 *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych*.

Doradcy podatkowi i biegli rewidenci

Doradcy podatkowi wykonują swój zawód zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym* (tj. Dz. U. z 2021, poz. 2117). Według art. 2 ust. 1 ww. *ustawy*, do czynności doradztwa podatkowego należy:

- udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami;
- prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- reprezentowanie podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach wymienionych w pierwszym podpunkcie.

Czynności wskazane w pierwszym i ostatnim podpunkcie mogą wykonywać jedynie wskazane w ww. ustawie podmioty, tj. osoby fizyczne wpisane na listę doradców podatkowych, adwokaci i radcowie prawni, a w przypadku czynności wskazanych w pierwszym podpunkcie – również biegli rewidenci. Dodatkowo, uprawnienia do zawodowego wykonywania czynności, z podpunktu pierwszego i czwartego mają także (o ile wykonują te czynności wyłącznie przez wskazane w poprzednim zdaniu osoby zatrudnione w tych podmiotach):

- organizacje zawodowe posiadające osobowość prawną, spółdzielnie, stowarzyszenia lub izby gospodarcze, jeżeli przedmiotem ich działalności statutowej jest również doradztwo podatkowe świadczone wyłącznie na rzecz ich członków;
- firmy audytorskie uprawnione na podstawie odrębnych przepisów do badania sprawozdań finansowych;
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjne, które spełniają warunki wskazane w art. 4 ust. 1 pkt 3 ww. *ustawy*.

Zawodowe wykonywanie czynności doradztwa podatkowego podlega ochronie ustawowej, a wykonywanie ich przez podmioty nieuprawnione jest zabronione i podlega karze grzywny. Na doradcy podatkowym ciąży obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania zawodu.

Doradcy podatkowi, w przypadku świadczenia na rzecz klienta pomocy prawnej lub czynności doradztwa podatkowego, są instytucjami obowiązanyymi w takim samym zakresie, jak adwokaci, radcowie prawni, prawnicy zagraniczni. Ponadto, są instytucjami obowiązanyymi w związku z wykonywaniem czynności doradztwa podatkowego innych niż wymienione w art. 2 ust. 1 pkt 14 *ustawy AML/CTF*.

Na liście doradców podatkowych, zgodnie z dokonany sprawdzeniem z dnia 13 marca 2024 r., było wpisanych 8 942 osób (wobec 8 893 osób w 2022 r.).²²

Biegli rewidentenci wykonują swój zawód na podstawie przepisów *ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym* (Dz. U. z 2023 r., poz. 1015 z późn. zm.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 ww. ustawy w ramach swojej pracy biegły rewident wykonuje czynności rewizji finansowej oraz świadczy usługi atestacyjne inne niż czynności rewizji finansowej, niezastrzeżone do wykonywania przez biegłych rewidentów, a także usługi pokrewne. Swoją zawód może wykonywać jako: osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą we własnym imieniu i na własny rachunek albo wspólnik firmy audytorskiej, albo osoba fizyczna pozostająca w stosunku pracy z firmą audytorską, albo osoba fizyczna (w tym osoba prowadząca działalność gospodarczą w innym niż wymienionym zakresie), która zawarła umowę cywilnoprawną z firmą audytorską.

Zgodnie z informacjami z rejestru biegłych rewidentów, prowadzonego przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów – według stanu na dzień 12 marca 2024 r. – było 4 919 biegłych rewidentów²³ (wobec 5 204 w 2022 r.) oraz 1 229 firm audytorskich²⁴ (wobec 1 248 w 2022 r.).

Podmioty prowadzące działalność w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych, gier w karty i gier na automatach

Funkcjonowanie rynku gier hazardowych reguluje *ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 227) oraz przepisy wykonawcze do tej ustawy. Zgodnie z nimi grami hazardowymi są gry losowe, zakłady wzajemne, gry w karty oraz gry na automatach.

Grami losowymi są gry (w tym urządzone przez sieć Internet), o wygrane pieniężne lub rzeczowe, których wynik w szczególności zależy od przypadku. Są to: gry liczbowe, loterie pieniężne, gra telebingo, gry cylindryczne, gry w kości, gra bingo pieniężna, gra bingo fantowe, loterie fantowe, loterie promocyjne, loterie audioteksowe.

Zakładami wzajemnymi są zakłady o wygrane pieniężne lub rzeczowe, polegające na odgadywaniu wyników sportowego współzawodnictwa ludzi lub zwierząt, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranej zależy od łącznej kwoty stawek wpłaconych przez uczestników – są to tzw. totalizatory. Ponadto, oprócz tzw. totalizatorów w przypadku zakładów wzajemnych rozróżniamy także bukmacherstwo, tj. odgadywanie zaistnienia różnych zdarzeń, w tym zdarzeń wirtualnych, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranych zależy od umówionego, między przyjmującym zakład a wpłacającym stawkę, stosunku wpłaty do wygranej.

Grami na automatach są gry na urządzeniach mechanicznych, elektromechanicznych lub elektronicznych, w tym komputerowych oraz gry odpowiadające zasadom gier na automatach urządzone przez sieć Internet o wygrane pieniężne lub rzeczowe, w których gra zawiera element losowości.

Grami w karty są gry black jack, poker i baccarat, jeżeli są rozgrywane o nagrody pieniężne lub rzeczowe.

²² <https://krdp.pl/doradcy.php>, dostęp w dniu 13.03.2024 r.

²³ Rejestr biegłych rewidentów | PIBR, dostęp w dniu 12.03.2024 r.

²⁴ <https://strefa.pana.gov.pl/wyszukiwarka/>, dostęp w dniu 12.03.2024 r.

Prowadzenie działalności w zakresie gier liczbowych, loterii pieniężnych, gry telebingo oraz gier na automatach poza kasynem gry, a także urządzenie gier hazardowych przez sieć Internet (z wyjątkiem zakładów wzajemnych i loterii promocyjnych), jest objęte monopolem państwa. Wykonywanie monopolu państwa należy do ministra właściwego do spraw aktywów państwowych, który tworzy w tym celu, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, jednoosobowe spółki Skarbu Państwa.

Na podstawie ww. *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* urządzenie gier hazardowych wymaga – w zależności od rodzaju gry – koncesji lub zezwolenia ministra właściwego do spraw finansów publicznych albo uzyskania zezwolenia właściwego dyrektora Izby Administracji Skarbowej (IAS).

Według stanu na 8 lutego 2024 r. wydanych było 51 koncesji na prowadzenie kasyna gry, określających lokalizację każdego z kasyn²⁵. Na ww. dzień było ogółem 22 legalnych, działających podmiotów na rynku zakładów wzajemnych²⁶, które posiadały zezwolenia Ministra Finansów na urządzenie zakładów wzajemnych. Zezwolenie Ministra Finansów na urządzenie zakładów wzajemnych w punktach naziemnych posiadało 8 podmiotów, natomiast zezwolenie Ministra Finansów na urządzenie i prowadzenie działalności w zakresie zakładów wzajemnych przez Internet posiadały 22 podmioty. Jednocześnie, odnotowano jeden podmiot, który posiadał możliwość urządzania i prowadzenia działalności w zakresie innych gier hazardowych w sieci Internet. Te gry to gry na automatach, gry w karty, gry cylindryczne, gry w kości (strona www.totalcasino.pl) oraz gry liczbowe i loterie pieniężne (strona www.lotto.pl).

Poniższa tabela obrazuje wysokość podatku od gier w latach 2022 – 2023²⁷

Tabela nr 3 – Podatek od gier w podziale na poszczególne rodzaje gier w 2022 r. i w 2023 r. (w tys. zł)

Rodzaje gier	2022 r.	2023 r.
Monopol	1 893 853	2 272 077
<i>Gry liczbowe</i>	<i>900 753</i>	<i>952 460</i>
<i>Loterie pieniężne</i>	<i>337 780</i>	<i>407 791</i>
<i>Salony gier na automatach</i>	<i>118 407</i>	<i>161 246</i>
<i>Gry kasynowe (przez Internet)</i>	<i>536 913</i>	<i>750 580</i>
Kasyna gry	546 033	580 835
Zakłady wzajemne	1 475 638	1 627 060
Loterie audiotekstowe	21 765	23 209
Loterie fantowe	1	6

²⁵<https://www.podatki.gov.pl/pozostale-podatki/gry-hazardowe/kasyna-gry/>, dostęp w dniu 13.03.2024 r.

²⁶[Zakłady wzajemne i gry hazardowe przez Internet \(podatki.gov.pl\)](https://www.podatki.gov.pl/pozostale-podatki/gry-hazardowe/zaklady-wzajemne/), dostęp w dniu 13.03.2024 r.

²⁷ <https://www.podatki.gov.pl/pozostale-podatki/gry-hazardowe/sprawozdawczosc/>, dostęp w dniu 13.03.2024 r.

<u>Razem</u>	3 937 290	4 503 187
---------------------	------------------	------------------

Operatorzy pocztowi

Zgodnie z art. 3 pkt 12 *ustawy z 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe* (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1640), operatorem pocztowym jest przedsiębiorca uprawniony do wykonywania działalności pocztowej, na podstawie wpisu do rejestru operatorów pocztowych. Prawo pocztowe przewiduje także istnienie operatora wyznaczonego, tj. szczególnego rodzaju operatora pocztowego, który jest obowiązany do świadczenia usług pocztowych. Decyzją prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2025 r. operatorem wyznaczonym do pełnienia powszechnych usług pocztowych w Rzeczypospolitej Polskiej jest Poczta Polska S.A.

Według informacji zawartych w rejestrze operatorów pocztowych, prowadzonym przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zgodnie z dokonany sprawdzieniem z dnia 13 marca 2024 r. było 279 operatorów pocztowych²⁸ (wobec 282 w 2022 r.).

Fundacje i stowarzyszenia

Fundacja jest to forma prawna organizacji pozarządowej, w której istotnym elementem jest kapitał przeznaczony na określony cel. Zgodnie z art. 1 *ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 166) „fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami”. Fundacje mogą realizować jednocześnie kilka celów.

Zgodnie z informacją sygnałną GUS z dnia 19.12.2023 r. w Polsce było 19,3 tys. fundacji (dane wg stanu na 31.12.2022 r.).²⁹

Fundacje są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Stowarzyszenie jest podstawową formą organizacyjno-prawną, w której realizowane jest zagwarantowane konstytucyjnie jedno z najistotniejszych praw obywatelskich – prawo wolności swobodnego zrzeszania się i podejmowania wspólnych działań. Według art. 2 ust. 1 *ustawy z 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261) jest ono „dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych”.

Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności, a jego działalność opiera się na pracy społecznej swoich członków. Do prowadzenia swych spraw stowarzyszenie może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków.

²⁸ <https://bip.uke.gov.pl/rop/rejestr-operatorow-pocztowych>, dostęp w dniu 13.03.2024 r.

²⁹ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2022-r-wyniki-wstepne,3,10.html>, dostęp w dniu 13.03.2024 r.

Zgodnie z informacją sygnałną GUS z dnia 19.12.2023 r. było 68,9 tys. stowarzyszeń (dane wg stanu na 31.12.2022 r.).³⁰

Instytucjami obowiązany są jedynie stowarzyszenia posiadające osobowość prawną, w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Według informacji uzyskanych w trybie art. 14 ust. 4 *ustawy AML/CTF* od starostów, wojewodów i ministrów³¹ zidentyfikowano łącznie (wg stanu na 31 grudnia 2023 r.)³² 15 instytucji obowiązanych. Wśród nadzorowanych przez w/w organy instytucji obowiązanych 2 z nich stanowiły stowarzyszenia, natomiast w 13 przypadkach właściwe organy określiły formę prawną nadzorowanego podmiotu jako fundację. Na podstawie przesłanych do GIIF informacji 92% starostów oceniło posiadane zasoby ludzkie i finansowe jako wystarczające do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, natomiast 8% posiadane zasoby ludzkie i finansowe oceniło jako niewystarczające. W zdecydowanej większości starostw zadaniami związanymi z realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu zajmował się jeden bądź dwóch pracowników, a koszty tych działań to przede wszystkim koszty wynagrodzenia pracownika, koszty wysyłki pocztowej i zużycia materiałów papierniczych oraz koszty szkoleń. W zależności od ujęcia w regulaminie pracy zadań pracownika w konkretnym starostwie koszty te były oceniane na poziomie od kilkuset zł do prawie 55 000 zł w skali roku. W znaczącej większości starostw przeprowadzono w 2023 r. jedno lub dwa szkolenia z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Inne niefinansowe instytucje obowiązane

Dużą grupę instytucji obowiązanych działających poza rynkiem finansowym stanowią przedsiębiorcy prowadzący działalność nieregulowaną, głównie na podstawie przepisów *ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców* (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 236, z późn.

³⁰<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2022-r-wyniki-wstepne,3,10.html>, dostęp w dniu 13.03.2024 r.

³¹ W ramach sprawowanego nadzoru lub kontroli kontrolę wykonywania przez instytucje obowiązane obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu sprawują na zasadach określonych w ustawie wojewodowie lub starostowie – w odniesieniu do stowarzyszeń, a ministrowie lub starostowie – w odniesieniu do fundacji.

³² Informacje przekazane przez ministrów, starostów i wojewodów bazowały na posiadanej przez nich wiedzy. W części odpowiedzi – zwłaszcza starostów - wskazywano na ograniczone możliwości ustalania, które ze stowarzyszeń spełniają warunki wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 22 *ustawy AML/CTF* (tj. podczas kontroli przeprowadzanych zgodnie z innymi przepisami lub poprzez pobieranie oświadczeń od stowarzyszeń).

zm.), zwanej dalej *ustawą - Prawo przedsiębiorców*. Wśród nich znajdują się instytucje obowiązane wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 10a, 12, 15a, 16-18, 23-24, 24a, 26³³ *ustawy AML/CTF*.

Od 23 marca 2023 r. na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego stosuje się *rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/858* w sprawie systemu pilotażowego na potrzeby infrastruktur rynkowych opartych na technologii rozproszonego rejestru (DLT Pilot Regime, DLT Pilot, DLTR).

Instytucjami obowiązany stały się podmioty prowadzące system rozrachunku oparty na DLT³⁴. Są to podmioty o którym mowa w art. 2 pkt 7 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/858 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie systemu pilotażowego na potrzeby infrastruktur rynkowych opartych na technologii rozproszonego rejestru, a także zmiany rozporządzeń (UE) nr 600/2014 i (UE) nr 909/2014 oraz dyrektywy 2014/65/UE* (Dz. Urz. UE L 151 z 02.06.2022, str. 1), albo system obrotu i rozrachunku oparty na DLT, o którym mowa w art. 2 pkt 10 tego *rozporządzenia*, w zakresie, w jakim prowadzą rachunki DLT, o których mowa w art. 3 pkt 28a *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi*, albo ewidencję DLT, o której mowa w art. 131u ust. 1 tej ustawy.

Rozporządzenie pozwala wobec instrumentów finansowych na dematerializację, obrót, rozliczanie i rozrachunek w infrastrukturze opartej na blockchain, bez konieczności stosowania wymogów MiFID³⁵, MiFIR³⁶ oraz CSDR³⁷, które mogą sprawiać trudności praktyczne bądź interpretacyjne w realiach blockchain.

Instytucjami obowiązany określonymi w art. 2 ust. 1 pkt 12 *ustawy AML/CTF* są podmioty prowadzące działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług w zakresie: wymiany pomiędzy walutami wirtualnymi i środkami płatniczymi, wymiany pomiędzy walutami wirtualnymi, pośrednictwa w wymianie, o której mowa w lit. a lub b, prowadzenia rachunków, o których mowa w ust. 2 pkt 17 lit. e ustawy, tj. prowadzonych w formie elektronicznej zbiorów

³³ Przedsiębiorcy wykonujący działalność lombardową, o których mowa w *ustawie z dnia 14 kwietnia 2023 r. o konsumenckiej pożyczce lombardowej* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1285). Art. 2 ust. 1 pkt 26 został dodany *ustawą z dnia 14.04.2023 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 1285)*, która weszła w życie w dniu 7.01.2024 r. Przedsiębiorcy wykonujący działalność lombardową zobowiązani są uzyskać wpis do rejestru. Rejestr przedsiębiorców wykonujących działalność lombardową prowadzi Komisja Nadzoru Finansowego. Prowadzenie działalności lombardowej bez wpisu do rejestru stanowi czyn zabroniony zagrożony karą grzywny w wysokości do 500 000 zł. Ustawa o działalności lombardowej nie przewiduje nadzoru KNF nad przedsiębiorcami wykonującymi działalność lombardową. Oznacza to w szczególności brak uprawnień KNF do żądania od tych podmiotów informacji i wyjaśnień oraz do kontrolowania ich działalności w zakresie zgodności z prawem, jak również przeprowadzania oceny spełniania przez nie wymagań przewidzianych prawem. Kontrolę przestrzegania ustawy o działalności lombardowej przeprowadza Inspekcja Handlowa.

³⁴ Art. 2 ust. 1 pkt 10a *ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*.

³⁵ Markets in Financial Instruments Directive - dyrektywa europejska (*Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instruments and amending Directive 2002/92/EC and Directive 2011/61/EU (recast) Text with EEA relevance*) dotycząca rynku instrumentów i produktów finansowych, która ustanawia jednolite ramy prawne dla banków, domów maklerskich oraz innych podmiotów prowadzących działalność maklerską na terenie Unii Europejskiej, a także Islandii, Norwegii i Lichtensteinu.

³⁶ Pakiet MiFID II / MiFIR (Markets in Financial Instruments Directive – patrz powyżej) reguluje obrót instrumentami finansowymi, nadzór nad działalnością i usługami inwestycyjnymi. Pakiet dotyczy rynków finansowych, rynków towarowych jak również uczestników tych rynków.

³⁷ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 909/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie usprawnienia rozrachunku papierów wartościowych w Unii Europejskiej i w sprawie centralnych depozytów papierów wartościowych (Rozporządzenie CSDR)*.

danych identyfikacyjnych zapewniających osobom uprawnionym możliwość korzystania z jednostek walut wirtualnych, w tym przeprowadzania transakcji ich wymiany.

Zgodnie z informacją zawartą na stronie Izby Administracji Skarbowej w Katowicach³⁸, wg stanu na 12.03.2024 r., w rejestrze działalności w zakresie walut wirtualnych było wpisanych 1214 podmiotów.

Zgodnie z informacją ze strony <https://coinatmradar.com/bitcoin-atm-near-me/> obecnie w Polsce funkcjonuje co najmniej 249 bitomatów³⁹ (wobec 229 tych urządzeń w 2022 r.).

Liczba bitomatów w Polsce (ale także i na świecie stale rośnie). Co roku następuje znaczące zwiększenie ilości bitomatów. Dynamika wzrostu tych urządzeń wskazuje, że przybywa osób, które są zainteresowane szybką wymianą kryptowalut, np. na gotówkę (pomimo wysokich kwot prowizji od takich transakcji). W jednym bitomacie możemy także dokonywać kupna / sprzedaży poszczególnych rodzajów kryptowalut.

Rozróżnienie pomiędzy giełdami i kantorami kryptowalut bazuje na różnicy w modelach ich działalności.

Kantory kryptowalut świadczą swoje usługi zarówno w Internecie, jak i w stacjonarnych punktach usługowych. Umożliwiają one swoim klientom zakup lub sprzedaż określonej ilości jednostek zdecentralizowanych walut wirtualnych. Nie oferują one usług w zakresie przechowywania tych jednostek lub też kluczy prywatnych umożliwiających dostęp do nich.

Z kolei giełdy kryptowalut świadczą szerszy zakres usług. Transakcje kupna i sprzedaży jednostek kryptowalut mogą być zawierane z giełdą kryptowalut, jak również – na podstawie kojarzenia ofert kupna i sprzedaży jej klientów – pomiędzy różnymi ich użytkownikami. Ponadto, oferują one swoim klientom prowadzenie portfeli elektronicznych na ich rzecz.

W przypadku działalności gospodarczej w zakresie obrotu nieruchomościami może uczestniczyć pośrednik⁴⁰ – przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą z zakresu pośrednictwa w obrocie nieruchomościami. Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami polega na odpłatnym wykonywaniu czynności zmierzających do zawarcia przez inne osoby umów. Zakres czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami określa umowa pośrednictwa. Umowa wymaga formy pisemnej lub elektronicznej pod rygorem nieważności. Nie jest możliwe podanie faktycznej liczby pośredników w obrocie nieruchomościami, bowiem każdy przedsiębiorca może wykonywać czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami pod warunkiem posiadania ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem tych czynności.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2023 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było

³⁸<https://www.slaskie.kas.gov.pl/izba-administracji-skarbowej-w-katowicach/zalatwianie-spraw/rejestr-dzialalnosci-w-zakresie-walut-wirtualnych>, dostęp w dniu 13.03.2024r.

³⁹ <https://coinatmradar.com/bitcoin-atm-near-me/>, dostęp w dniu 13.03.2024 r.

⁴⁰ Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 pkt 18 *ustawy AML/CTF* pośrednicy w obrocie nieruchomościami w rozumieniu *ustawy o gospodarce nieruchomościami* są instytucją obowiązaną z wyłączeniem czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami zmierzających do zawarcia umowy najmu lub dzierżawy nieruchomości lub ich części, w której miesięczny czynsz został określony w wysokości mniejszej niż równowartość 10 000 euro.

zarejestrowanych ogółem 22 671 podmiotów (wobec 21 878 w 2022 r.) wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) – 6831Z, tj. pośrednictwa w obrocie nieruchomościami⁴¹.

Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych – zgodnie z art. 76a ust. 1 *ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości* (Dz. U z 2023 r. poz. 120, z późn. zm.) – jest działalnością gospodarczą, w rozumieniu przepisów ww. *ustawy - Prawo przedsiębiorców*, polegającą na świadczeniu usług w zakresie:

- prowadzenia, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym;
- okresowego ustalania lub sprawdzania drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów;
- wyceny aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego;
- sporządzania sprawozdań finansowych;
- gromadzenia i przechowywania dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ww. *ustawą*.

Działalność polegającą na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych może wykonywać każdy przedsiębiorca, pod warunkiem że czynności z zakresu prowadzenia ksiąg będą wykonywane przez osoby, które mają pełną zdolność do czynności prawnych oraz nie były skazane prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za przestępstwa określone w rozdziale 9 ww. *ustawy*. Dodatkowym warunkiem prowadzenia takiej działalności jest wymóg, aby przedsiębiorca nie później niż w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia wykonywania działalności zawarł umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 16 *ustawy AML/CTF* instytucjami obowiązаныmi są przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*, niebędący innymi instytucjami obowiązаныmi, którzy świadczą usługi polegające na:

- tworzeniu osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- pełnieniu funkcji członka zarządu lub umożliwianiu innej osobie pełnienia tej funkcji lub podobnej funkcji w osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- zapewnianiu siedziby, adresu prowadzenia działalności lub adresu korespondencyjnego oraz innych pokrewnych usług osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;

⁴¹<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-2023,7,13.html>, dostęp w dniu 13.03.2024 r.

- działaniu lub umożliwieniu innej osobie działania jako powiernik trustu, który powstał w drodze czynności prawnej;
- działaniu lub umożliwieniu innej osobie działania jako osoba wykonująca prawa z akcji lub udziałów na rzecz podmiotu innego niż spółka notowana na rynku regulowanym podlegającym wymogom dotyczącym ujawniania informacji zgodnie z prawem UE lub podlegająca równoważnym standardom międzynarodowym.

Ponadto, zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 15a *ustawy AML/CTF* instytucjami obowiązany są także przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*, których podstawową działalnością gospodarczą jest świadczenie usług polegających na sporządzaniu deklaracji, prowadzeniu ksiąg podatkowych, udzielaniu porad, opinii lub wyjaśnień z zakresu przepisów prawa podatkowego lub celnego, niebędący innymi instytucjami obowiązany.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2023 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 26 156 podmiotów (wobec 23 785 podmiotów w 2022 r.) wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem PKD – 8211Z, tj. związanej z administracyjną obsługą biura⁴². Podklasa ta obejmuje „działalność związaną z codzienną administracyjną obsługą biura, taką jak: recepcja, planowanie finansowe, rachunkowość, księgowość, obsługa personelu i dostarczanie poczty, wykonywaną na zlecenie”.

Zgodnie z informacją zawartą na stronie Izby Administracji Skarbowej w Katowicach⁴³, wg stanu na dzień 12.03.2024 r., w rejestrze działalności na rzecz spółek i trustów było wpisanych 2 029 podmiotów.

Jedną z czynności bankowych określonych w art. 5 *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe* są czynności polegające na udostępnieniu skrytki sejfowej, o ile czynności te są wykonywane przez banki. Jednak udostępnianie skrytek sejfowych może być również przedmiotem działalności gospodarczej w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*.

Relatywnie szeroką kategorią instytucji obowiązanych, obejmujących podmioty gospodarcze działające w różnych branżach, są przedsiębiorcy przyjmujący lub dokonujący płatności za towary w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane. Jakkolwiek art. 19 *ustawy - Prawo przedsiębiorców* wskazuje na obowiązek przedsiębiorców dokonywania i przyjmowania płatności związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą za pośrednictwem ich rachunków płatniczych, w każdym przypadku gdy jednorazowa wartość transakcji, bez względu na liczbę wynikających z niej płatności, przekracza 15 000 zł lub równowartość tej kwoty, to jednak odnosi się on tylko do transakcji pomiędzy przedsiębiorcami.

⁴²<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2023,7,13.html>, dostęp w dniu 13.03.2024 r.

⁴³<https://www.slaskie.kas.gov.pl/izba-administracji-skarbowej-w-katowicach/zalatwianie-spraw/rejestr-dzialalnosci-na-rzecz-spolek-lub-trustow>, dostęp w dniu 13.03.2024r.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 24a *ustawy AML/CTF* instytucjami obowiązany są przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy – Prawo przedsiębiorców* prowadzący działalność polegającą na:

- obrocie lub pośrednictwie w obrocie dziełami sztuki, przedmiotami kolekcjonerskimi oraz antykami w rozumieniu art. 120 ust. 1 pkt 1-3 *ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług* (Dz.U. z 2022 r. poz. 931, z późn. zm.), w tym gdy działalność taka jest prowadzona w galeriach sztuki lub domach aukcyjnych lub z wykorzystaniem *wolnego portu* rozumianego jako strefa lub pomieszczenie, w których towary są traktowane jako nieznajdujące się na obszarze celnym państw członkowskich lub państw trzecich, w tym z wykorzystaniem wolnego obszaru celnego;
- przechowywaniu dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich oraz antyków w rozumieniu art. 120 ust. 1 pkt 1-3 *ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług*, gdy działalność taka jest prowadzona z wykorzystaniem wolnego portu, o którym mowa powyżej

- w zakresie transakcji o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Wskazana kategoria instytucji obowiązanych ma za zadanie zmniejszenie szarej strefy w przedmiotowym obszarze inwestycji alternatywnych, które rozwijają się w ostatnim okresie w dynamiczny sposób. Do grona instytucji obowiązanych, stosujących wobec swoich klientów środki bezpieczeństwa finansowego z *ustawy AML/CTF*, w tym aspekcie zaliczyć należy m.in. organizacje prowadzące handel dziełami sztuki lub występujące w charakterze pośredników w takim handlu (również gdy tego rodzaju handel jest prowadzony przez galerie sztuki i domy aukcyjne), jeżeli wartość transakcji lub szeregu powiązanych transakcji wynosi co najmniej 10 000 euro.

Do podobnych czynności zobligowani są także pośrednicy w handlu dziełami sztuki czy osoby przechowujące takie towary. Mowa tu przede wszystkim o marszandach, małych galeriach i przedsiębiorcach oferujących przechowywanie dzieł sztuki i przedmiotów kolekcjonerskich. Dotyczy to tzw. *wolnych portów*⁴⁴ – specjalnej strefy, w której towary (w tym o znacznej wartości, jak dzieła sztuki) mogą być przechowywane przez nieograniczony czas, bez obowiązku zapłaty z tego tytułu podatków lub cel. Jeżeli wartość takich transakcji lub kilku powiązanych transakcji wyniesie co najmniej 10 000 euro, to również wskazane podmioty traktowane są jak instytucje obowiązane.

Na podstawie posiadanych danych GUS zawartych w informacji nt. działalności galerii sztuki⁴⁵ wiadomo, że na koniec 2022 r.⁴⁶ w Polsce ww. działalność prowadziło 310 galerii sztuki (wobec 313 w roku 2021).

⁴⁴ Wolne porty to rodzaj strefy wolnocłowej, gdzie towary, w tym towary o znacznej wartości takie jak dzieła sztuki mogą być przechowywane przez nielimitowany okres, bez obowiązku uiszczenia podatków lub cel. Najbardziej znane wolne porty zlokalizowane są na terytorium Szwajcarii. Financial Action Task Force stwierdza w swoich publikacjach stwierdza, że wolne porty ze względu na niedostateczne przepisy bezpieczeństwa, słabe inspekcje i nadzór mogą być wykorzystywane do prania pieniędzy oraz finansowania działalności o charakterze terrorystycznym.

⁴⁵ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/dzialalnosc-galerii-sztuki-w-2022-roku,10,6.html>, dostęp w dniu 13.03.2024 r.

⁴⁶ Brak danych GUS za rok 2023

3. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF

3.1. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PODEJRZANYCH

W 2023 r. w systemie informatycznym GIIF zarejestrowano 4746 zawiadomienia opisowe o działalności i transakcjach podejrzanych, tzw. SAR-ów (Suspicious Activity Reports), które włączono do prowadzonych postępowań analitycznych. Powyższe zawiadomienia zawierają opis kilku, kilkunastu, a w niektórych przypadkach kilkuset transakcji (powiązanych ze sobą poprzez strony transakcji, okoliczności przeprowadzenia transakcji, zbliżony okres realizacji i/lub zaangażowanie tych samych wartości majątkowych) i towarzyszących im okoliczności, które w przekonaniu zgłaszającej instytucji/jednostki mogą być związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. Często częściami składowymi tych zawiadomień są dodatkowe dane i dokumenty uzasadniające podejrzenia i mające na celu usprawnienie prowadzenia postępowania (np. historie rachunków, kopie dokumentów dotyczących transakcji, itp.). Im szersze spectrum informacji zawartych w SAR, tym większe możliwości szybkiej weryfikacji otrzymanych danych i ich powiązania z informacjami w innych źródłach i tym bardziej skrócony czas realizacji działań podejmowanych przez GIIF we współpracy z prokuraturą i organami ścigania. Zawiadomienia opisowe mogą zawierać w szczególności informacje na temat powziętego przez zgłaszający podmiot podejrzenia popełnienia przestępstwa oraz okoliczności towarzyszących transakcjom. Pochodzenie od różnych rodzajów podmiotów zgłaszających SAR do GIIF ilustruje tabela nr 4 (dane z 2023 r. pokazane na tle danych z lat poprzednich).

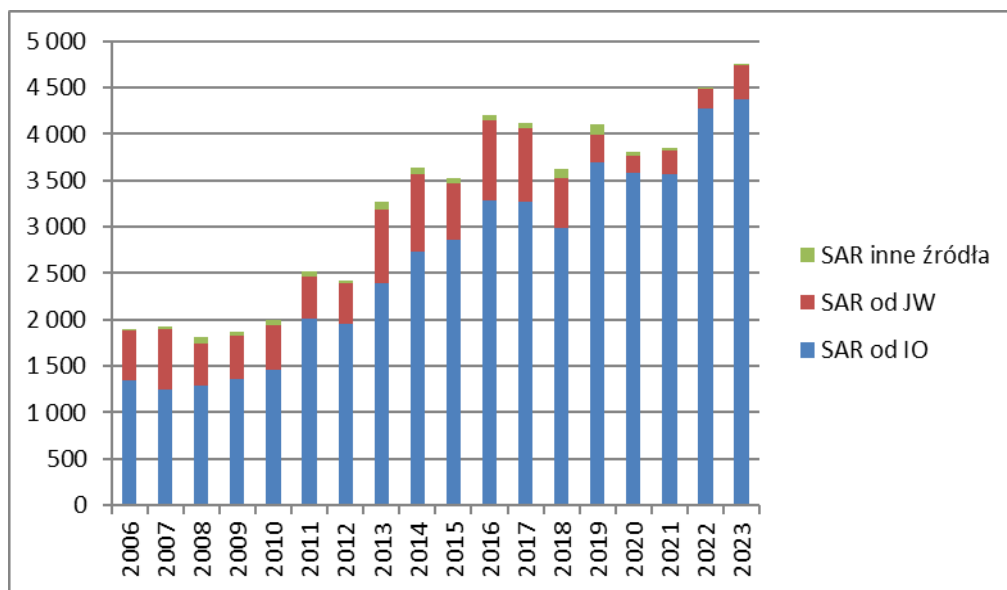
Tabela nr 4 – Liczba zawiadomień opisowych (SAR) otrzymanych w latach 2001-2023

Okres	Instytucje obowiązane	Jednostki współpracujące	Inne źródła	Łącznie
2001 r. (od VII)	102	115	14	231
2002 r.	358	237	19	614

2003 r.	739	211	15	965
2004 r.	860	521	16	1 397
2005 r.	1 011	500	15	1 526
2006 r.	1 351	530	17	1 898
2007 r.	1 244	648	28	1 920
2008 r.	1 287	460	68	1 815
2009 r.	1 362	464	36	1 862
2010 r.	1 462	476	59	1 997
2011 r.	2 004	461	62	2 527
2012 r.	1 954	436	37	2 427
2013 r.	2 399	789	77	3 265
2014 r.	2 739	823	75	3 637
2015 r.	2 863	604	53	3 520
2016 r.	3 290	853	55	4 198
2017 r.	3 272	796	47	4 115
2018 r.	2 982	543	97	3 622
2019 r.	3 696	294	110	4 100
2020 r.	3 587	179	39	3 805
2021 r.	3 574	251	27	3 852
2022 r.	4 280	208	17	4 505
2023 r.	4 381	357	8	4 746

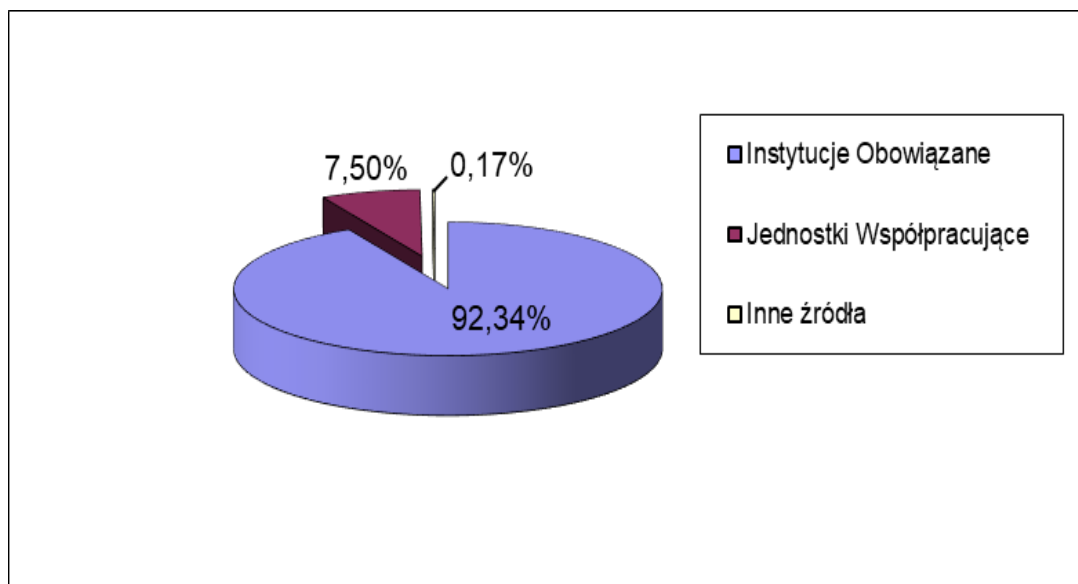
Liczba zawiadomień opisowych utrzymuje się na wysokim poziomie (powyżej 3500 SAR/rok) od dziesięciu lat (*wykres nr 3*). Liczba SAR w 2023 r. była najwyższa w historii – blisko 4850 zawiadomień opisowych, o 5% więcej niż w roku poprzednim.

Wykres nr 3 – Liczba zawiadomień opisowych (SAR)otrzymanych w latach 2006-2023



Udział procentowy zawiadomień opisowych otrzymanych z poszczególnych źródeł informacji zobrazowany jest na wykresie nr 4 (znaczący wzrost udziału SAR'ów od jednostek współpracujących).

Wykres nr 4 - Źródła zawiadomień opisowych (SAR) w 2023 r.

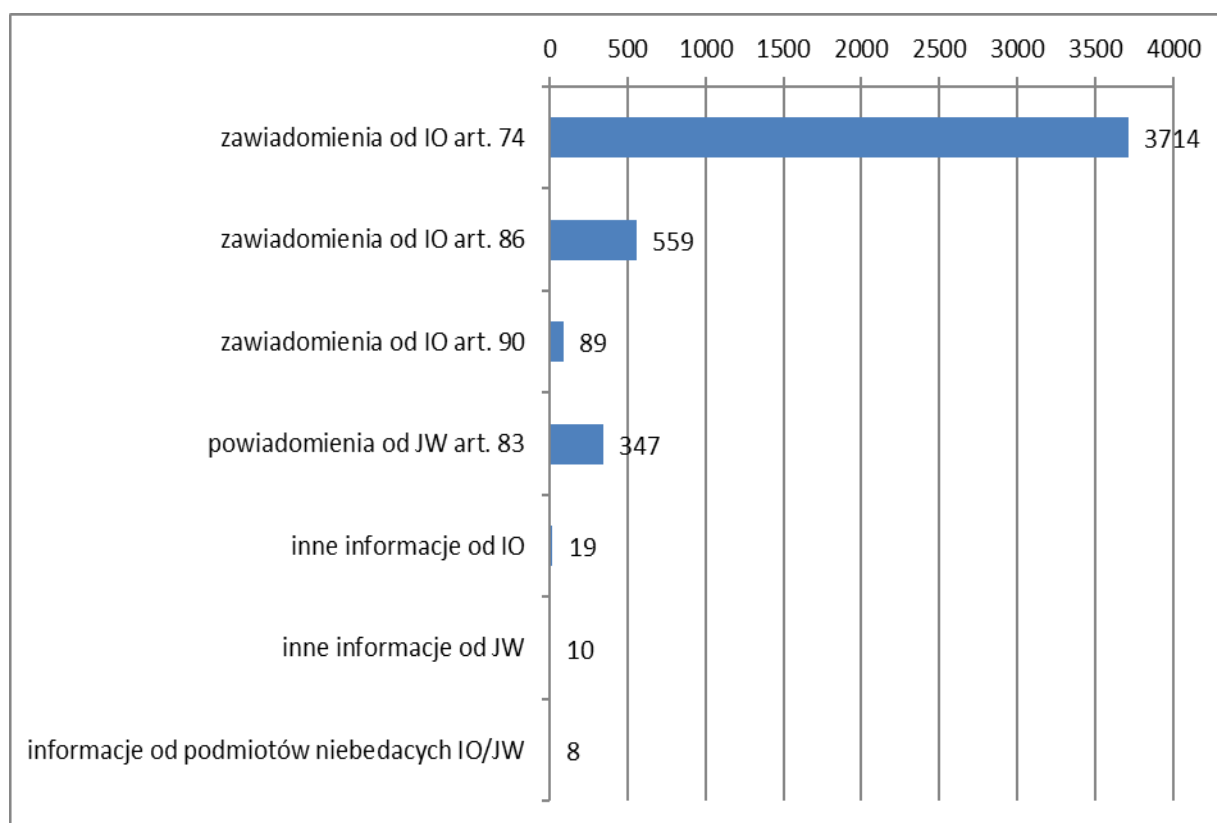


Na ogólną liczbę SAR rejestrowanych w 2023 r. składają się zawiadomienia i informacje różniące się ze względu na okoliczności towarzyszące zdarzeniom, których dotyczą, a także przesłankami i trybem przekazania do GIIF. Obowiązująca *ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* wskazuje w artykułach:

- 74 (zawiadomienie od instytucji obowiązanej o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu),
- 83 (powiadomienie od jednostki współpracującej o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu),
- 86 (zawiadomienie od instytucji obowiązanej o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu),
- 90 (zawiadomienie od instytucji obowiązanej o przeprowadzeniu transakcji, co do której instytucja obowiązana powzięła uzasadnione podejrzenie, że może mieć ona związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, w przypadku gdy przekazanie zawiadomienia było niemożliwe przed przeprowadzeniem transakcji)

na różne przesłanki dla przesłania przez instytucję obowiązaną lub jednostkę współpracującą SAR do GIIF. Zestawienie liczbowe różnych typów SAR zarejestrowanych przez GIIF w roku 2023 przedstawia *wykres nr 5*.

Wykres nr 5 - Typy zawiadomień opisowych (SAR) w 2023 r.



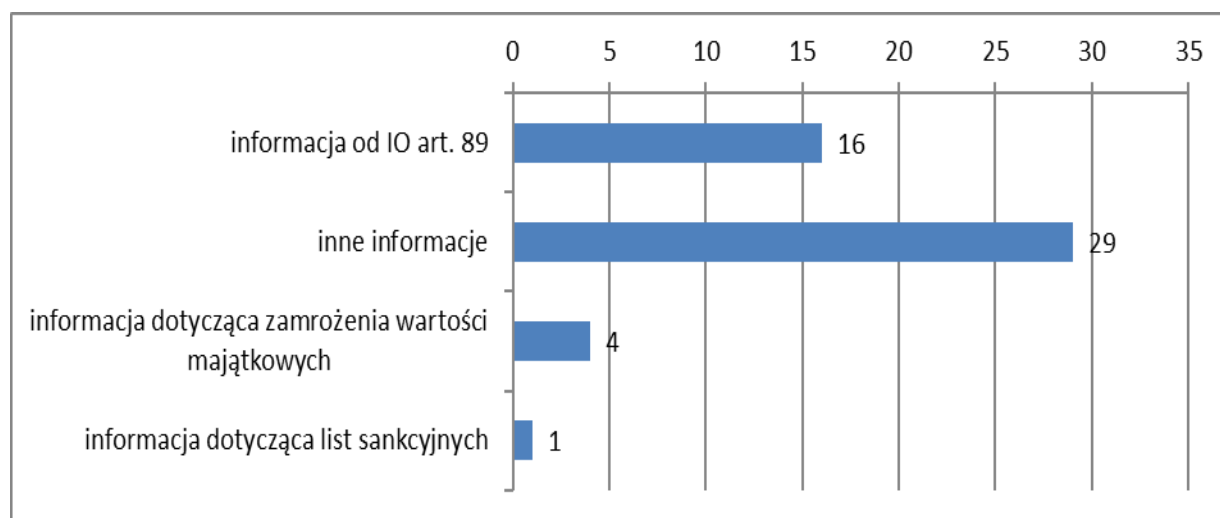
W 2023 r. zarejestrowano 357 zawiadomień opisowych (SAR) od jednostek współpracujących (JW), co stanowi niemal podwojenie w stosunku do ubiegłego roku, w którym zarejestrowano ich 208.

Od instytucji obowiązanych GIIF zarejestrował w 2023 roku 4381 SAR i ta liczba stanowi o rekordowej liczbie zawiadomień opisowych przekazanych do GIIF w ubiegłym roku. Rok 2023 był piątym pełnym rokiem obowiązywania znowelizowanych przepisów w zakresie raportowania, a zmiana w tym zakresie nastąpiła w drugiej połowie 2018 r. Zachowując ostrożność przy porównywaniu danych rok do roku wzrost średniej liczby SAR w latach 2019-2023 w stosunku do lat bezpośrednio poprzedzających można wiązać ze zniknięciem spośród kategorii informacji raportowanych do GIIF przez instytucje obowiązane w latach poprzednich tzw. informacji o pojedynczej transakcji podejrzanej - STR. W poprzednich latach GIIF otrzymywał po kilkadziesiąt tysięcy tego typu informacji rocznie (w roku 2018 było to blisko 43 tys. informacji o pojedynczych transakcjach), przy czym zdecydowana większość z nich była powiązana z informacjami raportowanymi w ramach SAR. W obecnym stanie prawnym przypadki, które dotyczą pojedynczych transakcji i mogły być raportowane poprzednio jako STR niezwiązany z równoległe przesyłanym SAR'em – w latach 2019-2023 manifestują się prawdopodobnie jako zwiększona liczba SAR. Niezależnie od tego naturalnego źródła wzrostu średniej liczby SAR tendencja wzrostowa może wynika z dużym prawdopodobieństwem również z coraz aktywniejszej analizy podejmowanej przez instytucje obowiązane, m.in. w związku z działaniami szkoleniowymi GIIF (patrz rozdział 6.4).

Oprócz zawiadomień opisowych związanych z informacjami dotyczącymi okoliczności wskazujących na możliwy związek z praniem pieniędzy i/lub finansowaniem terroryzmu, GIIF otrzymuje również inne rodzaje zawiadomień opisowych, które zawierają informacje dotyczące innych przestępstw niż pranie pieniędzy i/lub finansowanie terroryzmu. Liczby tego typu

informacji, które włączane są do prowadzonych postępowań analitycznych, zarejestrowanych w systemie teleinformatycznym GIIF w 2023 r. przedstawia wykres nr 6.

Wykres nr 6 - Typy zawiadomień opisowych dotyczących innych przestępstw niż ML/TF w 2023 r.

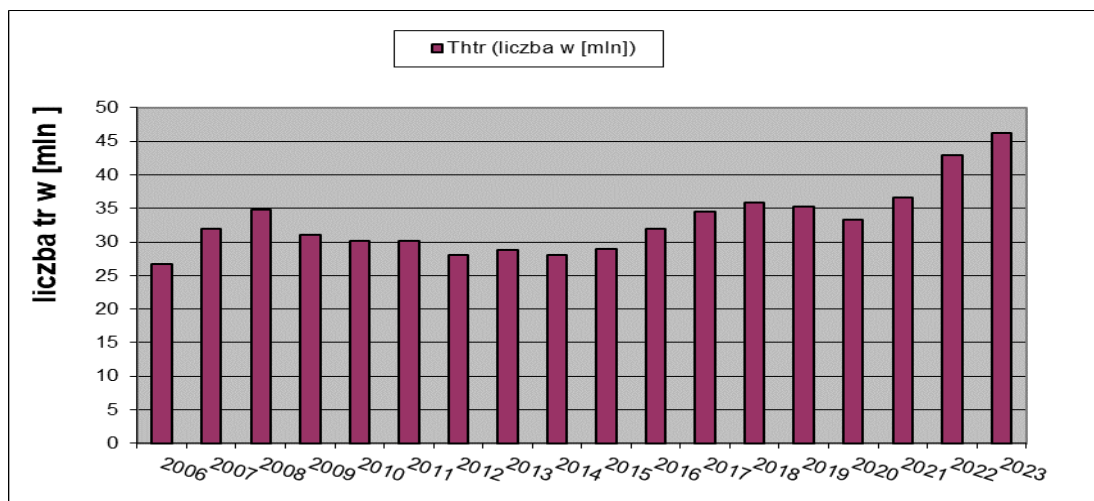


3.2. INFORMACJE O TRANSAKcjACH PONADPROGOWYCH

W 2023 r. GIIF otrzymał informacje o 46,25 mln tzw. transakcji ponadprogowych, raportowanych w trybie art. 72 *ustawy AML/CTF* (i dodatkowo 13,2 tys. informacji korygujących). Informacje o transakcjach są gromadzone w systemie informatycznym GIIF i przetwarzane w Departamencie Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów – zarówno na potrzeby postępowań analitycznych prowadzonych przez GIIF, jak i na potrzeby analiz prowadzonych w wyniku realizacji wniosków uprawnionych organów. Informacje o ww. transakcjach, raportowane w trybie art. 72, w postaci źródłowej są również udostępnianie uprawnionym organom – stosownie do postanowień art. 105 ust. 2 *ustawy AML/CTF*.

Liczba informacji o transakcjach tego rodzaju przekazywanych rokrocznie do GIIF pozostawała przez wiele lat na zbliżonym poziomie (wykres nr 7), natomiast w ciągu ostatnich trzech – czterech lat notuje dynamiczny wzrost (w roku 2022 ich liczba wzrosła o blisko 17%, w roku 2023 o 8% w stosunku do roku poprzedniego). Na podobnym poziomie pozostała w roku 2023 liczba korekt do informacji o transakcjach przesłanych przez instytucje obowiązane.

Wykres nr 7 – Liczba informacji o transakcjach ponadprogowych otrzymanych przez GIIF.



Instytucje obowiązane przekazują dane o ww. transakcjach zbiorczo lub pojedynczo, w postaci plików, w sposób ciągły. Obecnie wszystkie dane są przekazywane elektronicznie, a oprócz dominującego do 2018 r. przekazu za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej GIIF szeroko wykorzystywany jest kanał komunikacji korzystający z usługi sieciowej systemu teleinformatycznego GIIF, umożliwiający automatyzację procesu po stronie instytucji obowiązanej.

W przypadku przekazywania informacji o transakcjach za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej możliwe jest zarówno przesłanie przy jej pomocy pliku – zawierającego informacje o wielu transakcjach – wygenerowanego w odpowiednim formacie z systemu instytucji obowiązanej (to rozwiązanie wykorzystywane było w przeszłości głównie przez duże instytucje, przekazujące miesięcznie informacje o wielu transakcjach, obecnie ta grupa instytucji korzysta głównie z nowego kanału zapewnianego przez usługi sieciowe systemu teleinformatycznego GIIF), jak i wypełnienie formularza (będącego odzwierciedleniem dokumentu elektronicznego stanowiącego wzór elektronicznej karty transakcji) bezpośrednio na stronie WWW (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez mniejsze instytucje, przekazujące informacje o niewielu transakcjach miesięcznie).

Spośród wspomnianych 46,25 mln transakcji, o których informacje przekazano do baz GIIF w 2023 r., 3,71% stanowiły transakcje zaliczone przez instytucje obowiązane do kategorii wpłat lub wypłat gotówkowych. Wielkość ta jest mniejsza niż wartość dla lat 2021 (4,31%) i 2022 (4,44%) oraz mniejsza w porównaniu z latami 2017-2019 (w roku 2019 było to 6,08%, w 2018 6,26%, w roku 2017 transakcje tego typu stanowiły 6,72%). Po niewielkim wzroście w 2022 r. nastąpił powrót do systematycznego spadku obserwowanego w latach poprzednich.

Jednocześnie 8,10% transakcji zostało zakwalifikowanych przez instytucje obowiązane jako przychodzące z zagranicy, porównywalnie z wartością dla roku poprzedniego, gdy tego typu informacje stanowiły 8,31% liczby wszystkich transakcji ponadprogowych.

Dokładniejsze informacje uzyskiwane w ramach raportów przekazywanych w trybie art. 72 ustawy umożliwiają lepszy wgląd w strukturę informacji i lepszą ich klasyfikację, co ma wpływ na możliwość lepszej oceny ryzyka związanego z poszczególnymi rodzajami transakcji, a także daje wgląd w niedostępne przed 2020 r. dla GIIF bezpośrednio istotne informacje o transakcjach szczególnie podatnych na ryzyka związane z praniem pieniędzy/finansowaniem terroryzmu. Takie znaczenie ma przykładowo kategoryzacja informacji o transferach środków.

Dla danych raportowanych w nowy od 2020 roku sposób GIIF uzyskał wgląd w strukturę typów procesu inicjującego transfer środków. Przykładowo, o ile w 2023 r. 83,88% transferów wychodzących inicjowana jest w wyniku zlecenia „tradycyjnego” polecenia przelewu lub polecenia zapłaty, o tyle pozostałe 16,12% transferów powyżej progu jest wynikiem realizacji zlecenia krajowego lub zagranicznego przekazu pieniężnego (8,09%) albo wynikiem realizacji transferu inicjowanego z wykorzystaniem karty płatniczej, instrumentu pieniądza elektronicznego, telefonu komórkowego lub innego urządzenia cyfrowego lub informatycznego, bądź w inny sposób (łącznie 8,02%).

Wspomniane 8,09% transferów ponadprogowych wynikających z realizacji zlecenia przekazu pieniężnego to w 2023 r. informacje o ponad 3 mln 013 tys. przekazów pieniężnych. Z kolei w tej samej próbkę danych wspomniane 8,02% transferów ponadprogowych wynikających z realizacji zlecenia inicjowanego z wykorzystaniem karty płatniczej, instrumentu pieniądza elektronicznego, telefonu komórkowego, innego urządzenia cyfrowego lub informatycznego, bądź w inny sposób, to w 2023 r. informacje o ponad 2 mln 987 tys. transferów środków. Procentowy udział poszczególnych grup transferów związanych z przekazami pieniężnymi jest bardzo podobny jak w roku poprzednim, ale liczby bezwzględne są większe z powodu w 8% wzrostu ogólnej liczby transakcji.

Podobna sytuacja ma miejsce dzięki kategoryzacji informacji o transferach środków przychodzących zza granicy. Dla raportowanych danych GIIF uzyskuje nie tylko informacje o ponad dwukrotnie większej niż było to przed 2020 r. liczbie tego typu transferów (które stanowią grupę bardziej niż inne podatną na ryzyka związane z ML/TF), ale też wgląd w strukturę sposobu, w jaki inicjowany jest transfer środków. W 2023 r. 75,63% transferów ponadprogowych przychodzących z zagranicy to efekt realizacji poleceń przelewu, 12,38% dociera do polskich instytucji obowiązanych jako efekt realizacji przekazów pieniężnych, a 11,99% transferów przychodzących z zagranicy została sklasyfikowana przez przyjmujące je instytucje obowiązane jako wynikające z realizacji innego rodzaju zlecenia. W liczbach bezwzględnych to odpowiednio informacje o ponad 2 834 tys. przelewów z zagranicy, ponad 464 tys. przekazów z zagranicy i ponad 449 tys. innych rodzajów transferów środków z zagranicy. W liczbach bezwzględnych są to wartości wyższe niż w 2022 r. – z powodu 8% wzrostu ogólnej liczby transakcji. Proporcje pozostały na poziomie zbliżonym do analogicznych danych z 2022 r.

Przedstawione liczby bezwzględne różnego rodzaju informacji z jednej strony pokazują skalę zagadnienia związanego ze sprawnym łączeniem gromadzonych informacji z innymi źródłami danych, a z drugiej pokazują możliwości różnicowania procedur dla informacji kwalifikowanych do różnych obszarów ryzyka. W 2019 r. dotyczyło to tylko część informacji o transakcjach ponadprogowych, dla informacji gromadzonych w latach kolejnych było to już możliwe w przypadku informacji o wszystkich transakcjach wpływających do systemu teleinformatycznego GIIF.

Otrzymane informacje o transakcjach zostały udostępnione w systemie teleinformatycznym GIIF jako dane wejściowe dla dalszych analiz. W szczególności informacje te były poddawane automatycznym procesom analitycznym. Przykładowo, wszystkie informacje o transakcjach były weryfikowane pod kątem ewentualnych powiązań z podmiotami podejrzanymi o finansowanie terroryzmu lub podmiotami pochodzącymi z krajów wysokiego ryzyka/objętych sankcjami. Automatycznie poszukiwane są powiązania informacji

o transakcjach z innymi rodzajami informacji dostępnych w systemie (na przykład z zapytaniami zewnętrznymi podmiotów – prokuratury, zagranicznych jednostek analityki finansowej itd.), które są następnie wykorzystywane w postępowaniach analitycznych lub przekazywane do zewnętrznych podmiotów (jako odpowiedź na wniosek o informację lub z inicjatywy GIIF). Powyższych powiązań szukano z wykorzystaniem funkcjonujących w systemie teleinformatycznym GIIF modeli analitycznych, które były stosowane zarówno w procesach automatycznego generowania raportów, jak i w analizach tworzonych ad hoc na potrzeby konkretnego problemu.

Informacje o transakcjach ponadprogowych wykorzystywane są zarówno do ekstrakcji danych o samych transakcjach i podmiotach w nich uczestniczących, stanowiąc pomocne źródło danych w prowadzonych postępowaniach analitycznych, jak i do ekstrakcji danych o rachunkach podmiotów podejrzanych. Informacje o transakcjach są dostępne do analiz zarówno w postaci prostej, gdzie zadając pytanie o konkretny podmiot czy rachunek można uzyskać dostęp do zgromadzonych danych, jak i źródło dla analizy powiązań – poprzez wykorzystanie możliwości wyszukania w bazie danych obiektów (rachunków, podmiotów) powiązanych, tj. pozostających względem siebie w relacji o zdefiniowanym typie (np. podmiotów czy rachunków powiązanych poprzez wystąpienia w łańcuchu transakcji). Tego typu analiza powiązań w zakresie rachunków dotyczyła głównie rachunków, o których informacje zostały wyekstrahowane z informacji o transakcjach ponadprogowych, ale dzięki uzyskanemu przez GIIF w 2023 r. dostępowi do danych z bazy rachunków (SInF) – rozpoczęty został proces poszerzania tego typu analizy na informacje związane z innymi rachunkami, o których wiedza nie pochodzi bezpośrednio z informacji o transakcjach ponadprogowych.

4. ANALIZY

4.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY

Uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie określonym przepisami *ustawy AML/CTF* oraz podejmowanie działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest podstawowym zadaniem GIIF. Wykonując to zadanie GIIF bada przebieg transakcji, co do których powziął uzasadnione podejrzenie, udostępnia uprawnionym podmiotom informacje o transakcjach oraz uzyskuje od podmiotów obowiązanych żądane informacje, a także współpracuje z zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu. Wszystkie wyżej wymienione działania są podejmowane w celu przeprowadzenia kompleksowej analizy zebranych informacji pod kątem popełnienia przez podejrzaną podmioty przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Powyższa analiza ma doprowadzić do powzięcia przez organ uzasadnionego podejrzenia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

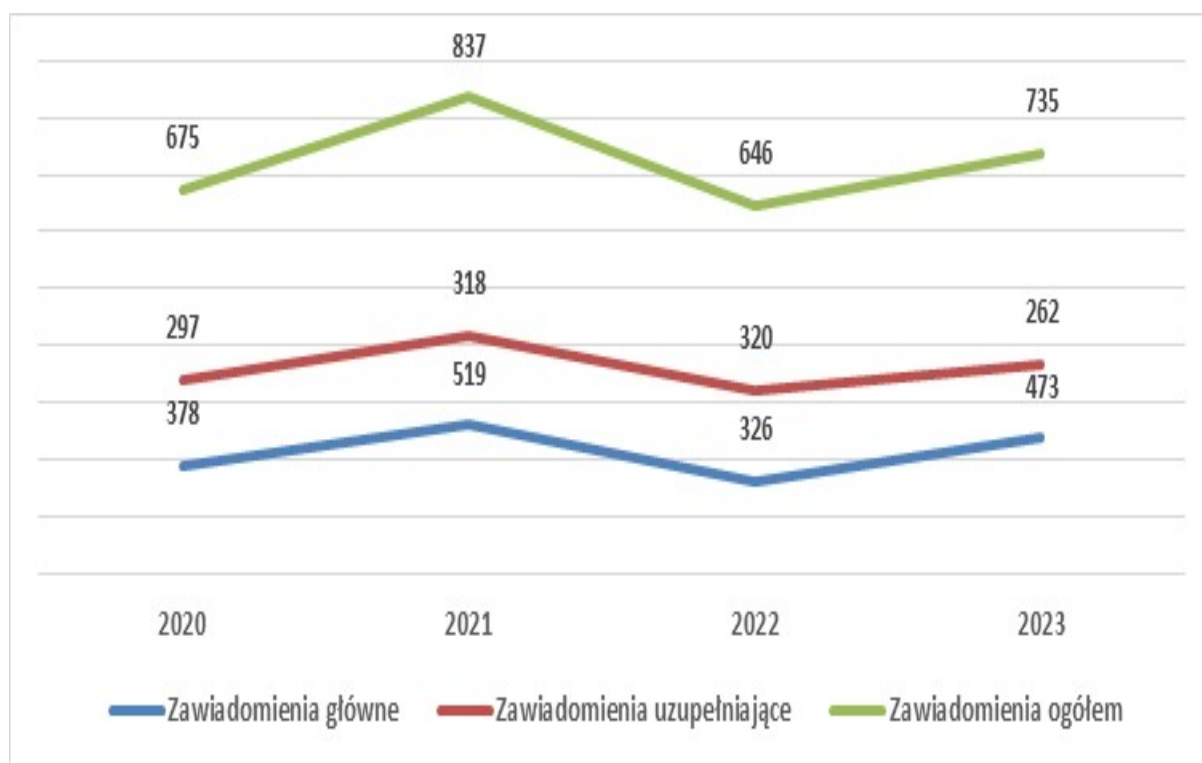
4.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY

W 2023 r. GIIF wszczął 3443 postępowań analitycznych dotyczących podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. W porównaniu z 2022 r. liczba wszczętych postępowań wzrosła o ok. 59% i była najwyższa od co najmniej 5 lat.

W wyniku przeprowadzonych analiz w 2023 r. GIIF przekazał do prokuratur 473 zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy (tzw. zawiadomień głównych). W porównaniu do 2022 r. odnotowano wzrost wysłanych zawiadomień głównych do prokuratury o ok. 45%. Liczba ta jest nadal mniejsza o ok. 9% od rekordowego 2021 r. (patrz: wykres nr 8). Kwota wartości majątkowych, których dotyczyły zawiadomienia główne przekazane do prokuratur w 2023 r. w przeliczeniu na PLN wyniosła ponad 9,61 mld zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2022 o ok. 235% oraz o ok. 13% w stosunku do 2021 r.

Po przekazaniu zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy GIIF najczęściej uzyskuje i przetwarza dodatkowe informacje dotyczące wcześniejszych lub kolejnych transakcji realizowanych przez podmioty i osoby, których działalność była przedmiotem zawiadomienia głównego, wnioskuje o dane do zagranicznych jednostek analityki finansowej lub dodatkowe informacje o kontrahentach lub podmiotach powiązanych. Zgromadzone materiały oraz wyniki dodatkowych analiz są przekazywane do prokuratury w formie tzw. zawiadomień uzupełniających, których w 2023 r. GIIF sporządził 262. Łączna kwota wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa w zawiadomieniach uzupełniających, wyniosła około 0,12 mld zł.

Wykres nr 8 – Liczba zawiadomień do prokuratury oraz powiadomień przekazanych w latach 2020-2023 do jednostek współpracujących.⁴⁷



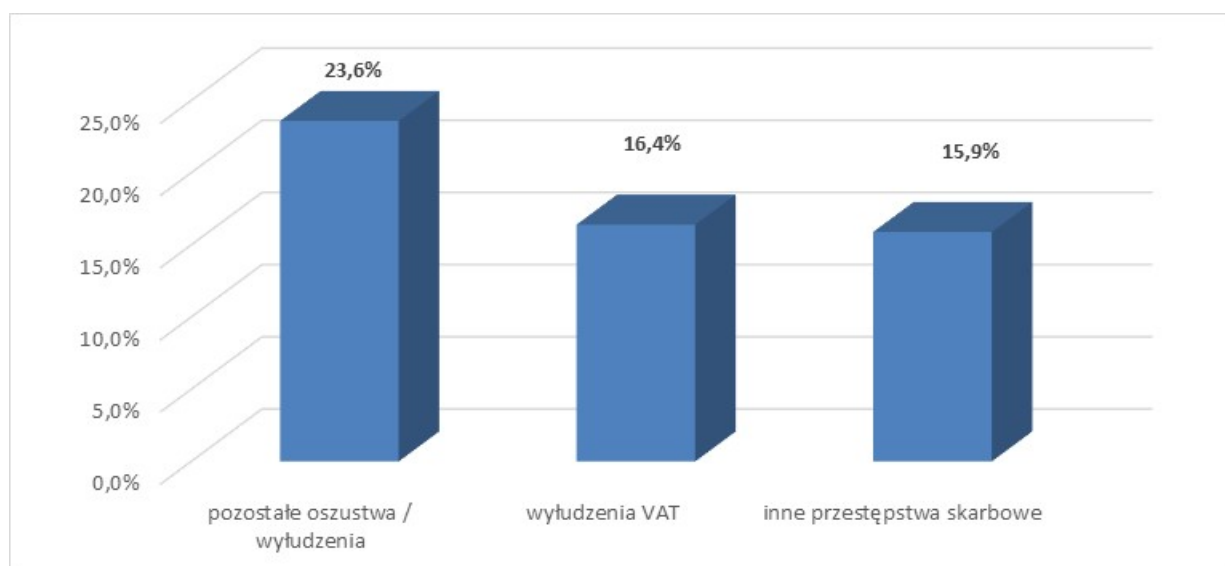
Źródło: dane wewnętrzne GIIF; stan na dzień 20.03.2024 r.

Ok. 23,6% ogólnej liczby zawiadomień stanowiły zawiadomienia związane z podejrzeniem prania pieniędzy pochodzących z korzyści związanych z różnorodnymi oszustwami i wyłudzeniami, ok. 16,4% – z wyłudzeniami VAT, a 15,9% zawiadomień dotyczyło innych przestępstw skarbowych (patrz: wykres nr 9). Należy jednocześnie podkreślić, że zawiadomienia GIIF mogą dotyczyć kilku przestępstw bazowych. Do pierwszej z ww. grup GIIF zaliczył m.in. oszustwa:

- inwestycyjne, polegające na doprowadzaniu osób fizycznych, często obcokrajowców, do niekorzystnego rozporządzania mieniem poprzez oferowanie tym osobom fikcyjnych inwestycji głównie w kryptowaluty.
- związane z podszywaniem się pod inną osobę lub pod kontrahenta i przekonywanie głównie podmiotów gospodarczych do zlecenia płatności na rachunki oszustów.
- związane z wyłudzeniem danych dostępowych do produktów finansowych lub innych poufnych informacji umożliwiających kradzież środków.

⁴⁷ Wg wpisów do systemu informatycznego GIIF na 21.03.2024 r.

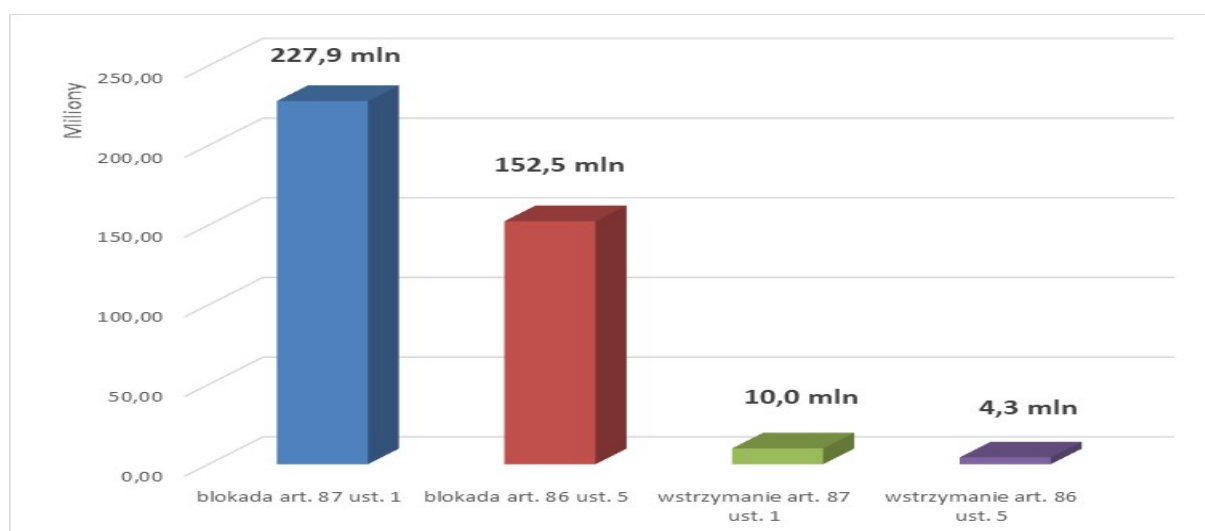
Wykres nr 9 – Udział procentowy najczęściej występujących przestępstw bazowych w zawiadomieniach GIIF z 2023 r. (wg. ogólnej liczby zawiadomień z określoną typologią przy sprawach)



Źródło: dane wewnętrzne GIIF; stan na dzień 20.03.2024r

Po otrzymaniu od instytucji obowiązanych zawiadomień w trybie art. 86 *ustawy AML/CTF* GIIF dokonał blokad 679 rachunków, na których zgromadzono środki o łącznej wartości ok. 152,5 mln zł⁴⁸ oraz wstrzymał 52 transakcje na łączną kwotę ok. 4,3 mln zł (patrz: wykres nr 10). Wartość tego typu blokad rachunków i wstrzymanych transakcji wzrosła w porównaniu z rokiem 2022 o ok. 36,2% przy jednoczesnym ok. 73,2% wzroście liczby zablokowanych rachunków (w 2022 r. zablokowane zostały 392 rachunki).

Wykres nr 10 – Łączna wartość blokad/wstrzymanych transakcji w 2023 r. ze wskazaniem podstawy prawnej.

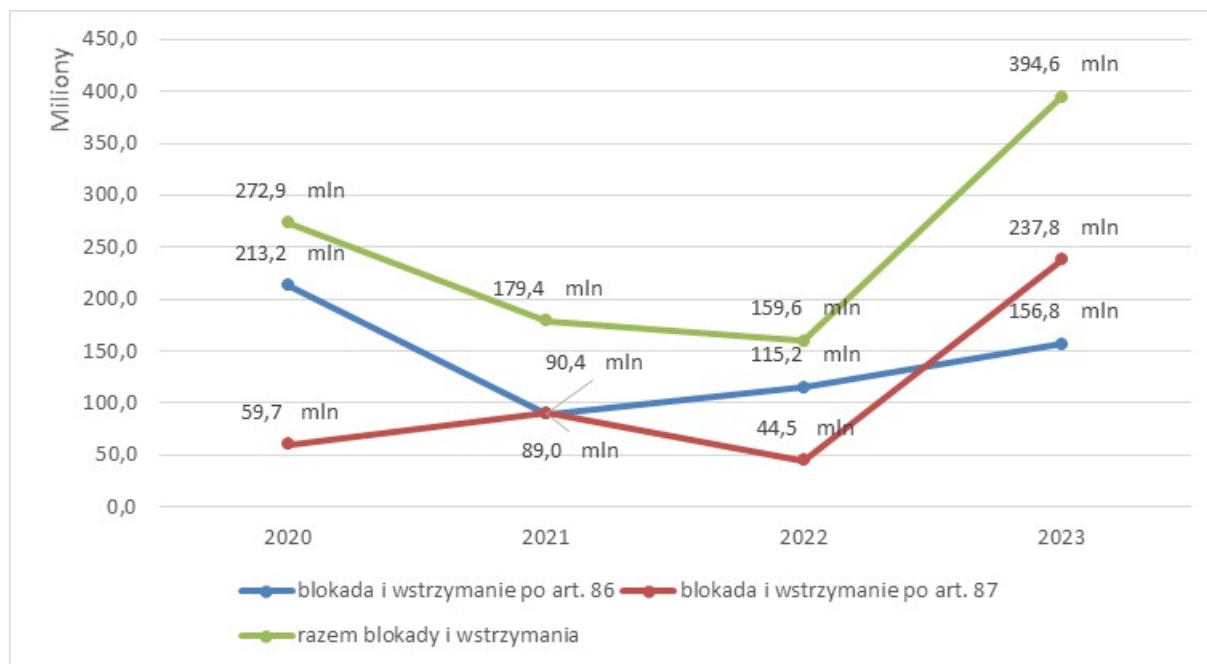


Źródło: dane wewnętrzne GIIF; stan na dzień 20.03.2024r.

⁴⁸ Kwoty środków zablokowanych na rachunkach są szacunkowe, rzeczywista ich wartość może być wyższa z uwagi na specyfikę blokady rachunków - podczas trwania blokady nałożonej przez GIIF środki w dalszym ciągu mogą wpływać na rachunki, natomiast nie mogą być wypłacane lub przelewane na kolejne rachunki

W 2023 r. GIIF z własnej inicjatywy dokonał blokad 461 rachunków na łączną kwotę ok. 227,9 mln zł oraz wstrzymał 7 transakcji o wartości ok. 10,0 mln. zł. Wykres nie uwzględnia pojedynczej blokady dokonanej przez zagraniczne jednostki analityki finansowej z inicjatywy GIIF na kwotę 9.416 zł. Łączna wartość blokad i wstrzymanych transakcji dokonanych w 2023 r. z uwzględnieniem tych zrealizowanych również z inicjatywy GIIF przez zagraniczne jednostki analityki finansowej wyniosła ponad 394 mln zł co jest wartością wyższą w stosunku do roku 2022 o ok. 138%.

Wykres nr 11– Wartość blokad i wstrzymanych transakcji w latach 2020-2023 (w mln z; bez zagranicznych inicjatyw GIIF)



GIIF przekazał do uprawnionych organów 432 powiadomienia (tj. w trybie wskazanym w art. 106 ust. 1 względnie ust. 1a *ustawy AML/CTF*).

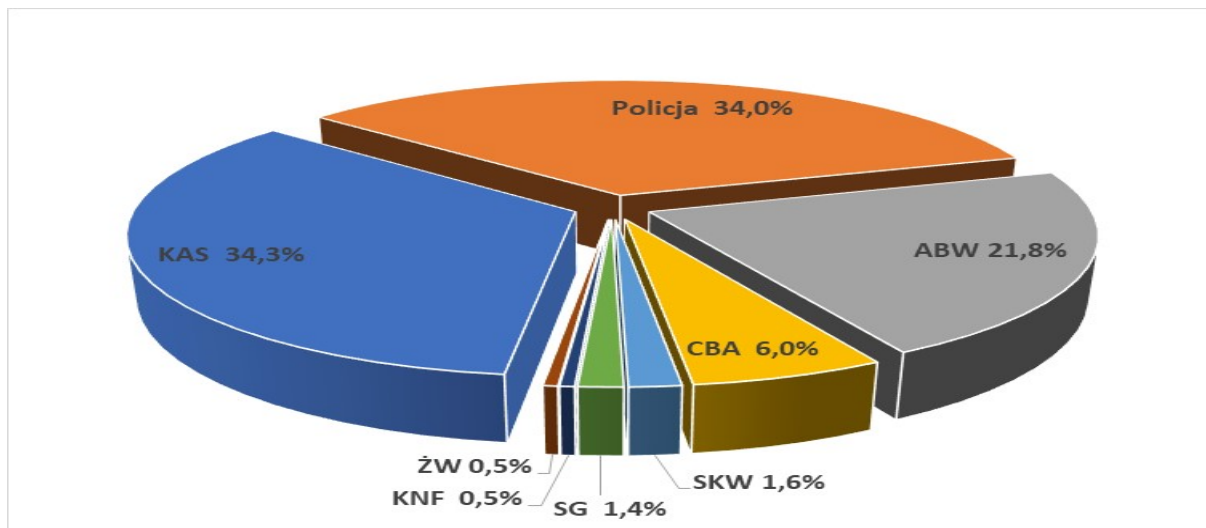
Tabela nr 5 – Liczba powiadomień przekazanych w 2023 r. do uprawnionych organów

Jednostki współpracujące	Liczba powiadomień
KAS	148
Policja (KGP wraz z CBŚP i CBZC)	147
ABW	94
CBA	26
SKW	7
SG	6
KNF	2
ŻW	2
Łącznie	432

W 2023 r. dominowały powiadomienia GIIF skierowane do organów KAS (ok. 34,3%) oraz do organów Policji (ok. 34,0%). GIIF informuje centralne organy policji o podejrzeniu popełnienia

przestępstw innych niż pranie pieniędzy i finansowanie terroryzmu. Większość powiadomień kierowanych do organów KAS dotyczy podejrzenia popełnienia przestępstw skarbowych związanych z podatkiem od towarów i usług. Pozostała część powiadomień zawiera informacje dotyczące podejrzenia ukrywania przedmiotu opodatkowania, zaniżania przychodów, nieujawniania dochodów czy przestępstw skarbowych w imporcie towarów.

Wykres nr 12 – Udział procentowy przesłanych przez GIIF powiadomień w podziale na jednostki współpracujące



Źródło: dane wewnętrzne GIIF; stan na dzień 20.03.2024r.

W 2023 roku najwięcej powiadomień z własnej inicjatywy GIIF skierował do organów Krajowej Administracji Skarbowej (patrz: wykres nr 12). Podobnie jak w latach ubiegłych znacząca większość powiadomień wskazywała na podejrzenie różnego rodzaju oszustw skarbowych związanych z podatkiem od towarów i usług takich jak zaniżanie lub nieujawnianie obrotów wskutek fałszowania lub ukrywania faktur; wyłudzeniem naliczonego podatku VAT; oszustw typu „znikający podatnik”; oszustw karuzelowych, transakcji wewnątrzwspólnotowych. Część powiadomień zawierała informacje dotyczące podejrzenia ukrywania przedmiotu opodatkowania, zaniżania przychodów, nieujawnione dochody czy oszustwa w imporcie towarów.

Przekazane przez GIIF z własnej inicjatywy powiadomienia do organów Krajowej Administracji Skarbowej wielokrotnie stanowiły podstawę do wszczęcia przez te organy postępowań kontrolnych w zakresie prawidłowości obliczania i wpłacania podatków stanowiących dochód budżetu Państwa z tytułu podatku od osób fizycznych, podatku od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług. Efekt postępowań kontrolnych wielokrotnie wskazywał, że kontrolowane podmioty nie prowadziły rzeczywistej, deklarowanej działalności gospodarczej, były podmiotami wystawiającymi „puste” faktury VAT, które u nabywców służyły do nieuprawnionego zmniejszenia podatku należnego od towarów i usług, co w konsekwencji wpływało na uszczuplenie należności Skarbu Państwa. Ponadto ww. postępowania kontrolne wykazywały, że kontrolowane podmioty nie dokonywały zapłaty do właściwego urzędu skarbowego kwot podatku VAT, które zostały wykazane w wystawionych fakturach sprzedaży. Ustalenia w postępowaniu kontrolnym i zebrany materiał dowodowy stanowił podstawę wszczęcia dochodzenia o przestępstwa skarbowe, przekształcane następnie w śledztwa, prowadzone pod nadzorem prokuratur. W wyniku koordynacji działań GIIF

uczestniczył w takich śledztwach prokuratorskich dostarczając materiał dowodowy składający się z analiz przepływów finansowych i dokonywał blokad rachunków posiadając uzasadnione podejrzenie, że te wartości majątkowe pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

Ponadto GIIF przekazał znaczącą liczbę powiadomień do Policji, w tym do CBŚP. Informacje zawarte w ww. powiadomieniach wykorzystywane były przez ww. jednostki współpracujące do podejmowania czynności ustawowych, których rezultatem były m.in. wszczęte postępowania przygotowawcze. Informacje przekazane przez GIIF wykorzystywane były również w postępowaniach już toczących się.

Następną dużą grupą powiadomień stanowiły informacje przekazane do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Powiadomienia zawierały dane o transakcjach, które mogły mieć związek z podejrzeniem czynu zabronionego, którego zbadania należy do kompetencji Agencji, w tym m.in.: rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw godzących w podstawy ekonomiczne państwa oraz jego bezpieczeństwo, rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw korupcji osób pełniących funkcje publiczne, a także dotyczących produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi w obrocie międzynarodowym.

Przekazywane z własnej inicjatywy GIIF powiadomienia zawierające kompleksową analizę podejrzanym i nieuzasadnionym przepływów finansowych, po weryfikacji i dokonaniu ustawowych czynności przez organy ścigania stanowiły kompleksowy materiał dowodowy dający podstawę wszczęcia śledztwa lub był dołączany do już prowadzonego postępowania karnego. Niejednokrotnie przesłane przez GIIF informacje stanowiły też podstawę do opracowywania przez prokuratorów pisemnych wniosków do GIIF o udostępnienie informacji zgromadzonych w trybie i zakresie przewidzianym przepisami ustawy na potrzeby prowadzonego postępowania karnego. Przeprowadzone w związku z powiadomieniami GIIF postępowania przygotowawcze umożliwiły przedstawienie wielu osobom zarzutów popełnienia przestępstwa oraz odzyskanie środków majątkowych o wielomilionowej wartości. W wielu przypadkach koordynacja działań GIIF i uprawnionych organów ścigania doprowadziła do aresztowań członków grup przestępczych oraz blokady rachunków bankowych z wartościami majątkowymi, pochodzącymi z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

4.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ (WRAZ Z TZW. SANITIZED CASES)

Pranie pieniędzy pochodzących z korupcji, wyłudzeń i sprzeniewierzenia środków publicznych od ukraińskich państwowych podmiotów działających w branży zbrojeniowej

Rachunki obywateli Ukrainy zasilane były wysokokwotowymi przelewami od zagranicznych podmiotów z tytułu umów powiernictwa, pożyczek lub ich spłaty. Na rachunkach tych odnotowano także liczne wpłaty środków, które klienci posiadali w gotówce.

W ramach stosowania środków bezpieczeństwa finansowego instytucje obowiązane uzyskiwały od klientów szereg wyjaśnień dotyczących źródła pochodzenia ulokowanych środków. Składane wyjaśnienia częstokroć nie znajdowały potwierdzenia w poczynionych przez GIIF ustaleniach oraz były sprzeczne z wnioskami z analizy przepływów finansowych. Z informacji przekazywanych do GIIF o deklaracjach transgranicznych wynikało także, że osoby te nie deklarowały wwiezienia gotówki do Polski. Oznaczało to, że prawdopodobnie nie dopełnili oni obowiązków wynikających z art. 18 *ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 309), w myśl których rezydenci i nierezydenci przekraczający granicę państwową są obowiązani zgłaszać, w formie pisemnej, organom celnym lub organom Straży Granicznej, przywóz do kraju środków płatniczych, jeżeli ich wartość przekracza równowartość 10 000,00 EUR.

Część środków zgromadzonych przez ww. osoby była następnie transferowana do krajów Europy Zachodniej na rachunki własne lub powiązanych spółek tytułami pożyczek, a także na rzecz podmiotów zajmujących się pośrednictwem w sprzedaży nieruchomości.

W przedmiotowej sprawie z dokumentów dostarczonych przez jedną z klientek wynikało, że środki miały rzekomo pochodzić ze spłaty pożyczki udzielonej przez klientkę innemu obywatelowi Ukrainy. Natomiast z ustaleń poczynionych przez GIIF wynikało, że rzeczywistym źródłem tych środków były przelewy od zagranicznej spółki A, która z kolei zasilana była przez ukraińskie państwowe przedsiębiorstwo specjalizujące się w eksporcie i imporcie uzbrojenia, wyrobów i technologii wojskowych oraz sprzętu specjalnego przeznaczenia. Dodatkowo na podstawie informacji pozyskanych ze źródeł otwartych wynikało, że zagraniczna spółka A posiadała aktywne dwie strony internetowe, gdzie na jednej ze stron zarejestrowanej w innym kraju niż kraj siedziby spółki zawarto informację, że spółka miała się zajmować naprawą samolotów. Z kolei zgodnie z informacjami zawartymi na drugiej ze stron zarejestrowanej na Ukrainie spółka miała zajmować się serwisem urządzeń przemysłowych, świadczyć usługi z zakresu logistyki oraz dostarczaniem najwyższej jakości zboża na rynki międzynarodowe. Ponadto GIIF ustalił, że obywatel Ukrainy, któremu rzekomo miała zostać udzielona pożyczka oraz zagraniczna spółka A byli powiązani z osobami podejrzewanymi o pranie pieniędzy pochodzących z korzyści związanych z dokonywaniem oszustw inwestycyjnych na szkodę osób fizycznych, głównie z krajów Europy Zachodniej. Dodatkowo ustalono, że część środków od zagranicznej spółki A wytransferowana została na rzecz podmiotów podejrzewanych o pranie pieniędzy będących korzyściami pochodzącymi prawdopodobnie z przemytu towarów podwójnego zastosowania do Rosji. Analogiczny schemat transakcji jak opisany powyżej był realizowany również na rachunkach prowadzonych na rzecz trzech innych obywateli Ukrainy. Analiza transakcji na rachunkach innej spółki zagranicznej B wykazała natomiast, że jej zagraniczne rachunki zostały zasilone przelewami dokonanymi tytułem wskazującym na zapłatę za usługi marketingowe, a zleconymi przez polską spółkę realizującą kontrakt na dostawę uzbrojenia dla ukraińskiego ministerstwa obrony. Zagraniczna spółka B z kolei przekazywała środki na rzecz obywateli Ukrainy tytułem pożyczek, mimo że większość środków została ulokowana na nieoprocentowanych rachunkach na stosunkowo długi czas. Wspomniane usługi marketingowe prawdopodobnie miały fikcyjny charakter, gdyż przedmiotowa zagraniczna spółka nie prowadziła faktycznej działalności gospodarczej, nie zatrudniała żadnych pracowników i była reprezentowana przez osobę pełniącą rolę słupa.

Powiązane biznesowo i rodzinie osoby dokonywały wpłat na rachunki otwarte w jednym czasie w kilku bankach, co było próbą ukrycia faktycznej wysokości posiadanej gotówki o łącznej wartości prawie miliona dolarów. W każdym z banków jako źródło pochodzenia środków wskazali dochody z majątku własnego. Jednocześnie twierdzili, że nie składali deklaracji dewizowych, gdyż rzekomo wwozili gotówkę do Polski w kwotach poniżej 10 tys. EUR, wielokrotnie przekraczając granicę. Z poczynionych ustaleń wynikało, że środki mogły pochodzić z czynów zabronionych popełnionych na terenie Ukrainy oraz z nieujawnionych dochodów pochodzących z wynajmu nieruchomości.

W powyższej sprawie na rachunkach osobistych obywateli Ukrainy GIIF dokonał blokady środków pieniężnych o równowartości ok. 20 milionów złotych i złożył zawiadomienia do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstw prania pieniędzy.

Pranie pieniędzy pochodzących z wyłudzenia środków na pomoc dla uchodźców

W ramach analizy sprawy zainicjowanej przez bank na podstawie art. 86 *ustawy AML/CTF* ustalono, że spółka działająca w zakresie: księgowości i podatków w ciągu dwóch dni została zasilona środkami pieniężnymi w łącznej kwocie 1,5 mln PLN, zleconych przez inną spółkę polską (działającą w zakresie wynajmu i zarządzania nieruchomościami) z tytułu pożyczki.

Jak ustalono spółka zasilająca posiadała środki z fundacji, która z kolei wcześniej została zasilona przez zagraniczną, pozarządową organizację *non profit*, zajmującą się dostarczaniem posiłków osobom poszkodowanym w wyniku wojen i klęsk żywiołowych. Dodatkowo analiza wykazała, że na rachunek analizowanej spółki kierowane były także przelewy zlecane przez inną fundację (powiązaną osobowo z analizowaną spółką), która również otrzymywała środki od zagranicznych, pozarządowych organizacji *non profit*.

Na podstawie ww. informacji, GIIF dokonał blokady rachunku oraz przekazał zawiadomienie do prokuratury.

Dodatkowo w przedmiotowej sprawie do GIIF wpłynął również wniosek prokuratorski dotyczący działania zorganizowanej grupy przestępczej zajmującej się wyłudzeniami dotacji oraz praniem pieniędzy z tego procederu pochodzących, w tym w oparciu o fikcyjne faktury VAT dotyczące m.in. ww. podmiotów.

Zgodnie z ustaleniami poczynionymi przez prokuraturę rachunki fundacji występujących w przedmiotowej sprawie zostały zasilone przez ww. organizacje pozarządowe środkami pieniężnymi w łącznej kwocie co najmniej 32 mln PLN. Zgromadzone w ten sposób środki pieniężne były transferowane na rzecz wielu polskich spółek (w tym występujących w przedmiotowej sprawie), tytułem wskazującym na płatności za faktury, po czym były transferowane na rzecz innych podmiotów i osób fizycznych, tytułem: pożyczek, dopłat udziałowców oraz zwrotów dopłat.

Schemat transakcji wskazywał, że środki finansowe, które zostały pozyskane od zagranicznych pozarządowych organizacji *non profit* na pomoc uchodźcom zza wschodniej granicy, nie zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Znaczna część uzyskanych środków finansowych została wyprowadzona do powiązanych ze sobą osobowo i kapitałowo spółek i podmiotów gospodarczych, tytułem płatności za faktury, pożyczki, dopłaty udziałowców oraz zwroty. Analiza sprawy wykazała, że część pozyskanych w ten sposób środków została

wypłacona w gotówce przez osoby reprezentujące ww. spółki oraz przeznaczona na zakup nieruchomości.

Charakterystyka ww. transakcji wskazywała na pranie pieniędzy pochodzących z wyłudzenia środków finansowych (przeznaczonych na pomoc dla uchodźców) od ww. organizacji.

Na podstawie ww. informacji w nawiązaniu do poprzedniego zawiadomienia, GIIF dokonał blokad 9 rachunków ww. podmiotów oraz przekazał drugie zawiadomienie do prokuratury.

Pranie pieniędzy pochodzących z wyłudzeń na szkodę inwestorów

Analiza informacji zgromadzonych w sprawach wskazywała na to, że oszustwa realizowane były na szkodę osób namawianych do pożyczek i zakupu weksli inwestycyjnych przez spółki figurujące na liście ostrzeżeń publicznych. Środki inwestowane były w:

- kryptowaluty i wyprowadzane na rachunki osób fizycznych zarządzających spółką oraz osób z nimi powiązanych, w tym członków ich rodzin np. pod pozorem spłaty fikcyjnych pożyczek lub darowizn,
- *start-up*'y, których działalność przynosiła wielomilionowe straty każdej z kilkudziesięciu spółek powiązanych osobowo ze spółką gromadzącą fundusze od inwestorów.

.W toku prowadzonych analiz informacji i dokumentacji ustalono co następuje:

- spółki za pośrednictwem stron internetowych, oferowały możliwość lokowania kapitału w dłużne instrumenty finansowe (w tym emitowane w transzach weksle), z bardzo atrakcyjną, stopą zwrotu lub zabezpieczoną na majątku spółki lub osób będących organizatorami przedsięwzięcia;
- osoby nabywające weksle miały uzyskać uprawnienia do partycypacji w zyskach wypracowanych w ramach działalności inwestycyjnej polegającej na inwestowaniu w waluty wirtualne lub działalność *start-up*'ów,
- rachunki spółek zasilane były przelewami od licznej grupy osób fizycznych (często obcokrajowców, a tytuły wskazywały na płatności związane z wekslami (m. in. seria emisji weksli, „porozumienie wekslowe”, „pożyczka na weksel”, itp.),
- spółki celowo wprowadzały klientów w błąd, podając informacje mające wywołać wrażenie, że inwestycje gwarantują wysokie zyski, posługiwał się kupionym „certyfikatem wiarygodności”, powoływały się na rzekome zdarzenia z przeszłości, które nie dotyczyły ich działalności lub pokazywały stopę zwrotu z jednej inwestycji, a nie odnosiły się do całego portfela,
- poręczycielami pisemnych zobowiązań wekslowych (umów pożyczek) na kwoty przekraczające dziesiątki milionów złotych byli reprezentanci tych spółek; przy czym ani spółki, ani też osoby je reprezentujące nie posiadały majątku, który mógłby stanowić zabezpieczenie inwestycji,
- analiza rachunków pozwoliła na ustalenie, że wypłacane odsetki nie pochodziły z dochodów z inwestycji kapitałowych, ale z wpłat inwestorów, a mechanizm stosowany przez spółki przypominał tzw. piramidę finansową,
- spółki znalazły się na liście ostrzeżeń publicznych KNF, a urząd KNF skierował do prokuratury zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstw związanych z

prowadzeniem działalności bez zezwolenia w zakresie lokowania środków w papiery wartościowe i instrumenty rynku pieniężnego oraz gromadzenia środków w celu obciążania ich ryzykiem,

- część środków wyprowadzana również była na rachunki podmiotów i osób powiązanych ze spółką, np. tytułem spłat nieistniejących pożyczek, pod postacią darowizn lub płatności na rzecz podmiotów powiązanych świadczących rzekome usługi na rzecz spółek gromadzących środki od inwestorów.

GIIF dokonał blokady rachunków oraz zawiadomił prokuraturę. Łączna suma wartości majątkowych zablokowanych na rachunkach spółek i powiązanych osób fizycznych wyniosła ponad 8 mln PLN

Pranie pieniędzy pochodzących z wyłudzenia typu Business Email Compromise

Sprawa została zainicjowana na podstawie zawiadomienia instytucji obowiązanej dotyczącego podejrzanych transakcji realizowanych na rachunkach dwóch osób fizycznych oraz prowadzonych przez nie jednoosobowych działalności gospodarczych. Podejrzenia wzbudzały m. in. nazwy działalności gospodarczych, które zostały sformułowane w taki sposób, aby ułatwić podszyć się pod zagraniczne podmioty gospodarcze.

Na rachunkach odnotowano pojedyncze uznanie od spółki azjatyckiej, przy czym odbiorcą - zgodnie z tytułem przelewu - miała być inna spółka zagraniczna, a nie przedsiębiorstwo, na rachunek którego wpływały środki. Po transakcji uznaniowej realizowano szereg przelewów, większość środków wypłacono jednak w gotówce. Ustalono (m. in. w oparciu o informacje pochodzące od Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości / jednej z jednostek współpracujących), że działalność ww. osób jest związana z przestępstwem typu *Business Email Compromise* (tj. wyłudzeniem środków poprzez wskazanie w wiadomości mailowej oszukańczego rachunku, w miejsce rachunku służącego do standardowych rozliczeń z kontrahentem). Ponadto stwierdzono, że proceder ten jest związany z wykorzystaniem licznych rachunków należących do osób fizycznych pełniących w tej sprawie funkcję tzw. „słupów”. W toku działań prowadzonych, zarówno w efekcie zawiadomień skierowanych do GIIF przez instytucje zobowiązane, jak i w wyniku analiz własnych, dokonano blokad środków zidentyfikowanych jako pochodzące z przestępstwa prania pieniędzy z ww. wyłudzeń oraz skierowano zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do właściwej prokuratury.

Pranie pieniędzy pochodzących z wyłudzenia za pośrednictwem internetowych zbiorów pieniędzy

W ramach analiz sprawy zainicjowanej wnioskiem prokuratury, z którego wynikało, że prowadzone jest postępowanie dotyczące doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzenia mieniem nieustalonych darczyńców, zatajając przed nimi informację o zebraniu środków finansowych na realizację celów zbiorów organizowanych przez fundację. Fundacja pomimo prowadzonego postępowania dalej prowadziła ww. zbiórki. Zebrane w ten sposób środki finansowe były przekazywane z rachunków fundacji na rachunki podmiotów powiązanych przestępczym procederem.

Przeprowadzona przez GIIF analiza wykazała, że fundacja została zasilona środkami pieniężnymi w łącznej kwocie co najmniej 40,3 mln PLN, zleconymi głównie przez osoby fizyczne, z tytułu wpłat/darowizn na pomocowe zbiórki internetowe. Zgromadzone w ten

sposób środki pieniężne były następnie transferowane głównie na rzecz wielu podmiotów, których udziałowcem był reprezentant przedmiotowej fundacji. Docelowo środki pieniężne były przeznaczane przede wszystkim na zakup nieruchomości.

Dodatkowo wszystkie ww. spółki posiadały podwyższony poziom ryzyka podatkowego, a w składanych deklaracjach wykazują niewielkie kwoty podatku do przeniesienia na następny okres lub nie składały deklaracji podatkowych i plików JPK_VAT.

Na ogólnodostępnych stronach internetowych znajdowało się szereg negatywnych opinii dotyczących działania analizowanej fundacji.

Charakterystyka ww. transakcji wskazywała na pranie pieniędzy pochodzących z wyłudzenia środków finansowych, zbieranym na pomoc chorym dzieciom/dzieciom niepełnosprawnym, od darczyńców oraz wyprowadzeniu ww. środków z fundacji poprzez zlecenie transakcji na podstawie fikcyjnych dokumentów/umów do spółek, które docelowo nabywały nieruchomości.

Na podstawie ww. informacji, GIIF dokonał blokad 18 rachunków ww. podmiotów oraz przekazał zawiadomienie do prokuratury.

Pranie pieniędzy pochodzących z wyłudzenia dotacji edukacyjnej

Jednostka współpracująca (JW) powiadomiła GIIF o możliwości popełnienia przestępstwa prania pieniędzy. Wątpliwości JW wzbudziły ustalenia podjęte w trakcie kontroli wobec osoby prowadzącej placówki edukacyjne dotyczące przyjmowanych dotacji. Środki przeznaczone wyłącznie na pokrycie wydatków bieżących przedszkola czy szkoły, były przekazywane z rachunku jednoosobowej działalności gospodarczej na wiele rachunków prowadzonych na rzecz osoby fizycznej – właściciela tejże działalności i osoby prowadzącej placówki edukacyjne.

GIIF ustalił, że działania zaobserwowane przez JW wpisywały się w szerszy schemat aktywności, polegający na regularnym transferze części dotacji na rachunki osobiste. Środki te były gromadzone na rachunkach osobistych oraz firmowych przez kilka lat, po czym nastąpiła ich kumulacja w ramach jednego rachunku, z którego, do spółki kapitałowej, przelano tytułem pożyczki łącznie 1,2 mln PLN. Spółka ta w krótkim czasie od przyjęcia aktywów, przekazała je kolejnej, powiązanej spółce, która ww. środki wykorzystwała do zakupu nieruchomości na kwotę 3 mln PLN. W kolejnych miesiącach odnotowano również przelewy od ww. spółek, na rachunek osobisty osoby prowadzącej placówki edukacyjne, tytułem spłaty pożyczki.

W toku analizy uznano, że informacje z kontroli przeprowadzonej przez JW, wskazujące na liczne nieprawidłowości w rozliczaniu dotacji, a także zgromadzone dane finansowe wskazują, że w przedmiotowej sprawie mogło dojść od prania pieniędzy pochodzących z przestępstwa narażenia finansów publicznych na uszczuplenie poprzez niezgodne z przeznaczeniem wykorzystanie dotacji lub subwencji. Na podstawie tych ustaleń GIIF przekazał zawiadomienie do prokuratury.

Pranie pieniędzy pochodzących z przestępstw skarbowych

Przykład nr 1

W sprawie zidentyfikowano proceder, w którym stwierdzono, że rachunki prowadzone na rzecz szeregu podmiotów m.in. spółek, powiązanych z nimi osób fizycznych, jak również

prowadzonej jednoosobowej działalności gospodarczej zostały wykorzystane do prania pieniędzy pochodzących z korzyści związanych z:

- unikaniem uiszczania podatku od towarów i usług lub zmniejszenia jego kwoty do wpłaty poprzez ujęcie w deklaracjach VAT i plikach JPK zakupów od znikających podatników,
- nieuprawnionym zastosowaniem zmiany stawki VAT powiązanej ze fikcyjną zmianą tożsamości towaru z technicznej na jadalną,
- wystawianiem dokumentów poświadczających nieprawdę w celu osiągnięcia korzyści majątkowej poprzez stwierdzanie na fakturach i innych dokumentach związanych z obrotem gospodarczym (magazynowych i przewozowych) fałszywej tożsamości towarów podlegających sprzedaży.

Część obrotu towarowego miała charakter karuzelowy lub dokonywano transakcji, które nie miały uzasadnienia ekonomicznego. Towar, który miał trafić z Ukrainy do Polski do jednego z pośredników był następnie odsprzedawany za granicę, skąd ponownie był odsprzedawany polskiej spółce. W innym przypadku zagraniczny kontrahent dokonywał płatności na rzecz polskich spółek, a jednocześnie otrzymywał przelewy od podmiotu, który dostarczał towar do obu spółek. Transakcje te wskazywały na obrót karuzelowy towarem, którym na jednym z etapów obrotu zmieniano w dokumentach tożsamość z technicznej na jadalną w celu nienależnego obniżenia stawki podatku od towarów i usług.

Sposób realizowania transakcji handlowych wskazuje, że rzekoma wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów realizowana przez część podmiotów była fikcyjna. W warunkach rynkowych spółka nie powinna wydłużać łańcucha transakcji przez fikcyjne WDT, tylko zadeklarować sprzedaż do polskich odbiorców towarów w stawce 23% i zapłacić należny podatek VAT od sprzedaży krajowej. W ocenie GIIF przelewy realizowane za pośrednictwem zagranicznych spółek miały jedynie uwiarygodnić fikcyjne transakcje handlowe, wydłużyć łańcuch transakcji i utrudnić wykrycie zmian, jakich dokonywano w dokumentacji w zakresie charakterystyki i przeznaczenia towarów. Jednocześnie dokonywane transakcje skutkowały znacznym utrudnieniem stwierdzenia miejsca umieszczenia, wykrycia, zajęcia lub orzeczenia przepadu środków finansowych, którymi podmioty te dysponowały. Umożliwiono tym samym pranie pieniędzy związanych z popełnianiem przestępstw skarbowych polegających na nieujawnianiu właściwemu organowi przedmiotu lub podstawy opodatkowania i narażaniu podatku na uszczuplenie poprzez deklarowanie fikcyjnej wewnątrzwspólnotowej dostawy towarów, w miejsce sprzedaży krajowej, które powinna być opodatkowana stawką 23%.

Część przedsiębiorstw uczestniczących w przestępczym procederze reprezentowana była przez osoby pełniące rolę słupów, które nie miały umiejętności ani możliwości prowadzenia działalności i dokonywania obrotu o wartości setek milionów złotych. Jednocześnie działalność była kontrolowana przez członków grupy przestępczej. Pełnomocnikiem do rachunków jednego z przedsiębiorstw symulujących faktyczną działalność była osoba formalnie nie związana ze spółką, a jednocześnie pełniąca funkcję prezesa zarządu albo członka organu nadzoru w trzech innych spółek, które czerpały największe korzyści z procederu. W innym przypadku osoba upoważniona do rachunków polskiej firmy pełniła rolę dyrektora zarządzającego w zagranicznym podmiocie, kontrolując w ten sposób obrót pomiędzy kontrahentami.

Na rachunki prowadzone na rzecz kilku spółek wpływały środki od odbiorców - zarówno polskich firm, jak i zagranicznych, którym sprzedawano towar niespełniający wymagań i o fikcyjnie zmienionej tożsamości. Sprzedający uzyskiwali w ten sposób istotnie wyższą cenę za oferowany produkt, którego podaż jest bardzo ograniczona z uwagi na uwarunkowania techniczne oraz koszty, jakie trzeba ponieść w celu jego pozyskania.

Środki ze sprzedaży towarów były transferowane do kolejnych polskich spółek, które nabywały surowce od zagranicznych dostawców. Przy sprzedaży dokonywanej pomiędzy polskimi podmiotami podejmowano pozorne czynności, które miały potwierdzać faktyczną zmianę tożsamości towarów. Fikcyjne działania w ramach grupy przestępczej zostały potwierdzone w efekcie prowadzonych kontroli celno-skarbowych, badań próbek towarów, a także postępowań administracyjnych prowadzonych przez właściwe organy nadzoru.

Część korzyści majątkowych pochodzących z przestępczego procederu została przekazana z rachunku jednej ze spółek na rachunki jednoosobowej działalności gospodarczej prezesa tytułem płatności za faktury, a następnie na rachunek osobisty, skąd środki w były głównie wypłacane w gotówce. Z kolei środki od innej spółki były przekazywane na rachunek prowadzony na rzecz prezesa oraz wspólników tytułami nagród i premii dodatkowych oraz dywidend, które wielokrotnie przekraczały wartość wynagrodzenia za pracę. W jeszcze innym przypadku część środków wyprowadzana była w formie płatności za usługi świadczone przez członków rodziny, zaliczek oraz kosztów najmu nieruchomości ponoszonych przez spółkę na rzecz żony jednego ze wspólników.

W powyższych sprawach GIIF dokonał blokad kilkudziesięciu rachunków prowadzonych na rzecz przedsiębiorstw symulujących oraz spółek i osób, które czerpały korzyści z przestępczego procederu oraz zawiadomił prokuraturę. Łączna kwota zablokowanych wartości majątkowych przekroczyła 30 mln PLN.

Przykład nr 2

GIIF prowadził szereg analiz dotyczących podmiotów działających na rynku polskim w zakresie sprzedaży towarów importowanych. Mimo że towar był sprowadzany spoza granic kraju, spółki zaangażowane w przestępczy proceder wykazywały jedynie sprzedaż i zakupy krajowe od przedsiębiorstw nieprowadzących faktycznej działalności gospodarczej. Dla utrudnienia wykrycia osób zaangażowanych w działalność przestępczą powszechnie wykorzystywano osoby pełniące rolę słupów do pełnienia funkcji prezesów zarządów i rzekomych udziałowców. Jednocześnie przepływy finansowe nie pokrywały się w dużej części z faktycznym przepływem towarów, ani z danymi dotyczącymi sprzedaży i zakupów w składanych przez poszczególne spółki jednolitych plikach kontrolnych.

Podmioty uczestniczące w całym procederze wykazywały następujące cechy:

- 1) działające przeważnie w formie spółek z o.o.,
- 2) nowo założone z siedzibą działalności w wirtualnych biurach,
- 3) nabywane w dużej mierze przez obcokrajowców lub bezrobotnych Polaków,
- 4) nie wypłacające wynagrodzenia członkom zarządu, ani pracownikom,
- 5) posiadanie relatywnie niewielkiego kapitału zakładowego,

- 6) udziałowcy często posiadali udziały w kilku lub kilkunastu innych spółek z o.o. działających w analogiczny sposób,
- 7) w imieniu spółek czynności związane z transferem lub wypłatą środków w gotówce pełniły częstokroć te same osoby, formalnie z nimi niepowiązane, w przypadku 1 z osób ustalono, że działał przynajmniej w imieniu ponad setki spółek,
- 8) analiza baz podatkowych KAS wykazała, że:
 - w składanych plikach JPK od pierwszego miesiąca deklarowały milionowe obroty oraz kwoty podatku należnego i naliczonego na tym samym poziomie – co skutkowało brakiem wpłaty podatku VAT do urzędu skarbowego,
 - zdarzało się, że spółki nie składały deklaracji CIT lub w składanej deklaracji nie wykazywały przychodu,
 - w JPK deklarowały zakupy od kilkudziesięciu analogicznie funkcjonujących spółek z o.o., nieprowadzących faktycznej działalności gospodarczej.

Środki pieniężne zasilające rachunki bankowe spółek były stopniowo niemal w całości wypłacane w gotówce lub wymieniane na waluty USD lub EUR w kantorach i także odbierane w formie gotówkowej. W części obciążenia rachunków stanowiły przelewy na rzecz podmiotów świadczących usługi wymiany pomiędzy walutami wirtualnymi, oferujących sprzedaż złota inwestycyjnego lub działających w branży motoryzacyjnej. Odnotowano również dokonywanie płatności w imieniu innych spółek, których działalność objęta była już śledztwami prowadzonymi przez prokuratury i których rachunki były wcześniej blokowane przez GIIF i prokuratury lub organy KAS.

Przelewy realizowane przez spółki częstokroć były dokonywane z pominięciem zastosowania mechanizmu podzielonej płatności. Dokonywano również przelewów, którymi regulowano należność z faktury w 100% w kwocie brutto, bezprawnie wykorzystując do tego wyłącznie środki zgromadzone na rachunku VAT.

W wyniku przeprowadzonych przez GIIF analiz dotyczących podmiotów działających na rynku polskim w zakresie sprzedaży towarów importowanych GIIF zażądał w 2023 r. blokady rachunków należących do siedemdziesięciu ośmiu podmiotów tego sektora na łączną kwotę 5,5 mln PLN. Prokuratury na terenie całego kraju na podstawie zawiadomień GIIF wszczęły wobec tych podmiotów szereg śledztw o czyn z art. 299 § 1 i 5 kk.

Pranie pieniędzy pochodzących z korzyści z nierejestrowanego zatrudnienia cudzoziemców

Sprawa analityczna została założona na podstawie kilku zawiadomień różnych banków dot. spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz osób fizycznych polskiego i litewskiego pochodzenia, na rachunki których wpływały środki z jednego z krajów Europy Zachodniej od powtarzającej się grupy kilku (ok. 10) przedsiębiorstw, które, jak później ustalono, zostały stosunkowo niedawno założone, posiadały minimalne kapitały zakładowe, działały głównie w branży budowlanej, wykończeniowej lub nieruchomości oraz były zarządzane przez osoby polskiego i litewskiego pochodzenia.

Wpływające na rachunki tych polskich firm lub osób fizycznych środki były:

- wypłacane z rachunków tych polskich spółek w bankomatach w tym samym kraju Europy Zachodniej, z którego pochodziły zasilenia;
- przelewane na rachunki zagraniczne licznej, kilkusetosobowej grupy osób fizycznych pochodzenia polskiego i ukraińskiego tytułem „przelew dla podwykonawcy”;
- przelewane, tytułem „przelew dla podwykonawcy”, na polskie rachunki kilkunastu osób fizycznych polskiego i wschodnioeuropejskiego pochodzenia, z których, jak później ustalono, były w znacznym stopniu wypłacane za granicą przy użyciu jednej karty płatniczej, podczas gdy często drugą kartą płatniczą dokonywano transakcji w Polsce, co może świadczyć o tym, że jedna z tych kart została udostępniona nieuprawnionej osobie. Jednocześnie z CEiDG wynika, że osoby te nie prowadziły żadnej działalności gospodarczej, co mogły sugerować tytuły transakcji.

Impulsem do przeprowadzenia i zakończenia analizy oraz skierowania zawiadomienia do prokuratury okazały się informacje otrzymane od zagranicznej jednostki analityki finansowej, która na podstawie SAR-ów przekazywanych przez swoje instytucje obowiązane (tj. banki) zidentyfikowała proceder ukrytego (nierejestrowanego) zatrudnienia cudzoziemców, którego organizatorami oraz głównymi beneficjentami byli Polacy i cudzoziemcy zza naszej wschodniej granicy.

Pranie pieniędzy pochodzących z nielegalnego handlu środkami odurzającymi/narkotykami/produktami leczniczymi

Przykład nr 1

Analizę sprawy zainicjował wniosek od organów ścigania, z którego wynikało, że prowadzone są czynności wobec zorganizowanej grupy przestępczej zajmującej się produkcją i dystrybucją środków odurzających w postaci metamfetaminy i substancji pochodnych. Sprzedaż narkotyków miała odbywać się za pośrednictwem portalu internetowego prowadzonego w sieci Darknet, a płatności za realizację zamówień przyjmowano w kryptowalutach. Analiza pozyskanych danych finansowych wykazała, że jeden z głównych organizatorów proceduru realizował podejrzone transakcje zarówno na osobistych rachunkach bankowych, jak i w ramach portfela prowadzonego na jego rzecz przez giełdę działającą w zakresie walut wirtualnych.

Wartości majątkowe ze sprzedaży środków odurzających przyjmowano jedynie w postaci kryptowalut. Następnie ww. aktywa wirtualne wymieniano na złotówki, z wykorzystaniem transakcji zawieranych z innymi użytkownikami giełdy, którzy dokonywali przelewów na rachunek bankowy podejrzanego, w związku z zakupem cyfrowych aktywów. W ten sposób utrudniano powiązanie środków otrzymywanych od różnych osób fizycznych, z kryptowalutami otrzymywanymi w zw. z nielegalną działalnością, a następnie sprzedawanymi za pośrednictwem giełdy. Ponadto osoba podejrzana o przestępstwo, część z otrzymanych wartości majątkowych w postaci kryptowalut, wprowadzała do systemu finansowego przy użyciu karty płatniczej wydanej przez giełdę. W ten sposób dochodziło do konwersji aktywów wirtualnych na walutę fiducyjną, a następnie na różnorodne dobra zakupywane przez właściciela tejże karty. Ponadto osoba podejrzana o przestępstwo polegające na produkcji oraz sprzedaży środków odurzających oraz przestępstwo prania pieniędzy, nie wykazywała w deklaracjach podatkowych dochodów porównywalnych do zaobserwowanych na rachunkach przepływów finansowych. Po przeprowadzaniu analizy podjęto decyzję o zawiadomieniu

prokuratury oraz zablokowaniu aktywów wirtualnych zgromadzonych w ramach portfela giełdowego, a także blokadzie środków na rachunkach bankowych należących do osoby podejrzanej.

Przykład nr 2

Analizę sprawy zainicjował wniosek z prokuratury prowadzącej śledztwo dotyczące działania zorganizowanej grupy przestępczej uczestniczącej w obrocie znacznymi ilościami ziela konopi innych niż włókniste. W działaniach grupy uczestniczyło wiele osób sprawujących różne funkcje i funkcjonujących na terenie kilku państw Unii Europejskiej. Jak ustaliła prokuratura środki pochodzące ze sprzedaży narkotyków otrzymywano w gotówce, w walucie euro.

Analiza GIIF obejmowała transakcje finansowe na rachunkach bankowych osób zaangażowanych w działania grupy, a także inne transakcje - raportowane do GIIF na podstawie przepisów ustawy. Ustalono, że oprócz klasycznych metod wprowadzania do systemu bankowego nielegalnie pozyskanych środków, na które składały się głównie wpłaty gotówki, niektóre z osób uczestniczących w procederze legalizowały środki za pośrednictwem lokali bukmacherskich oraz kasyn. Gotówkę wykorzystywano zawierając zakłady wzajemne w lokalach bukmacherskich, przy czym wykorzystywano do nich kwoty rzędu kilku lub kilkunastu tysięcy złotych na jeden zakład. Pochodzące z wygranych środki pieniężne były w całości przelewane przez spółki bukmacherskie na rachunki bankowe osób zawierających zakłady w lokalach bukmacherskich. Pozwoliło to na przyjęcie na te rachunki bankowe przez osoby uczestniczące w procederze łącznej kwoty ok. 1,8 mln PLN. Warto jednak zauważyć, że z uwagi na fakt zawierania zakładów w punktach bukmacherskich, poza rejestrującymi transakcje kontami graczy, rzeczywista skala gotówki wykorzystanej do zawierania zakładów pozostaje nieznana. Praktyka GIIF wskazuje jednak, że znaczna większość osób regularnie zawierających zakłady wzajemne ponosi straty. W związku z tym można estymować, że całkowita wartość środków wykorzystanych przez członków grupy do zawierania zakładów znacznie przekroczyła 2 mln PLN. Wpływy z rachunków bankowych osób podejrzanych o udział w zorganizowanej grupie przestępczej wskazywały, że pozyskane środki były inwestowane głównie w nieruchomości.

Deklaracje podatkowe ww. osób nie odzwierciedlały skali obserwowanych na rachunkach uznań. Na podstawie przeprowadzonych analiz i ustaleń GIIF przekazał do właściwej prokuratury zawiadomienie o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 299 kk.

Przykład nr 3

Sprawa dotyczy zorganizowanej grupy przestępczej trudniącej się produkcją oraz obrotem w hurtowych ilościach produktów leczniczych o działaniu anabolicznym. Modus operandi działania grupy polegał na wytwarzaniu w kilku miejscach/fabrykach, przy użyciu linii produkcyjnych, gotowych produktów leczniczych. Sprzedaż wytworzonych produktów leczniczych odbywała się za pośrednictwem stworzonych do tego celu dwóch sklepów internetowych. Odbiorcami produktów były osoby fizyczne z kraju i Europy Zachodniej. Natomiast środki finansowe pochodzące ze sprzedaży wytworzonych produktów były przekazywane na rachunki bankowe prowadzone na rzecz obcokrajowców pełniących rolę tzw. "słupów". Środki były następnie wypłacane gotówką na terenie kilku województw i stały się stałym źródłem utrzymania członków grupy przestępczej. Wpływy z tytułu sprzedaży

wytworzonych produktów wyniosły ponad 1,7 mln PLN. Zorganizowany proceder trwał co najmniej rok.

Analiza sprawy wykazała również, że niektórzy członkowie grupy przestępczej byli trenerami personalnymi. Sprawa realizowana była przy współpracy z jednostką współpracującą. GIIF dokonał blokad rachunków prowadzonych na rzecz „słupów” oraz członków zorganizowanej grupy przestępczej, a następnie skierował zawiadomienie do prokuratury.

W sprawie zostało zatrzymanych 9 osób, którym śledczy zarzucają wprowadzanie do obrotu sfałszowanych leków o wartości co najmniej 2 mln PLN. W toku czynności zabezpieczono 18 maszyn służących do produkcji sfałszowanych leków o wartości około 20 mln PLN, a także przejęto kilka ton komponentów służących do produkcji leków i kilkanaście ton gotowych produktów leczniczych, których łączna wartość czarnorynkowa została wstępnie oszacowana na około 50 mln PLN. Na poczet przyszłych kar zabezpieczono pieniądze oraz środki płatnicze zdeponowane na kontach bankowych, w łącznej kwocie ponad 1 mln PLN.

4.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU

Podstawowym celem GIIF w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu jest odcięcie organizacji terrorystycznych od źródeł ich finansowania. Ustawowe zadania GIIF zakładają uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie przewidzianym przepisami ustawowymi oraz przekazywanie ich do właściwych organów państwowych. Ze względu na różnorodność źródeł służących finansowaniu terroryzmu analizie podlegają zarówno transakcje zgłoszone do GIIF jako podejrzane, jak również legalne transakcje podmiotów, które są realizowane w okolicznościach budzących podejrzenie ich związku z finansowaniem terroryzmu. Informacje, na podstawie których wszczynane są analizy pochodzą przede wszystkim od jednostek współpracujących oraz z sektora bankowego.

Realizując zadania ustawowe z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w 2023 r. GIIF wszczął 10 postępowań analitycznych dotyczących transakcji, które potencjalnie mogły mieć związek z finansowaniem terroryzmu. Postępowania były prowadzone na podstawie informacji od jednostek współpracujących, instytucji obowiązanych, a także informacji lub wniosków otrzymywanych od zagranicznych jednostek analityki finansowej (dalej JAF).

Postępowania wszczęte na podstawie informacji od instytucji obowiązanych dotyczyły zwykle transakcji przeprowadzanych przez osoby fizyczne pochodzące z krajów tzw. podwyższonego ryzyka terrorystycznego tzn. kraje, na terenie których ugrupowania terrorystyczne prowadzą aktywne działania oraz krajów, na obszarze których prowadzone są działania militarne. GIIF badał wówczas przepływy na osobistych rachunkach bankowych oraz przekazy pieniężne z udziałem tych osób. We współpracy z Centrum Antyterrorystycznym Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego⁴⁹, GIIF poddawał analizie powiązania z osobami lub podmiotami z krajów podwyższonego ryzyka terrorystycznego i identyfikował związki tych osób z organizacjami terrorystycznymi. Weryfikacja podejrzeń finansowania terroryzmu prowadziła w niektórych przypadkach do ich potwierdzenia bądź wykrycia nielegalnej działalności handlowej niemającej związku z finansowaniem terroryzmu lub przeciwnie – do potwierdzenia

⁴⁹ Centrum Antyterrorystyczne ABW jest jednostką koordynacyjno-analityczną w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i jego zwalczania, między innymi w zakresie uzyskiwania informacji dot. prania pieniędzy lub transferów środków finansowych mogących świadczyć o finansowaniu działalności terrorystycznej.

przeprowadzania określonych transakcji jako legalnej aktywności finansowej prowadzonej np. ze względu na powiązania rodzinne lub biznesowe z podmiotami mającymi siedzibę w krajach podwyższonego ryzyka.

Współpraca z zagranicznymi JAF

Wnioski o udzielenie informacji oraz informacje spontaniczne związane z finansowaniem terroryzmu przychodzące od zagranicznych JAF, na podstawie których zostały wszczęte postępowania analityczne, dotyczyły zazwyczaj transakcji osób przebywającymi na terenie RP, które otrzymywały/wysyłały środki finansowe do osób fizycznych podejrzewanych o powiązania z ugrupowaniami terrorystycznymi. GIIF informacje te weryfikował, ewentualnie rozszerzając o dodatkowe informacje, a następnie przekazywał do ABW.

Współpraca z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego

W 2023 r. GIIF otrzymał od ABW 9 pism dot. potencjalnego finansowania terroryzmu, w tym wnioski o udzielenie informacji o osobach i podmiotach, co do których zachodziło podejrzenie finansowania terroryzmu. GIIF udzielił odpowiedzi na wszystkie wnioski, przekazując do ABW informacje otrzymane od instytucji oraz w niektórych przypadkach poszerzone o informacje otrzymane od zagranicznych JAF.

Dodatkowe informacje

W wyniku przeprowadzenia analiz związanych z powyższą tematyką GIIF skierował, w trybie art. 106 / 106 ust. 1a *ustawy AML/CTF* łącznie 20 powiadomień do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

GIIF jest członkiem Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych (MZTZ), organu pomocniczego Rady Ministrów, który ma zapewnić współdziałanie administracji rządowej w zakresie przygotowania do zapobiegania zdarzeniom o charakterze terrorystycznym, przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych przedsięwzięć oraz do reagowania na nie. Do podstawowych zadań Zespołu należy m.in.: monitorowanie zagrożeń o charakterze terrorystycznym, ich analiza i ocena; przedstawianie opinii i wniosków dla Rady Ministrów; opracowywanie projektów standardów i procedur w zakresie reagowania w przypadku wystąpienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym; inicjowanie, koordynowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez właściwe organy administracji rządowej w zakresie przygotowania do zapobiegania zdarzeniom o charakterze terrorystycznym, przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych przedsięwzięć oraz do reagowania na nie; opracowywanie propozycji zmierzających do usprawnienia metod i form zapobiegania zdarzeniom o charakterze terrorystycznym, przygotowania do przejmowania kontroli nad tymi zdarzeniami i reagowania w przypadku wystąpienia takich zdarzeń oraz występowanie z wnioskiem do właściwych organów o podjęcie w tym zakresie prac legislacyjnych.

W 2023 r. Przewodniczący Międzyresortowego Zespołu do Spraw Zagrożeń Terrorystycznych podjął decyzję w sprawie rozwiązania zespołu zadaniowego – Stałej Grupy Eksperckiej. Na mocy tej decyzji bieżąca wymiana informacji o zdarzeniach o charakterze terrorystycznym w Polsce prowadzona jest na zasadach wynikających z *ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych*.

Jednym z podstawowych tematów prac Zespołu w 2023 r. był poziom zagrożenia atakiem terrorystycznym w Polsce w kontekście wojny na Ukrainie i sytuacja na wschodniej granicy RP.

5. KONTROLE

5.1. INFORMACJE POCHODZĄCE OD TZW. SYGNALISTÓW

Zgodnie z art. 80 *ustawy AML/CTF* GIIF przyjmuje zgłoszenia rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu od pracowników, byłych pracowników instytucji obowiązanych lub innych osób, które wykonują lub wykonywały czynności na rzecz instytucji obowiązanych na innej podstawie niż stosunek pracy. W związku z powyższym, w celu wypełnienia tego obowiązku, GIIF zapewnia możliwość odbierania powyższych zgłoszeń dokonywanych w postaci elektronicznej na adres poczty elektronicznej – sygnalisci.GIIF@mf.gov.pl lub w postaci papierowej pod wskazany przez GIIF adres do korespondencji.

Na podstawie informacji, które wpłynęły do GIIF w 2023 r., założono w prowadzonym rejestrze sygnałów społecznych 78 spraw. Stwierdzone nieprawidłowości w przekazanych sygnałach społecznych dotyczyły m.in. podejrzeń popełnienia przestępstw skarbowych, braku wykonywania obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF* przez instytucje obowiązane, transakcji podejrzanych czy nielegalnej działalności gospodarczej. Część zgłoszeń, która wpłynęła do GIIF, została przekazana zgodnie z właściwością do właściwych organów w celu realizacji ich ustawowych zadań (m.in. do urzędów skarbowych,) część zgłoszeń została wykorzystana przez GIIF w celu wykonywania jego własnych ustawowych zadań. Natomiast pozostała część zgłoszeń, zawierających informacje, które nie dotyczyły rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz informacje, które nie mogły zostać wykorzystane przez inne organy - pozostawiono bez rozpatrzenia.

Ponadto GIIF zgodnie z art. 53a *ustawy AML/CTF* przyjmuje zgłoszenia dotyczące zgłoszeń dotyczących działań o charakterze represyjnym wobec pracowników oraz osób wykonujących czynności na rzecz instytucji obowiązanej. W powyższym celu GIIF umożliwił dokonywanie zgłoszeń w postaci elektronicznej na adres poczty elektronicznej – GIIF.53a@mf.gov.pl lub w postaci papierowej pod wskazany przez GIIF adres do korespondencji. Jakkolwiek na powyższą skrzynkę wpływały różne wiadomości to żadna z nich nie spełniała ustawowego wymogu zgłoszenia, w związku z czym nie zarejestrowano żadnej sprawy.

5.2 KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF

Na podstawie przepisów *ustawy AML/CTF* w 2023 r. GIIF przeprowadził 9 kontroli w następujących instytucjach obowiązanych (wg daty wystąpienia pokontrolnego, tj. wystąpienie w 2023 r.) :

- banki – 2
- dom aukcyjny – 1
- instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 12 *ustawy AML/CTF* – 2
- instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 19 *ustawy AML/CTF* – 1

- instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 20 *ustawy AML/CTF* – 2
- instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 21 *ustawy AML/CTF* – 1

W wyniku przeprowadzonych kontroli, ujawnione zostały nieprawidłowości w realizowaniu przez instytucje obowiązane obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF*. Łącznie w wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono 157 nieprawidłowości dotyczących braków natury formalnej oraz nieprawidłowości merytorycznych. Stwierdzone nieprawidłowości to m.in.:

1. Braki natury formalnej:

- niewprowadzenie lub niedostosowanie do przepisów *ustawy AML/CTF* oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, o której mowa w art. 27 tej ustawy;
- niewprowadzenie lub niedostosowanie do przepisów *ustawy AML/CTF* wewnętrznych procedur dotyczących przepisów AML/CTF, o których mowa w art. 50 i 53 tej ustawy

2. Braki natury materialnej:

- formalne wyznaczenie osoby/osób z kadry kierowniczej wyższego szczebla odpowiedzialnych za wykonywanie obowiązków określonych w *ustawie AML/CTF*, zgodnie z treścią art. 6 oraz wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za wdrażanie obowiązków określonych w tej ustawie, zgodnie z art. 7, a także pracownika odpowiedzialnego za nadzór nad zgodnością działalności instytucji obowiązanej z przepisami - zgodnie z treścią art. 8 przedmiotowej ustawy;
- nieprzeprowadzenie bądź nieprawidłowe przeprowadzanie analizy i oceny ryzyka związanej ze stosunkami gospodarczymi lub z transakcjami okazjonalnymi, o czym mowa w art. 33 ust. 2-3 *ustawy AML/CTF*
- niestosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 34 ust. 1 pkt 1-4 *ustawy AML/CTF*;
- naruszenie obowiązku przekazywania informacji Generalnemu Inspektorowi zgodnie z art. 72 *ustawy AML/CTF*
- nierealizowanie obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego ustalania, czy klient lub beneficjent rzeczywisty jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne, zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*;
- niedopełnienie obowiązku stosowania szczególnych środków ograniczających, o którym mowa w art. 117 *ustawy AML/CTF*, w związku z brakiem sprawdzania występowania osób i podmiotów na listach sankcyjnych wskazanych w art. 118 *ustawy AML/CTF*;
- naruszenie art. 52 *ustawy AML/CTF*, zgodnie z którym Instytucje obowiązane zapewniają udział osób wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w programach szkoleniowych dotyczących realizacji tych obowiązków, uwzględniających zagadnienia związane z ochroną danych osobowych.
- Naruszenie art. 43 ust. 3, zgodnie z którym instytucje obowiązane przeprowadzają bieżącą analizę przeprowadzanych transakcji.

- niestosowanie wzmożonych środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 43 *ustawy AML/CTF*;
- niedopełnienie obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 2 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego stosunków gospodarczych z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*
- brak odnotowywania rozbieżności pomiędzy informacjami zgromadzonymi w CRBR, a ustalonymi przez Spółkę o beneficjencie rzeczywistym klienta oraz brak podejmowania czynności w celu wyjaśnienia przyczyn tych rozbieżności – zgodnie z art. 61a *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązku zawiadamiania GIIF, zgodnie z art. 74 *ustawy AML/CTF*, o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu
- realizację obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 2 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego stosunków gospodarczych z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*.

W przedmiocie stwierdzonych naruszeń GIIF wydał instytucjom obowiązany zalecenia pokontrolne w celu realizacji przez nie obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF*.

Zalecono m.in.:

- formalne wyznaczenie osoby/osób z kadry kierowniczej wyższego szczebla odpowiedzialnych za wykonywanie obowiązków określonych w *ustawie AML/CTF*, zgodnie z treścią art. 6 oraz wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za wdrażanie obowiązków określonych w tej ustawie, zgodnie z art. 7, a także pracownika odpowiedzialnego za nadzór nad zgodnością działalności instytucji obowiązanej z przepisami - zgodnie z treścią art. 8 przedmiotowej ustawy
- realizowanie obowiązku rozpoznania ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanego ze stosunkiem gospodarczym lub transakcją okazjonalną i oceny poziomu ryzyka zgodnie z art. 33 ust. 2-3 *ustawy AML/CTF*
- podjęcie działań w celu rzetelnej realizacji obowiązków wynikających z art. 34 ust. 1 pkt 1-4 ustawy, tj. identyfikacji klienta oraz weryfikacji jego tożsamości; identyfikacji beneficjenta rzeczywistego oraz podejmowanie uzasadnionych czynności w celu: weryfikacji jego tożsamości, ustalenia struktury własności i kontroli - w przypadku klienta będącego osobą prawną, jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej lub trustem; każdorazowego dokonywania oceny stosunków gospodarczych oraz stosownie do sytuacji uzyskiwania informacji na temat ich celu i zamierzonego charakteru oraz bieżące monitorowanie stosunków gospodarczych klienta
- dostosowanie/wprowadzenie procedur, zgodnie z art. 50 i 53 *ustawy AML/CTF*
- zapewnienie udziału osób wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w programach szkoleniowych, celem wyegzekwowania stosowania wymogów ustawowych, zgodnie z art. 52 *ustawy AML/CTF*, jak i wymogów przewidzianych w procedurach wewnętrznych instytucji obowiązanych;

- konieczność ustalania, czy klient lub beneficjent rzeczywisty jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne, zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*;
- realizowanie obowiązku przekazywania informacji do GIIF, o którym mowa w art. 72 *ustawy AML/CTF*;
- zawiadamianie GIIF na podstawie art. 74 *ustawy AML/CTF*, o okolicznościach mogących wskazywać na podejrzenie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
- realizowanie obowiązku przekazywania informacji do GIIF, o którym mowa w art. 76 *ustawy AML/CTF*;
- dokonywanie weryfikacji klientów pod kątem występowania tych klientów na listach sankcyjnych wskazanych w art. 118 *ustawy AML/CTF*.

W 2023 r. GIIF skierował do prokuratury dwa zawiadomienia dotyczące pracowników instytucji obowiązanych (jedna instytucja obowiązana z sektora finansowego, druga z sektora niefinansowego), wskazujące na uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 156 ust. 1 pkt 1 *ustawy AML/CTF*⁵⁰. W obu wypadkach wszczęte postępowanie karne jest w fazie postępowania przygotowawczego.

5.3. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE

Zgodnie z przepisami art. 131 ust. 5 pkt 3 *ustawy AML/CTF*, instytucje nadzorujące przekazują do GIIF informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli. Z danych będących w posiadaniu GIIF wynika, że w 2023 r. przeprowadzono łącznie 603 kontrole, z czego:

- Narodowy Bank Polski przeprowadził 497 kontroli,
- Komisja Nadzoru Finansowego przeprowadziła 19 kontroli,
- Urzędy Celno-Skarbowe przeprowadziły 35 kontroli,
- Ministrowie, wojewodowie i starostowie przeprowadzili 13 kontroli,
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa przeprowadziła 4 kontrole,
- Prezesi Sądów Apelacyjnych przeprowadzili 54 wizytacje.

5.4. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR ADMINISTRACYJNYCH

Na podstawie przepisów *ustawy AML/CTF* postępowania w sprawie nakładania kar administracyjnych na instytucje obowiązane za nieprawidłowości w zakresie wypełniania obowiązków, o których mowa w art. 147, 148 i 149 *ustawy AML/CTF* prowadzone są zgodnie

⁵⁰ Art. 156. 1. Kto, działając w imieniu lub na rzecz instytucji obowiązanej:

1) nie dopełnia obowiązku przekazania Generalnemu Inspektorowi zawiadomienia o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, lub obowiązku przekazania Generalnemu Inspektorowi zawiadomienia o powzięciu uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub wartości majątkowe będące przedmiotem tej transakcji mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu.

z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego. Nakładanie kar administracyjnych należy między innymi do właściwości GIIF. Przy ustalaniu rodzaju kary administracyjnej oraz jej wysokości, GIIF uwzględnia okoliczności wymienione w art. 150 ust. 4 *ustawy AML/CTF*, w tym m.in. wagę naruszenia i czas jego trwania, zakres odpowiedzialności instytucji obowiązanej oraz jej możliwości finansowe. GIIF prowadzi postępowania administracyjne po kontrolach własnych oraz kontrolach przeprowadzonych przez naczelników urzędów celno-skarbowych, prezesów sądów apelacyjnych, Krajową Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową, ministrów, wojewodów i starostów. Ilość prowadzonych przez GIIF postępowań administracyjnych jest również ściśle powiązana z ilością prowadzonych przez niego kontroli.

W 2023 r. GIIF wszczął 9 postępowań administracyjnych. W przypadku 3 postępowań wszczęcie nastąpiło w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi w wyniku kontroli GIIF, a w przypadku 6 postępowań, wszczęcie postępowania nastąpiło w wyniku kontroli innych organów. W 2023 r. GIIF zakończył 3 postępowania wydaniem decyzji administracyjnych w przedmiocie nałożenia kar administracyjnych.

W 2023 r. do Ministra Finansów wpłynęły 3 odwołania od decyzji GIIF. W rezultacie przeprowadzonych postępowań odwoławczych Minister Finansów wydał łącznie 4 decyzje administracyjne.

W 2023 r. złożono do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego 3 skargi na decyzje Ministra Finansów.

W 2023 r. WSA oddalił 2 skargi instytucji obowiązanych, a dwoma wyrokami uchylił zaskarżone decyzje.

Minister Finansów złożył jedną skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego, a w jednej sprawie skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego skierowała strona.

6. WSPÓŁPRACA KRAJOWA

6.1 WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI

W 2023 r. GIIF kontynuował współpracę z jednostkami krajowymi.

Uprawnione podmioty – przede wszystkim prokuratura oraz inne organy – korzystały z danych posiadanych przez GIIF. Informacje, gromadzone w trybie i zakresie przewidzianym przepisami *ustawy AML/CTF*, były udostępniane przez GIIF na wnioski sądów i prokuratorów na potrzeby prowadzonych postępowań karnych na podstawie art. 104 *ustawy AML/CTF*. Informacje o transakcjach były także przekazywane przez GIIF na wnioski służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych: Policji oraz Straży Granicznej, jak również Szefów Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego (dalej: CBA), na podstawie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. Organami uprawnionymi do pozyskiwania informacji o transakcjach były też m.in. Szef Krajowej Administracji Skarbowej, dyrektorzy izb administracji skarbowej oraz naczelnicy urzędów celno-skarbowych i inne organy, na podstawie art. 105 ust. 3 *ustawy AML/CTF*.

Od dnia 13 lipca 2018 r. jednostki organizacyjne prokuratury zostały zobligowane do przekazywania informacji o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu i wniesieniu aktu oskarżenia, w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, na podstawie art. 81 *ustawy AML/CTF*. Natomiast pozostałe organy ścigania uprawnione do prowadzenia postępowań karnych (podobnie jak i inne jednostki współpracujące) przekazywały powiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu zgodnie z art. 83 ust. 1 i 2 *ustawy AML/CTF*.

Analiza ilościowa danych, dotycząca wymiany informacji z jednostkami krajowymi, wskazuje na stabilizację współpracy GIIF. Z tymże zmniejszeniu uległa liczba wniosków skierowanych do GIIF przez jednostki organizacyjne prokuratury, natomiast po raz kolejny zwiększeniu uległa liczba informacji przekazywanych przez jednostki organizacyjne prokuratury na podstawie art. 81 *ustawy AML/CTF*.

Należy dodatkowo podkreślić, że od dnia 13 lipca 2018 r. nastąpiło zwiększenie liczby organów, określanych jako organy ścigania, które mogą występować z wnioskiem o informacje do GIIF. Rok 2023 r. był piątym pełnym rokiem, gdy organy te mogły korzystać z informacji będących w posiadaniu GIIF. Do tych organów należą obecnie:

- Komendant Główny Policji
- Komendant Centralnego Biura Śledczego Policji
- Komendant Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości,
- Komendant Główny Straży Granicznej
- Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej,
- Inspektor Nadzoru Wewnętrznego,

- Komendant Biura Spraw Wewnętrznych Policji,
- Komendant Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej.

Ponadto od dnia 13 lipca 2018 r. na podstawie art. 105 ust. 3 *ustawy AML/CTF* wnioskować o informacje mogą także następujące organy:

- minister właściwy do spraw finansów publicznych – w związku z wnioskiem, o którym mowa w art. 11 ust. 2 *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych*,
- minister właściwy do spraw zagranicznych – w zakresie jego kompetencji ustawowych w związku ze stosowaniem szczególnych środków ograniczających.

6.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI

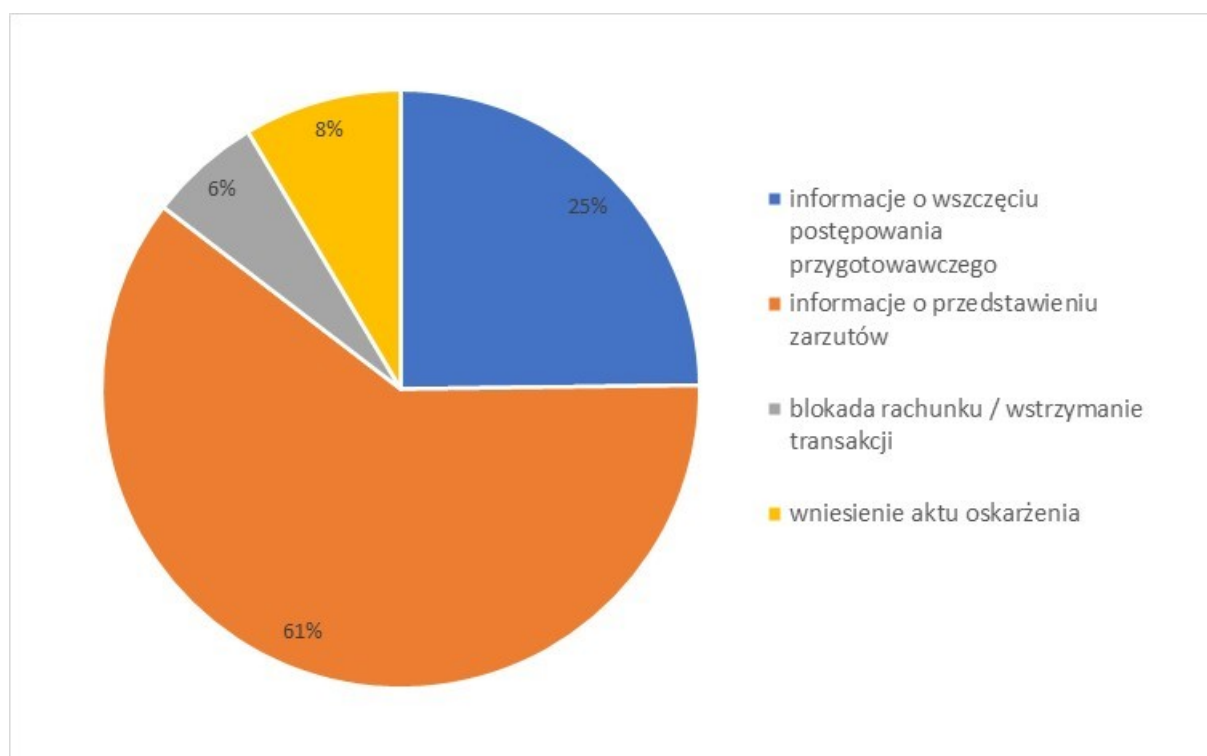
W trybie art. 104 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał w 2023 r. z jednostek organizacyjnych prokuratury 593 wnioski o informacje, które dotyczyły co najmniej 3 402 podmiotów (w 2022 r. zostało skierowanych do GIIF 631 wniosków, dotyczących 3 156 podmiotów). Dodatkowo należy podkreślić, że wnioski w 2023 r. dotyczyły także co najmniej 2 150 rachunków bankowych.

W ostatnich latach współpraca z prokuraturą stała się bardziej efektywna, co pokazuje nadal wysoka liczba przekazanych do GIIF wniosków o udzielenie informacji z jednostek organizacyjnych prokuratury. Jednostki organizacyjne prokuratury począwszy od 2014 r. przekazywały rokrocznie ponad 500 wniosków, co jest znaczącym wzrostem w porównaniu z latami ubiegłymi (w 2013 r. odnotowano 400 wniosków), a w latach 2017-2022 tych wniosków rocznie było ponad 700. W 2023 r., podobnie jak w latach 2021-2022, w zakresie przedmiotowych wniosków odnotowano wzrost takich, które dotyczyły i służyły w dużym stopniu ustaleniu składników majątkowych. Dodatkowo – przy pomocy realizowanych wniosków i uzyskiwanych w ten sposób informacji – jednostki organizacyjne prokuratury mogły w większym zakresie przedstawiać osobom podejrzanym zarzuty, w tym w szczególności zarzuty dotyczące art. 299 Kodeksu karnego.

W 2023 r. GIIF otrzymał także 12 wniosków o informacje z sądów, które dotyczyły 9 podmiotów. Dla porównania, w 2022 r. do GIIF wpłynęło z sądów 9 wniosków, w zakresie 17 podmiotów.

W 2023 r. GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych prokuratury 363 informacje na podstawie art. 81 *ustawy AML/CTF* (prokurator informuje GIIF o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu i wniesieniu aktu oskarżenia, w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu), co stanowi wzrost w porównaniu do 2022 r., kiedy to odnotowano ich 329.

Wykres nr 13 – Podział informacji otrzymanych w 2023 r. od jednostek organizacyjnych prokuratury w trybie art. 81 ustawy AML/CTF



W 2023 r. prokuratorzy przekazywali informacje dotyczące wszczęcia postępowania w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego* (90 informacji) lub przedstawienia zarzutów osobom na podstawie tego przepisu (220 informacji). Ponadto w 22 przypadkach jednostki organizacyjne prokuratury poinformowały o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Natomiast w 31 przypadkach poinformowano o skierowaniu aktu oskarżenia. Dodatkowo w niektórych przypadkach jednostki organizacyjne prokuratury dołączały prośbę o rozważenie podjęcia przez GIIF czynności ustawowych mających na celu zablokowanie rachunków lub wstrzymanie transakcji

GIIF na podstawie informacji przekazanych przez właściwe organy w trybie w art. 81 *ustawy AML/CTF*, podejmował czynności ustawowe docelowo zmierzające do „odcinania” przestępców od środków majątkowych, a tym samym od możliwości legalizacji środków pochodzących z tzw. czynów zabronionych. Wynikiem takiej współpracy było skierowanie przez GIIF - na bazie otrzymywanych informacji - zawiadomień do właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury, wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego*.

Podobnie jak w poprzednich latach, w 2023 r. odnotowano również sytuacje, w których jednostki organizacyjne prokuratury przekazywały w ramach jednego pisma informacje w trybie art. 81 *ustawy AML/CTF*, wnioskując jednocześnie o informacje, na podstawie art. 104 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, co umożliwiała efektywniejszą i sprawniejszą wymianę informacji. GIIF odnotował 57 takich przypadków.

Należy podkreślić, że GIIF działając na podstawie art. 81 ust. 4 *ustawy AML/CTF* niezwłocznie informuje prokuratora o posiadaniu informacji pozostających w związku z informacjami

przekazanymi na podstawie art. 81 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. W 2023 r. bardzo często zdarzało się, że informacje przekazane przez jednostki organizacyjne prokuratury łączyły się z informacjami będącymi w posiadaniu GIIF. W takich sytuacjach, po otrzymaniu pozytywnej odpowiedzi od GIIF, każdorazowo wnoszono o posiadane przez GIIF informacje, co w wielu przypadkach miało wpływ na dalsze czynności procesowe realizowane przez jednostki organizacyjne prokuratury, np. w postaci rozszerzenia katalogu zarzutów przedstawianych osobom podejrzanym.

W 2023 r. do współpracy z jednostkami organizacyjnymi prokuratury wykorzystywane były bezpieczne elektroniczne kanały wymiany informacji. Przedmiotowe bezpieczne elektroniczne kanały wymiany informacji były przez GIIF wykorzystywane również przy pozyskiwaniu informacji od instytucji obowiązanych, od których otrzymywano informacje o transakcjach objętych przepisami *ustawy AML/CTF* na potrzeby współpracy GIIF z jednostkami organizacyjnymi prokuratury. Wynikało to m.in. w dużym stopniu z przedmiotu wniosków, które dotyczyły dużej liczby podmiotów albo dużej liczby rachunków. Przekazanie tych danych w wersji elektronicznej, a na dodatek w wersji edytowalnej w bardzo dużym stopniu przyspieszało realizację wniosków. Dodatkowo takie przypadki dotyczyły także sytuacji przyspieszenia udzielenia odpowiedzi przez GIIF, w związku z pilnymi czynnościami procesowymi realizowanymi przez jednostki organizacyjne prokuratury.

W 2023 r. kontynuowano współpracę z jednostkami organizacyjnymi prokuratury polegającą na udziale przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej w inicjatywach, mających na celu wymianę doświadczeń z zakresu problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Umożliwiły one upowszechnienie dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego współdziałania pomiędzy GIIF a przedstawicielami jednostek organizacyjnych prokuratury.

6.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KAS

GIIF w 2023 r. otrzymał 119 wniosków od naczelników urzędów celno-skarbowych w zakresie 283 podmiotów. Oznacza to spadek liczby skierowanych wniosków w porównaniu z 2022 r., kiedy to wpłynęły do GIIF 148 wnioski, które dotyczyły 563 podmiotów.

W ramach tej współpracy nadal można było zaobserwować wzrost skuteczności współpracy z organami KAS. Następstwem wymiany korespondencji „wnioskowej” w 2023 r. w wielu przypadkach było podjęcie dalszej współpracy pomiędzy organami na bazie art. 83 *ustawy AML/CTF*. Skutkiem tej współpracy było skierowanie przez GIIF – na bazie otrzymywanych informacji od organów KAS – zawiadomień do właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury, wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 Kodeksu karnego. Podejmowane przez GIIF czynności ustawowe docelowo miały także na celu „odcinanie” przestępców od środków majątkowych, a tym samym od legalizacji środków pochodzących z korzyści związanych z popełnieniem czynów zabronionych, w tym przypadku w szczególności pochodzących z przestępstw skarbowych.

Ponadto w 2023 r. GIIF otrzymał 101 wniosków o udzielenie informacji od dyrektorów izb administracji skarbowej w zakresie 132 podmiotów, wobec odpowiednio 75 wniosków w 2022 r. w zakresie 126 podmiotów.

6.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH

W trybie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał w 2023 r. z jednostek organizacyjnych Policji 141 wniosków o informacje, które dotyczyły 908 podmiotów (dla porównania w 2022 r. było to odpowiednio 111 wniosków, które dotyczyły 975 podmiotów), z czego znaczącą część wniosków przekazały uprawnione osoby reprezentujące Biuro Zwalczania Przestępczości Ekonomicznej Komendy Głównej Policji, Centralne Biuro Śledcze Policji oraz Centralne Biuro Zwalczania Cyberprzestępczości. Współpraca w zakresie realizacji wniosków na potrzeby przedstawicieli organów Policji, podobnie jak w latach ubiegłych, przebiegała sprawnie i efektywnie.

Ponadto, w 2023 r. GIIF udzielił odpowiedzi na 35 wniosków, dotyczących 264 podmiotów, przekazanych przez uprawnionych przedstawicieli Komendy Głównej Straży Granicznej, co stanowi zwiększenie liczby wniosków w stosunku do danych z 2022 r., kiedy to wpłynęło ich 30, a dotyczyły 391 podmiotów.

Jednostki nadzorowane i podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych wypełniały również obowiązki określone w art. 83 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, co w sposób znaczący rozszerzało współpracę w zakresie przeciwdziałania przestępstwu określonemu w art. 299 *Kodeksu karnego*. GIIF w 2023 r. otrzymał z jednostek organizacyjnych Policji 85 takich informacji, które dotyczyły 568 podmiotów.

Na podstawie otrzymywanych informacji GIIF mógł skuteczniej wypełniać ustawowe obowiązki, włącznie z zastosowaniem instytucji blokady rachunków. Podjęte działania w zakresie analiz prowadzonych przez GIIF umożliwiały efektywniejszą współpracę już na etapie pracy operacyjno-rozpoznawczej służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, w tym w szczególności w zakresie ustalania składników majątkowych na wstępnym etapie czynności operacyjno-rozpoznawczych, ale również w dalszych czynnościach już na etapie dochodzeniowo-śledczym.

6.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA

W 2023 r. GIIF otrzymał 21 wniosków o udostępnienie posiadanych przez GIIF informacji od Służby Kontrwywiadu Wojskowego. Wnioski te dotyczyły 33 podmiotów. Dla porównania w 2022 r. otrzymano 20 wniosków, które dotyczyły 37 podmiotów.

Jednocześnie, w 2023 r. w zakresie współpracy krajowej GIIF otrzymał od Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego – na podstawie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF* – 35 wniosków o udostępnienie przez GIIF informacji (w 2022 r. 34 wnioski) o osobach/podmiotach, w stosunku do których zachodziło podejrzenie popełnienia przestępstw finansowania terroryzmu, przestępstw godzących w podstawy ekonomiczne państwa, przestępstw w zakresie produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa. GIIF otrzymał też w 2023 r. z ABW jedną (w 2022 r. również jedną) informację o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu na podstawie art. 83 ust. 1 *ustawy AML/CTF*.

6.1.5. WSPÓŁPRACA Z CBA

W 2023 r. na podstawie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał z CBA 17 wniosków o udostępnienie posiadanych przez GIIF informacji w zakresie co najmniej 70 podmiotów oraz 5 powiadomień, przekazanych na podstawie art. 83 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, które dotyczyły 76 podmiotów.

Współpraca GIIF z CBA w 2023 r. uległa więc zmniejszeniu wobec 23 wniosków dotyczących 86 podmiotów w 2022 r.

6.1.6. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI

W 2023 r. zostało skierowanych przez Ministra Finansów do Generalnego Inspektora Informacji Finansowej w trybie art. 11 ust. 2 *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 227) 28 wniosków. Na ich podstawie zostały udzielone odpowiedzi dotyczące w sumie 127 podmiotów.

W 2023 r. GIIF otrzymał od Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego 23 wnioski o udostępnienie posiadanych informacji, które dotyczyły 47 podmiotów.

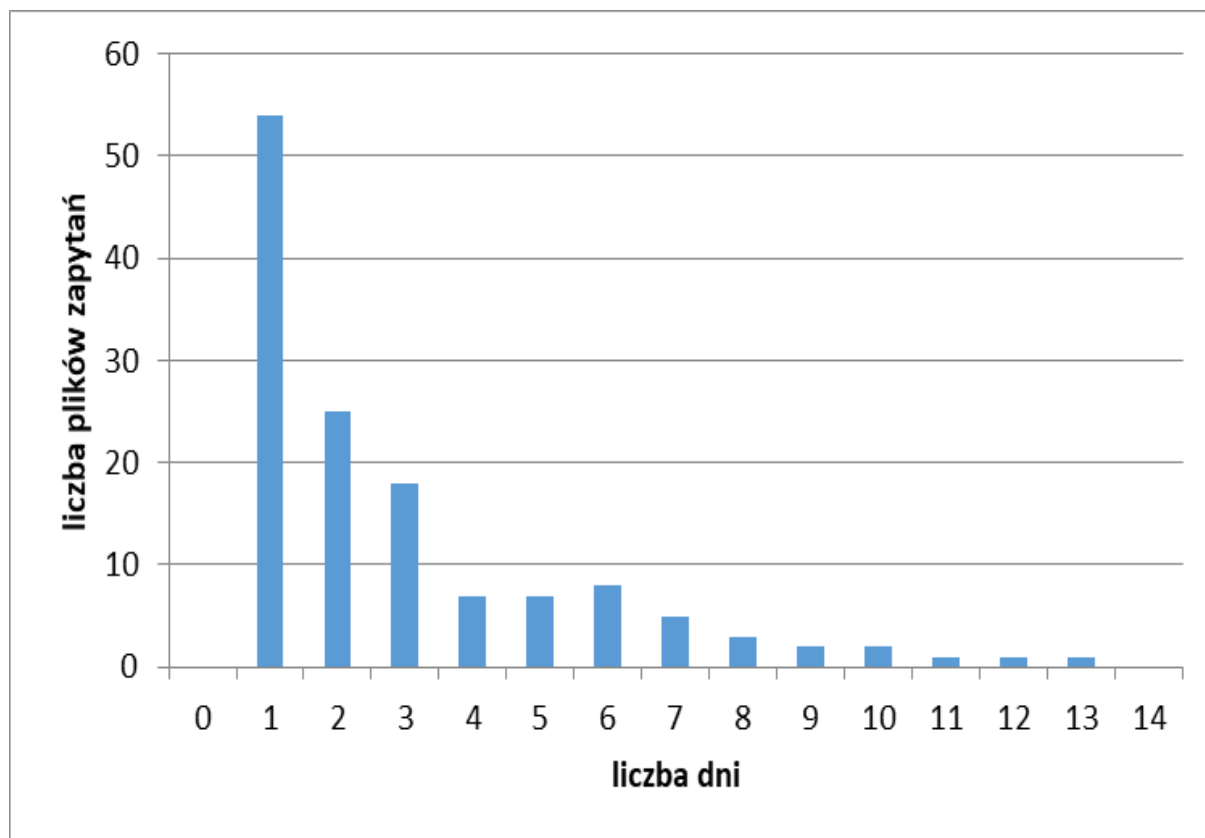
W 2023 r. GIIF otrzymał także 55 wniosków o udzielenie informacji od Żandarmerii Wojskowej, które dotyczyły 112 podmiotów. Przy czym w 2022 r. otrzymano 30 wniosków, które dotyczyły 72 podmiotów. Ponadto otrzymano od Żandarmerii Wojskowej 10 powiadomień przekazanych na podstawie art. 83 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, które dotyczyły 14 podmiotów.

6.1.7. WSPÓŁPRACA Z KCIK

W 2022 r. GIIF współpracował z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych (KCIK). GIIF przekazał z urzędu informacje kryminalne (liczba rejestracji – 6 572), skierował natomiast 700 zapytań, w tym 547 wystąpień do podmiotów zobowiązanych o uzupełnienie informacji kryminalnych.

Ponadto KCIK przysyłał zapytania do Generalnego Inspektora. W 2023 r. dotyczyły one 2106 podmiotów. W wyniku sprawdzeń w bazach danych Generalnego Inspektora w 538 przypadkach wskazano w odpowiedzi, że podmiot z zapytania wystąpił w prowadzonych postępowaniach analitycznych GIIF. Zapytania KCIK są przekazywane do GIIF w drodze elektronicznej, w ustalonym formacie, co pozwala na częściową automatyzację generacji i udostępniania raportów. W 2023 r. ww. zapytania o 2106 podmiotów zostały przekazane w formie 125 plików elektronicznych, bezpośrednio do systemu informatycznego GIIF. Czas wygenerowania i udostępnienia odpowiedzi (do bezpośredniego pobrania z bezpiecznej strony systemu teleinformatycznego GIIF) to zwykle kilka dni. Mediana rozkładu liczby dni udostępnienia odpowiedzi wynosi 2 dni, a rozkład liczby dni, które upłynęły od przekazania zapytania do udostępnienia odpowiedzi pokazany jest na wykresie poniżej.

Wykres nr 14 – Liczba dni, które upłynęły od przekazania zapytania do udostępnienia odpowiedzi w 2023 r.



6.2 INFORMACJE ZWROTNE

Prokuratura może przekazywać informacje zwrotne do organu zawiadamiającego na różnych etapach toczącego się postępowania karnego. Przekazane przez prokuratorów informacje mogą mieć zróżnicowane formy i dotyczyć różnych aspektów postępowania karnego. Postanowienie prokuratora może zawierać ocenę zebranego materiału dowodowego oraz przedstawiać podejmowane działania proceduralne. Przepis art. 107 ustawy AML/CTF jest przepisem szczególnym, na podstawie którego (a także odpowiednio do przepisów Kodeksu postępowania karnego - kpk) prokuratorzy mają obowiązek przekazywania informacji zwrotnych co do czynności podjętych w związku z zawiadomieniami o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu otrzymanymi od GIIF (dotyczy to informacji o: wydaniu postanowienia w przedmiocie blokady rachunku lub wstrzymania transakcji; zawieszeniu postępowania; podjęciu zawieszonego postępowania; wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutu popełnienia przestępstwa). Przedstawione niżej dane dotyczą ilości wszystkich rodzajów informacji zwrotnych otrzymanych przez GIIF od prokuratorów (w formie pism procesowych) sporządzonych w toku postępowania przygotowawczego. Przedmiotowe informacje związane są z postępowaniami analitycznymi, w których GIIF wysłał w 2023 r. zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury.

Wykres nr 15 – Podział informacji zwrotnych otrzymanych od prokuratorów w latach 2019 - 2023, związanych z postępowaniami analitycznymi, w których GIIF wysłał zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury, wg rodzajów tych informacji⁵¹

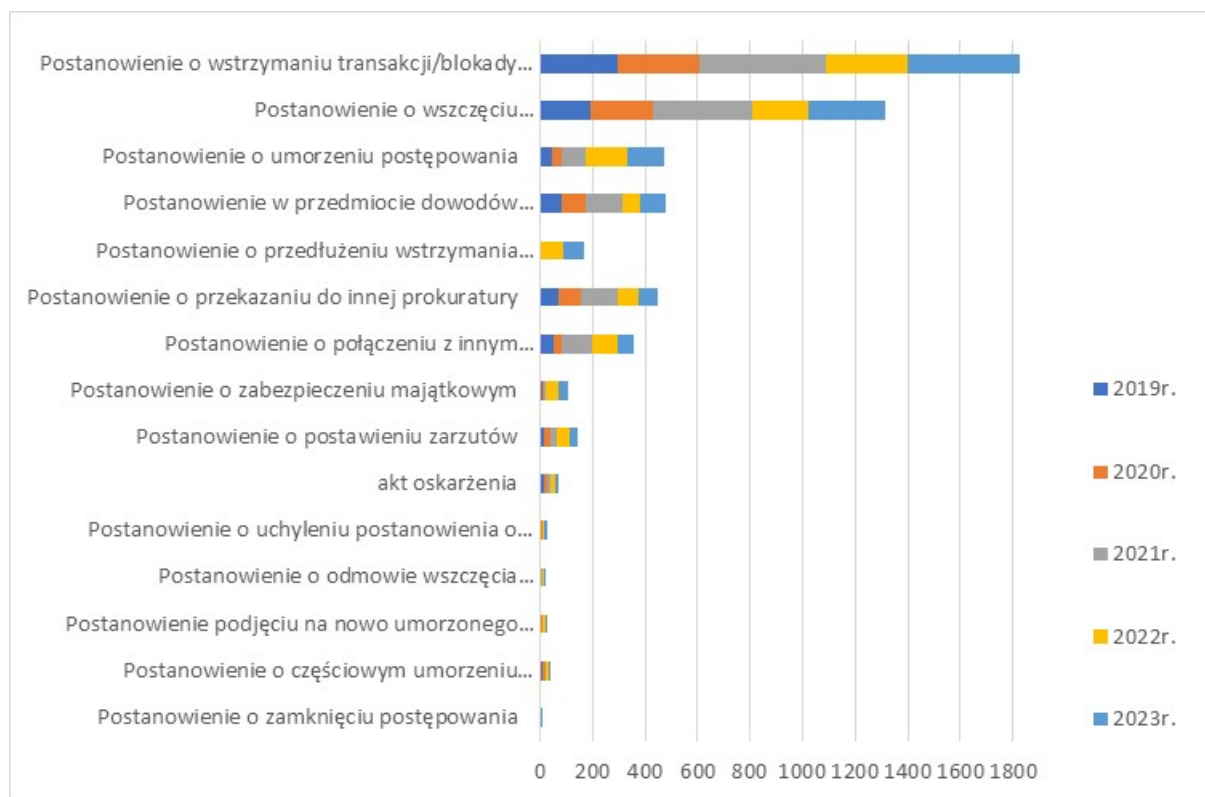


Tabela nr 6 - Podział informacji zwrotnych od prokuratorów⁵²

Podział informacji zwrotnych od prokuratorów (wykres nr 15)	2019r.	2020r.	2021r.	2022r.	2023r.
Postanowienie o zamknięciu postępowania	1	1	1	2	1
Postanowienie o częściowym umorzeniu postępowania	12	8	3	12	3
Postanowienie o podjęciu na nowo umorzonego postępowania/dochodzenia/śledztwa	1	6	4	8	4
Postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania	3	2	4	8	7
Postanowienie o uchyleniu postanowienia o blokadzie rachunku	4	2	5	7	11
Akt oskarżenia	16	14	12	18	12
Postanowienie o postawieniu zarzutów	16	21	24	52	28
Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym	7	8	6	50	34
Postanowienie o połączeniu z innym postępowaniem/śledztwem	49	36	114	96	63
Postanowienie o przekazaniu do innej prokuratury	68	90	135	79	73
Postanowienie o przedłużeniu wstrzymania transakcji/blokady rachunku	0	0	0	86	83

⁵¹ Wg informacji zarejestrowanych w systemie informatycznym GIIF ma dzień 25.03.2024 r.

⁵² Oprócz powyższych informacji GIIF otrzymywał też informacje o innych postanowieniach wydawanych przez prokuratorów, w szczególności dot. postanowień o zawieszeniu postępowania karnego czy o podjęciu na nowo zawieszonego postępowania.

Postanowienie w przedmiocie dowodów rzeczowych/ o żądaniu wydania rzeczy	82	92	138	68	101
Postanowienie o umorzeniu postępowania	47	37	92	157	139
Postanowienie o wszczęciu postępowania/śledztwa	193	235	378	217	293
Postanowienie o wstrzymaniu transakcji/blokady rachunku	296	313	479	310	430

6.2.1 ORGANY KAS

KAS stanowi wyspecjalizowaną administrację rządową wykonującą zadania z zakresu realizacji dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat oraz niepodatkowych należności budżetowych, ochrony interesów Skarbu Państwa oraz ochrony obszaru celnego Unii Europejskiej, a także zapewniającą obsługę i wsparcie podatnika i płatnika w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych oraz obsługę i wsparcie przedsiębiorcy w prawidłowym wykonywaniu obowiązków celnych. W ramach KAS wyodrębnia się Służbę Celno-Skarbową, będącą jednolitą i umundurowaną formacją, którą tworzą funkcjonariusze. Uprawnione organy KAS otrzymują od GIIF informacje w zakresie swoich ustawowych zadań. Pozyskane od GIIF informacje najczęściej były wykorzystywane w ramach prowadzonych przez KAS analiz i czynności sprawdzających w celu identyfikacji zagrożeń w obszarach podlegających nadzorowi tych organów, w szczególności w zakresie realizacji obowiązków związanych z daninami publicznymi. W polskim systemie prawnym czyny polegające na naruszaniu zakazów i nakazów prawa finansowego należące do obszaru zadań Ministra Finansów, tj. prawa podatkowego, celnego, dewizowego oraz w zakresie gier hazardowych są penalizowane przepisami *ustawy z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 654 z późn. zm.) oraz *ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 17). Informacje, o które organy KAS wnioskowały do GIIF, miały między innymi za zadanie potwierdzić lub wykluczyć rozpoznane mechanizmy dokonywania oszustw podatkowych oraz wskazać inne podmioty, podejrzanym o udział w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe. Pozyskiwane informacje były wykorzystywane zarówno przy rozważaniu podjęcia kontroli celno-skarbowej, podatkowej, jak również postępowania przygotowawczego w sprawach dotyczących podejrzenia popełnienia przestępstwa skarbowego, a także w związku z ich prowadzeniem. Celem tych działań jest prawidłowa egzekucja podatków i zabezpieczenie należności Skarbu Państwa.

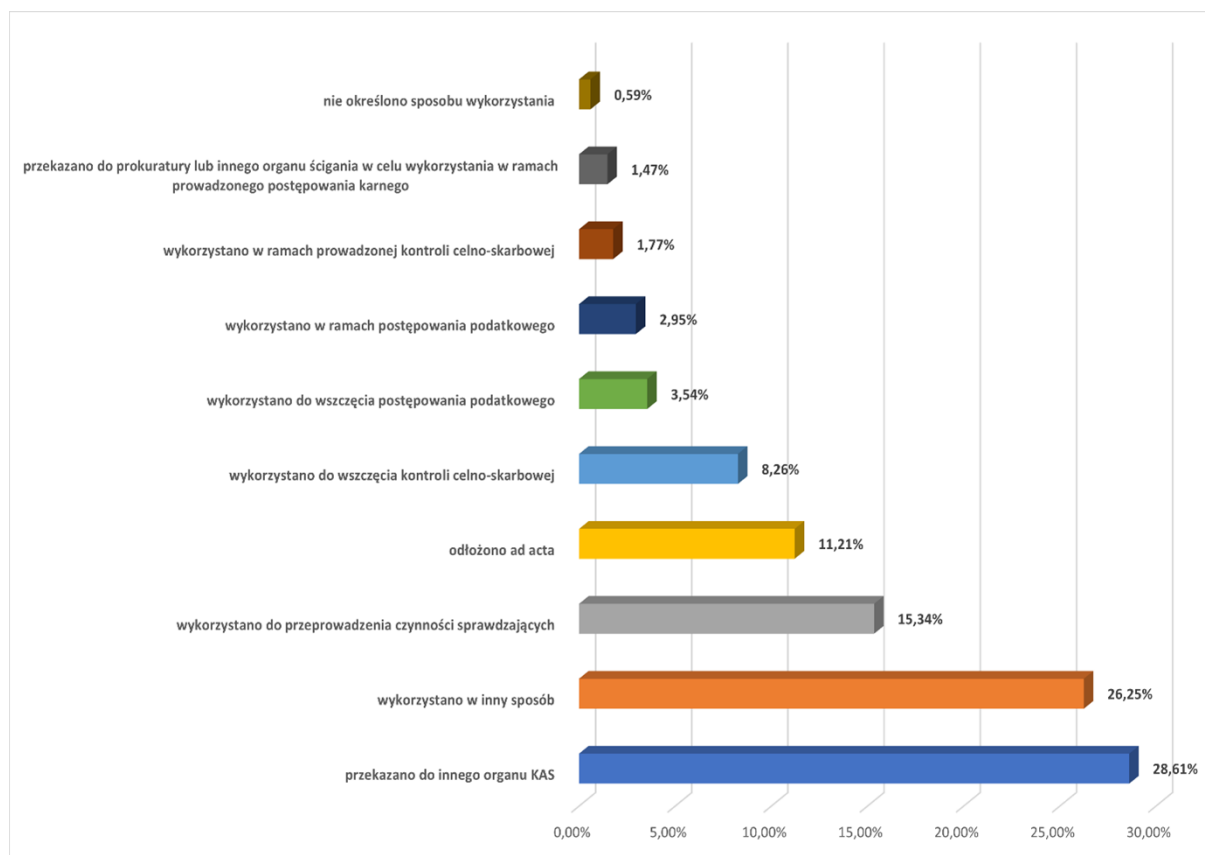
Z kolei informacje przekazywane organom KAS z własnej inicjatywy przez GIIF (w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*) były analizowane pod kątem możliwości ich związku z podejrzeniem popełnienia przestępstw skarbowych.

Na podstawie art. 14 ust. 5 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał informacje od poszczególnych organów KAS, z których wynikało, że w 2023 r. na podstawie informacji otrzymanych od GIIF (zarówno na podstawie art. 105 ust. 4 oraz art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*):

- co najmniej 97 informacji zostało przekazanych innym organom KAS w celu dalszego procedowania;
- co najmniej 89 informacji zostało przez organy KAS wykorzystanych „w inny sposób” w toku prowadzonych działań, co dotyczy m.in. spraw będących obecnie w trakcie analizy, dochodzenia, zawieszone itp.

- co najmniej 52 informacje wykorzystano w trakcie prowadzonych czynności sprawdzających;
- co najmniej 38 informacji, po przeprowadzonej przez organy KAS analizie, zostało pozostawione bez dalszych działań, ewentualnie odłożone *ad acta*;
- co najmniej 28 informacji organy KAS wykorzystały do wszczęcia kontroli celno-skarbowych lub postępowania podatkowego;
- co najmniej 12 informacji organy KAS wykorzystały do wszczęcia postępowania podatkowego;
- co najmniej 10 informacji zostało wykorzystanych przez organy KAS w ramach postępowania podatkowego;
- co najmniej 6 informacji zostało wykorzystanych przez organy KAS w ramach już prowadzonych kontroli celno-skarbowych;
- co najmniej 5 informacji przekazano do prokuratury lub innego organu ścigania w celu wykorzystania w ramach postępowania karnego;
- w co najmniej 2 przypadkach nie określono w żaden sposób sposobu wykorzystania.

Wykres nr 16 – Podział informacji otrzymanych przez organy KAS od GIIF wg sposobu ich wykorzystania



6.2.2 POLICJA

Z informacji otrzymanych od Komendanta Głównego Policji wynika, że w 2023 r. do Biura Kryminalnego KGP wpłynęły od GIIF w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF* dziewięćdziesiąt siedem informacji. Otrzymany przez Biuro Kryminalne KGP materiał informacyjny każdorazowo przekazywany był do właściwych miejscowo i rzeczowo komórek organizacyjnych Policji celem podjęcia czynności służbowych, w tym:

- dane uzyskane na podstawie 8 informacji zostały przekazane do materiałów zgromadzonych w toczących się postępowaniach przygotowawczych;
- dane przekazane na podstawie 1 informacji są weryfikowane w ramach czynności sprawdzających, w trybie art. 307 kpk;
- w odniesieniu do 88 uzyskanych z GIIF informacji poddano je weryfikacji w ramach prowadzonych czynności operacyjno-rozpoznawczych, w tym w 4 przypadkach przeprowadzonych czynności informacja nie została potwierdzona.

Natomiast na podstawie art. 105 ust. 1 pkt 1 *ustawy AML/CTF* (na wniosek Komendanta Głównego Policji), w 2023 r. GIIF przekazywał informacje w trzydziestu czterech przypadkach w związku z toczącymi się sprawami operacyjnymi. Uzyskane od GIIF informacje są nadal analizowane i uzupełniane o posiadane ustalenia własne oraz wykorzystywane w prowadzonych przez jednostki organizacyjne Policji czynnościach operacyjno-rozpoznawczych. Ponadto w 2023 r. Policja przekazała do GIIF łącznie 27 informacji na podstawie art. 83 ust. 1 *ustawy AML/CTF*.

Według informacji otrzymanej z CBŚP na podstawie art. 14 ust. 5 *ustawy AML/CTF* w 2023 r. CBŚP zwróciło się do GIIF z 50 wnioskami o udzielenie informacji⁵³. Otrzymane w odpowiedzi informacje, po ich analizie, wykorzystano w prowadzonych formach pracy operacyjnej, w tym:

- w pięciu przypadkach informacje zostały przekazane do prowadzonego postępowania przygotowawczego;
- w jednym przypadku informacje zostały wykorzystane w ramach międzynarodowej współpracy Policji;
- w jednym przypadku uzyskane informacje zostały zweryfikowane negatywnie - na podstawie przekazanych materiałów nie doprowadzono do wszczęcia postępowania przygotowawczego;
- w czterech przypadkach uzyskano odpowiedź z GIIF, która wskazywała na brak informacji o transakcjach wnioskowanych osób bądź podmiotów gospodarczych lub ich rachunków bankowych;
- w przypadku trzydziestu sześciu wniosków uzyskane informacje w dalszym ciągu weryfikowane są w ramach prowadzonych przez CBŚP czynności ustawowych. W ramach tych czynności dokonywana jest m.in. analiza kryminalna, a dokumentacja

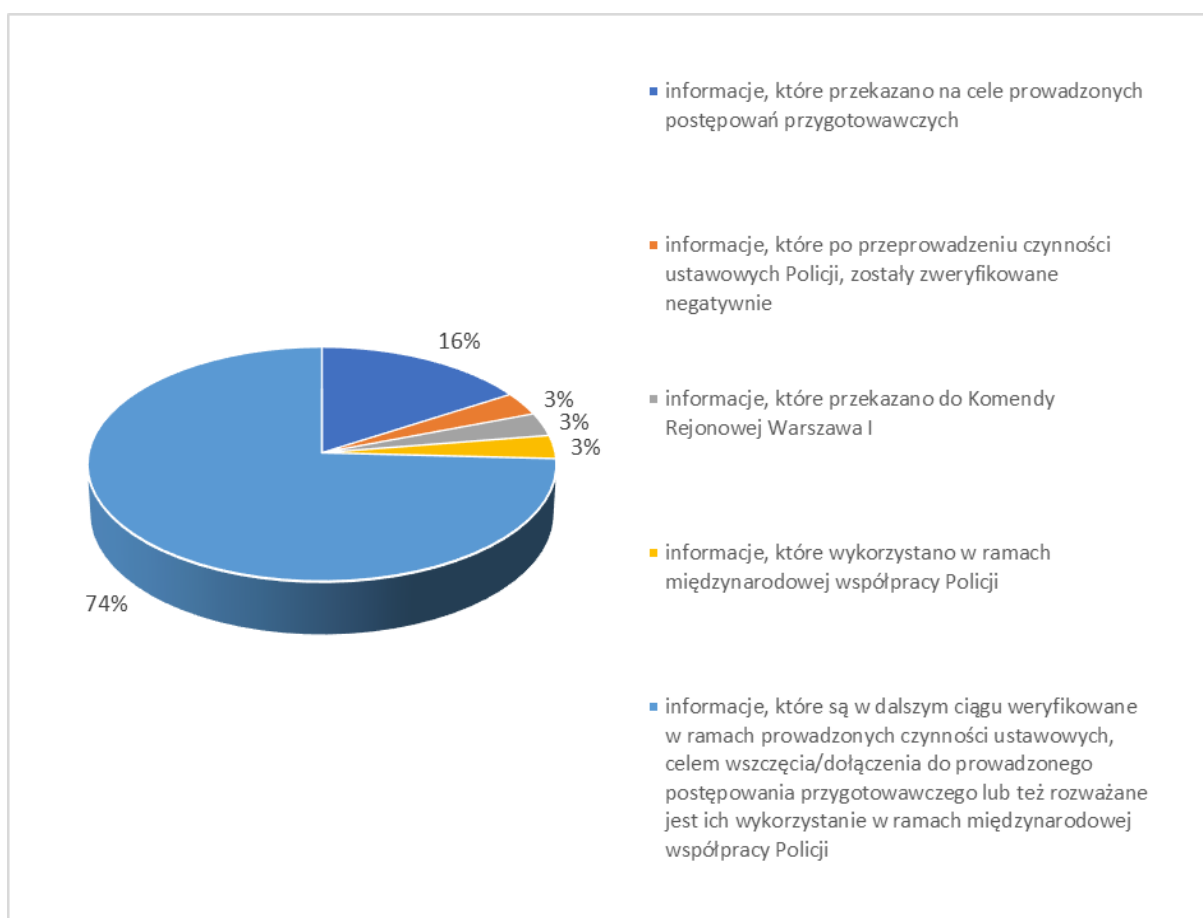
⁵³ Zawarto w nich prośbę o przekazanie informacji na temat 191 osób fizycznych, 116 podmiotów gospodarczych oraz 18 rachunków bankowych.

przygotowywana do przekazania do jednostki organizacyjnej prokuratury celem wszczęcia/dołączenia do prowadzonego postępowania przygotowawczego;

- w przypadku trzech wniosków uzyskano odpowiedź z GIIF, która wskazywała na konieczność uzupełnienia wnioskowanych informacji;

CBŚP poinformowało również, że w 2023 r. wszczęło 13 postępowań przygotowawczych z art. 299 *Kodeksu karnego*. Ponadto CBŚP nie odnotowało przypadku wszczęcia i zakończenia postępowania przygotowawczego z art. 165a *Kodeksu karnego*. Zgodnie z przedmiotową informacją w prowadzonych przez CBŚP postępowaniach przedstawiono 835 podejrzanym łącznie 1182 zarzuty popełnienia czynu zabronionego z art. 299 *Kodeksu karnego*.

Wykres nr 17 – Podział powiadomień otrzymanych przez CBŚP od GIIF wg sposobu ich wykorzystania



W 2023 r. CBŚP uzyskało od GIIF łącznie 31 informacji przekazanych na podstawie art. 106 ust. 1 i ust. 1a *ustawy AML/CTF*. Informacje te zostały wykorzystane w następujący sposób:

- 5 przekazano do prowadzonych postępowań przygotowawczych;
- 1 informacja, po przeprowadzeniu czynności ustawowych Policji, została zweryfikowana negatywnie;
- 1 informację przekazano do Komendy Rejonowej Warszawa I;
- 1 informację wykorzystano w ramach międzynarodowej współpracy Policji;

- 23 informacje są w dalszym ciągu weryfikowane w ramach prowadzonych czynności ustawowych, w których m.in. dokonywana jest analiza kryminalna, a dokumentacja przygotowywana do przekazania do jednostki organizacyjnej prokuratury, celem wszczęcia/dołączenia do prowadzonego postępowania przygotowawczego lub też rozważane jest jej wykorzystanie w ramach międzynarodowej współpracy Policji.

6.2.3. INNE ORGANY

CBA wskazało, że w 2023 r. otrzymało od GIIF 23 informacje. W ramach prowadzonych przez CBA czynności służbowych wykorzystano 21 z przedmiotowych informacji.

Komenda Główna Straży Granicznej poinformowała, że w 2023 r. otrzymała od GIIF łącznie 39 informacji. 33 z powyższych informacji były informacjami udostępnionymi przez GIIF na pisemny i uzasadniony wniosek SG, natomiast 6 z nich były informacjami przekazanymi przez GIIF w związku z nabyciem przez GIIF podejrzenia popełnienia innego przestępstwa niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu – w celu podjęcia czynności wynikających z ustawowych zadań SG.

Biuro Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej poinformowało, że w 2023 r. nie występowało do GIIF w trybie art. 105 *ustawy AML/CTF* z wnioskami o udostępnienie informacji.

Na podstawie informacji przekazanych przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego wiadomo natomiast, że Służba ta skierowała w 2023 r. do GIIF trzynaście wniosków o udzielenie informacji. W związku z otrzymanymi z GIIF informacjami SKW nie podejmowała czynności innych niż wewnętrzne czynności analityczno-techniczne wykonywane w prowadzonych sprawach. Ponadto SKW nie przekazywała otrzymanych od GIIF informacji innym organom lub jednostkom administracji publicznej, ani też nie podejmowała na ich podstawie innych „dalszych czynności” w rozumieniu art. 14 ust. 2 pkt. 11 *ustawy AML/CTF*.

Dane uzyskane z Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej za 2023 r. wskazują natomiast, że Żandarmeria Wojskowa w 2023 r. na podstawie 64 złożonych wniosków uzyskała od GIIF 60 informacji dotyczących 24 podmiotów i 71 osób. Uzyskane informacje zostały wykorzystane w 33 formach pracy operacyjnej.

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego poinformował natomiast, że w 2023 r. otrzymał od GIIF w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF* dwie informacje o uzasadnionym podejrzeniu naruszenia przepisów związanych z funkcjonowaniem rynku finansowego. W stosunku do obu ww. informacji UKNF podjął czynności analityczne przewidziane *ustawą AML/CTF*, a także ustawami regulującymi poszczególne sektory rynku finansowego. UKNF poinformował ponadto, że w 2023 r. nie kierował do prokuratury zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, które byłyby wynikiem przeprowadzonej analizy informacji przekazanych przez GIIF. W kwestii zasobów ludzkich zaangażowanych w realizację zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu UKNF informuje, że w przedmiotowym urzędzie na koniec 2023 r. zatrudnionych było 18 osób zaangażowanych bezpośrednio w czynności wynikające z *ustawy AML/CTF*. Osoby te wykonują zadania kontrolne, nadzorcze, międzynarodowe oraz prowadzą postępowania administracyjne z zakresu AML/CTF. W celu wzmocnienia obszaru przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w grudniu 2023 r., w ramach struktur Urzędu KNF, utworzono odrębną komórkę

organizacyjną - Departament Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy. Jednocześnie w trakcie całego 2023 r. prowadzono rekrutację nowych pracowników w celu wzmocnienia kadrowego obszaru przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, która będzie kontynuowana również w 2024 r. Do momentu osiągnięcia zaplanowanego poziomu zatrudnienia, zasoby ludzkie należy ocenić jako niewystarczające. Zasoby finansowe przeznaczone na finansowanie działalności Departamentu Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy są wystarczające do realizacji powierzonych zadań.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli zakomunikował z kolei, że w 2023 r. nie zwracał się do GIIF o przedstawienie informacji w trybie przewidzianym przepisami *ustawy AML/CTF*.

Ponadto Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) poinformował GIIF, że w 2023 r. nie skierował do GIIF zapytań/wniosków o udzielenie informacji w trybie przewidzianym *ustawą AML/CTF*.

6.3 DANE DOTYCZĄCE POSTĘPOWAŃ KARNYCH

Zgodnie z treścią art. 14 ust. 3 *ustawy AML/CTF*, Minister Sprawiedliwości jest zobowiązany do przekazywania GIIF danych zbiorczych o:

- liczbie postępowań karnych wszczętych i zakończonych w sprawach dotyczących prania pieniędzy i liczbie postępowań karnych wszczętych i zakończonych w sprawach dotyczących finansowania terroryzmu;
- liczbie osób, którym przedstawiono zarzut prania pieniędzy, i liczbie osób, którym przedstawiono zarzut finansowania terroryzmu;
- liczbie osób prawomocnie skazanych za pranie pieniędzy i liczbie osób prawomocnie skazanych za finansowanie terroryzmu;
- rodzajach przestępstw bazowych, o których mowa w art. 1 lit. e *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu, sporządzonej w Warszawie dnia 16 maja 2005 r.* (Dz. U. z 2008 r. poz. 1028 oraz z 2018 r. poz. 1328), zwanej dalej Konwencją Warszawską, do których odnoszą się informacje wskazane w poprzednich podpunktach;
- wartościach majątkowych, w stosunku do których dokonano zamrożenia, wstrzymania transakcji i blokady lub orzeczono zajęcie, zabezpieczenie majątkowe lub przepadek.

Z danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w 2023 r. w sądach okręgowych i rejonowych w Polsce wszczęto 362 sądowych postępowań karnych o przestępstwo z art. 299 *Kodeksu karnego* wobec 1 096 osób. Sądy zakończyły w tym samym okresie 263 postępowania karne w sprawach o powyższe przestępstwo. Zgodnie z przytoczonymi danymi Ministerstwa Sprawiedliwości w 2023 r. za popełnienie przestępstwa prania pieniędzy z art. 299 *Kodeksu karnego* prawomocnie⁵⁴ skazano 324 osoby, natomiast 524 osoby skazano w I instancji. W prowadzonych postępowaniach dokonano zabezpieczeń majątkowych w łącznej wysokości 910 805 zł, orzeczono zajęcie wartości majątkowych na

⁵⁴ Według uzyskanych z Ministerstwa Sprawiedliwości informacji, dane w tym dziale wykazują Wydziały Sądów Okręgowych (I instancja) i Rejonowych. Ważny jest fakt prawomocności, nie ma znaczenia, w której instancji orzeczenie uprawomocniło się.

kwotę 5 324 200 zł, a także orzeczono przepadek mienia w łącznej wysokości 1 101 197 811 zł.

Jednocześnie z przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości informacji wynika, że w 2023 r. sądy powszechne nie wszczęły ani jednego postępowania karnego w związku z przestępstwem z art. 165a *Kodeksu karnego*, jak również nie zakończyły żadnego postępowania karnego, prowadzonego w kierunku tego artykułu. W 2023 r. w związku z przestępstwem z art. 165a *Kodeksu karnego* nikogo nie skazano, zarówno w I instancji, jak i nie odnotowano skazań prawomocnych za finansowanie terroryzmu.

W prowadzonych w Polsce w 2023 r. sądowych postępowaniach karnych o przestępstwo z art. 299 *Kodeksu karnego* przestępstwami bazowymi, o których mowa w art. 1 lit. e Konwencji Warszawskiej, były następujące przestępstwa:

- z *Kodeksu karnego* następujące artykuły: art. 228 (łapownictwo bierne), art. 258 (zorganizowana grupa i związek przestępczy); art. 263 (wyrób lub posiadanie broni palnej bez zezwolenia), art. 270 (fałsz materialny); art. 271 (fałsz intelektualny); art. 272 (wyłudzenie poświadczenia nieprawdy), art. 279 (kradzież z włamaniem); art. 286. (oszustwo); art. 294 (typy kwalifikowane przestępstw określonych w art. art. 278 § 1, 2 lub 5, art. 278a § 1, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości);
- z *Kodeksu karnego skarbowego* artykuły: art. 54 (uchylanie się od obowiązku podatkowego); art. 56 (nieprawdziwe dane podatkowe);
- przestępstwa z *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*;
- inne przestępstwa (kodeks karny i ustawy szczególne);
- przestępstwa nieokreślone..

6.4. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA

W 2023 r. kontynuowano współpracę z jednostkami organizacyjnymi prokuratury polegającą na udziale przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej w inicjatywach, mających na celu wymianę doświadczeń z zakresu problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Umożliwiły one upowszechnienie dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego współdziałania pomiędzy GIIF a przedstawicielami jednostek organizacyjnych prokuratury.

Generalny Inspektor realizując zapisy strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu⁵⁵ rozpoczął w 2023 r. program szkoleń skierowanych do instytucji obowiązanych i jednostek współpracujących. Program będzie trwał 3 lata, szkolenia będą realizowane przez jednostkę analityki finansowej w kooperacji z jednostkami współpracującymi.

⁵⁵*Uchwała nr 50 Rady Ministrów z dnia 19 kwietnia 2021 r. w sprawie przyjęcia strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (M.P. z 2021 r. poz. 435). Działania strategii odnoszą się m.in. do realizacji szkoleń, których celem jest podniesienie wiedzy pracowników instytucji obowiązanych oraz jednostek współpracujących w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu oraz wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy uczestnikami systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

Programem są objęte następujące szkolenia:

- Suspicious Activity Report? - nic trudnego! Jak umiejętnie polepszyć raportowanie. Środki bezpieczeństwa finansowego – ich cel, związek z oceną ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz zakres. Osoby zajmujące eksponowane stanowiska polityczne.
- Kwestia prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w ramach organizacji non-profit. Główne zagrożenia.
- Czym jest Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych? Praktyczne aspekty identyfikacji i weryfikacji beneficjenta rzeczywistego.
- Konsekwencje niedopełnienia obowiązków wynikających z *ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*.
- Ocena ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu: Identyfikacja i ocena ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu przez instytucje obowiązane. Rozpoznanie i ocena ryzyka związanego ze stosunkami gospodarczymi lub transakcją okazjonalną. Krajowa Ocena Ryzyka i Ponadnarodowa Ocena Ryzyka dotyczące prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.
- Czym jest metodologia i rekomendacje Financial Action Task Force? Kwestia wyników bezpośrednich.
- Kontrola realizacji obowiązków z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu przez instytucje obowiązane.
- Zastosowanie szczególnych środków ograniczających w zakresie finansowania terroryzmu i proliferacji.
- Kraje podwyższonego ryzyka ML/TF. Charakterystyka, rodzaje, zagrożenia.
- Pranie pieniędzy: zagrożenia wynikające z przestępstw bazowych.
- Gatekeepers. Problematyka wykorzystywania przedsiębiorstw sektora niefinansowego przy przestępstwach prania pieniędzy.

Wymienione wyżej szkolenia odbywają się cyklicznie, a tematy szkoleń będą ponawiane w latach kolejnych. Udział w szkoleniach jest nieodpłatny, a instytucje obowiązane i jednostki współpracujące mogą zgłaszać nieograniczoną ilość pracowników.

Ponadto przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej 2023 r. przeprowadził szkolenie dla przedstawicieli Żandarmerii Wojskowej, które odbyło się w Ośrodku Reprezentacyjnym Wojska Polskiego w Czarnym Piecu.

W czerwcu 2023 r. przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej wziął udział w piątej edycji konferencji PTXXI zorganizowanej w Gdyni, która skupiała się na zagadnieniach dotyczących zwalczania przestępczości teleinformatycznej. Współorganizatorem przedsięwzięcia było Centralne Biuro Zwalczania Cyberprzestępczości.

W 2023 r. przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej uczestniczył w dwóch spotkaniach szkoleniowych odpowiednio dla koordynatorów odzyskiwania mienia Centralnego Biura Śledczego Policji oraz kadry kierowniczej Zarządów i Wydziałów Centralnego Biura Śledczego Policji.

Dodatkowo we wrześniu 2023 r. przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej wziął udział w kolejnej edycji kursu podatkowego realizowanego dla funkcjonariuszy Policji przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie.

Ponadto w 2023 r. przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej uczestniczył także w trzech spotkaniach zorganizowanych dla funkcjonariuszy Zarządu Operacyjno-Śledczego Straży Granicznej przy udziale Wyższej Szkoły Straży Granicznej w Koszalinie.

Przedstawiciele kierownictwa Departamentu Informacji Finansowej brali udział w 2023 r. w kwartalnych naradach z udziałem kierownictwa KAS, gdzie mieli możliwość przekazywania informacji na temat dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego współdziałania pomiędzy GIIF a jednostkami organizacyjnymi KAS.

W 2023 r. w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych zostało zamieszczonych 18 nowych komunikatów z zakresu działalności Generalnego Inspektora Informacji Finansowej. Przedmiotowe komunikaty GIIF są formą komunikacji organu z jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązany. Dostarczają one instytucjom obowiązany i jednostkom współpracującym ważnych wskazówek interpretacyjnych oraz prezentują praktyczne spojrzenie GIIF na sposób wypełniania obowiązków z zakresu AML/CTF. Komunikaty pomagają w pełniejszym zrozumieniu obowiązujących regulacji AML/CTF oraz optymalizują prawidłowe ich stosowanie, co się przekłada na poprawę skuteczności polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Publikacja newsletterów typologicznych GIIF

W ramach realizacji zadania, polegającego na udostępnianiu wiedzy i informacji z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu GIIF w 2022 r. rozpoczął i kontynuował w 2023 r. cykliczną publikację newslettera typologicznego. Celem publikacji jest ułatwienie instytucjom obowiązany rozpoznawania aktywności, która może mieć związek z ML/FT oraz poszerzenie ich ogólnej wiedzy w zakresie przeciwdziałania tym przestępstwom. W 2023 r. GIIF opublikował cztery newslettery typologiczne:

- Wskazówki dla instytucji obowiązany w związku z procesem prania pieniędzy pochodzących z korupcji;
- Wskazówki dla instytucji obowiązany w związku z przeciwdziałaniem finansowaniu terroryzmu;
- Wskazówki dla instytucji obowiązany w związku z procesem prania pieniędzy pochodzących z handlu zabytkami i dziełami sztuki;
- Problematyka wykorzystywania gatekeepers przy przestępstwach prania pieniędzy.

Newslettery są możliwe do pobrania po zalogowaniu się na konto instytucji obowiązany w Systemie Teleinformatycznym Generalnego Inspektora Informacji Finansowej. Instytucje obowiązany nieposiadające dostępu do wskazanej strony mogą wysłać prośbę o udostępnienie newsletteru na adres: newslettergiif@mf.gov.pl. Informacje o kolejnych numerach newslettera typologicznego publikowane są w formie komunikatu na stronie internetowej GIIF.

Konferencja „Sanckje: rosnąca rola regulacji w procesie AML /Sanctions: the growing role of regulation in the AML proces”/

GIIF współorganizował z London Stock Exchange Group konferencję z udziałem przedstawicieli sektora publicznego i prywatnego: „Sankcje: rosnąca rola regulacji w procesie AML / Sanctions: the growing role of regulation in the AML proces”, dedykowaną roli szczególnych środków ograniczających w procesach AML/CTF w związku z aktualną sytuacją geopolityczną. Konferencja, objęta patronatem Ministra Finansów, odbyła się 22 listopada 2023 r. w Warszawie. Przedstawiciele GIIF wystąpili w panelach dyskusyjnych poświęconych celom i skuteczności sankcji oraz roli organów państwa w systemie sankcyjnym. W konferencji jako paneliści i uczestnicy brali udział także przedstawiciele ABW, MS i Departamentu Nadzoru nad Kontrolami MF oraz sektora prywatnego. Podczas spotkania dyskutowano również nad bieżącymi i przyszłymi wyzwaniami związanymi z wykorzystaniem nowych technologii w procesach AML/CTF. W 2022 r. przedstawiciele GIIF wzięli aktywny udział w charakterze prelegentów lub uczestników w licznych szkoleniach i warsztatach, a także konferencjach, na których poruszana była problematyka przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Podnoszenie kwalifikacji odbywało się zarówno w formie online, jak i w formie stacjonarnej.

7. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

7.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ

7.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

Grupa Ekspertów ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu

Zadaniem Grupy Ekspertów ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (ang. Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing – EGMLTF), zrzeszającej przedstawicieli państw członkowskich UE, jest wspieranie Komisji Europejskiej w wyznaczaniu kierunków polityki w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, przygotowywaniu aktów prawnych, a także doradzanie na etapie przygotowywania wniosków w sprawie środków wykonawczych i koordynacja współpracy pomiędzy państwami członkowskimi UE.

W 2023 r. przedstawiciele GIIF uczestniczyli w dwóch zdalnych spotkaniach EGMLTF oraz jednym spotkaniu w Brukseli. Spotkania dotyczyły spraw wewnętrznych Unii Europejskiej oraz spraw zewnętrznych w ramach prowadzonej współpracy międzynarodowej.

W części dotyczącej spraw wewnętrznych, poświęcone były w głównej mierze:

- egzekwowaniu przepisów unijnych, w tym:
 - kontroli transpozycji i skutecznego wdrożenia *dyrektywy 2015/849* oraz *dyrektywy 2018/843*;
 - projektu pilotażowego UE dotyczącego beneficjentów rzeczywistych;
- realizacji zadań w zakresie obecnych ram prawnych oraz Planu Działania w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, w tym:
 - badaniu dotyczącemu zagrożeń i podatności na finansowanie terroryzmu w sektorze non-profit;
 - centralnemu punktowi dla obowiązków państw członkowskich w zakresie powiadamiania;
 - centralnej bazie danych dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego;
 - jednolitemu wykazowi osób zajmujących eksponowane stanowiska polityczne;
 - projektu połączenia scentralizowanych rejestrów rachunków bankowych;
 - przygotowaniom prawodawstwa na poziomie drugim na mocy przyszłych ram prawnych;
 - przygotowaniom sprawozdania dla Parlamentu Europejskiego i Rady zgodnie z art. 65 dyrektywy 2015/849;
 - utworzeniu podgrupy ad hoc w sektorze niefinansowym;
 - wdrożeniu umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony, w ramach obszaru „Przeciwdziałanie Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu”;

- wykazowi właściwych organów podmiotów zobowiązanych zgodnie z art. 48(1a) *dyrektywy 2015/849*.

Poruszono także temat „Kwestionariusza dotyczącego mechanizmów egzekwowania prawa obecnych w różnych państwach członkowskich”, mającego na celu poznanie charakteru krajowych organów nadzorczych i organów egzekwowania przepisów AML/CTF. Kwestionariusz został przygotowany przez JAF Maltę, która podzieliła się spostrzeżeniami i wnioskami wyciągniętymi z odpowiedzi otrzymanych od członków EGMLTF.

W obszarze spraw zewnętrznych, w ramach przygotowań do posiedzeń plenarnych FATF i MONEYVAL, omawiano zagadnienia dotyczące ocen krajowych systemów AML/CTF oraz projektów realizowanych i planowanych do realizacji przez grupy robocze działające w ramach tych forów.

Ponadto w 2023 r., podobnie jak w ubiegłych latach, członkowie EGMLT konsultowani byli w drodze procedury pisemnej w sprawie projektów rozporządzeń delegowanych Komisji zmieniających rozporządzenie delegowane (UE) 2016/1675 dotyczące wykazu państw trzecich wysokiego ryzyka oraz w sprawie kwestionariusza gromadzącego dane statystyczne związane ze skutecznością systemów zwalczania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu państw członkowskich.⁵⁶

7.1.2. PLATFORMA UE-FIU

W 2023 roku, przedstawiciele GIIF aktywnie uczestniczyli w pracach Platformy EU-FIU. Celem ww. platformy jest zapewnianie Komisji doradztwa i wiedzy krajowych ekspertów, ułatwianie współpracy między jednostkami analityki finansowej państw członkowskich oraz wymiana wiedzy na temat kwestii takich jak np. trendy i czynniki istotne dla oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu na szczeblu krajowym i ponadnarodowym czy identyfikacja podejrzanych transakcji o wymiarze transgranicznym. W 2023 r. odbyły się cztery zwyczajne spotkania Platformy EU-FIU (w tym dwa w formie wideokonferencji).

Zrealizowane zadania obejmowały w szczególności:

- wspieranie Komisji Europejskiej w przygotowywaniu przepisów AML/CTF, m.in. poprzez uczestnictwo w działaniach specjalnej grupy CSM, zajmującej się mechanizmem współpracy i wsparcia jednostek analityki finansowej (ang. coordination and support mechanism – CSM).
- określenie strategii, priorytetów oraz zdefiniowanie i zatwierdzenie średnio- i długoterminowych planów rozwoju unijnego systemu wymiany informacji pomiędzy JAF – FIU.net.

Członkowie Platformy EU-FIU wysłuchali informacji i przeprowadzili dyskusje na temat:

- powołania unijnego Urzędu ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (AMLA) oraz utworzenia i działania Grupy zadaniowej do przygotowania ustanowienia AMLA w obszarach: i) zasoby ludzkie; ii) budżet; iii) zasoby IT; iv) budynek.
- działań Grupy zadaniowej do przygotowania ustanowienia AMLA i Wspólnego Centrum Badawczego (JRC) w sprawie projektu mającego na celu opracowanie koncepcji

⁵⁶ Dane gromadzone na podstawie art. 44 *Dyrektywy 2015/849*.

narzędzia analizy danych dla AMLA. Narzędzie to będzie wykorzystywane przez JAF do przeprowadzania wspólnych analiz transgranicznych w ramach i przy wsparciu operacyjnym AMLA.

- wniosku dotyczącego nowej dyrektywy antykorupcyjnej – instrumentu prawa karnego z trzema głównymi filarami: i) wzmocnienie prewencji; ii) kryminalizacja korupcji oraz iii) zapewnienie skutecznego dochodzenia i ścigania przestępstw korupcyjnych.
- prac i raportu zespołu projektowego ds. bankowości korespondencyjnej (EU CoBa - Correspondent Banking Project). Raport ma na celu zapewnienie państwom członkowskim UE lepszego zrozumienia narażenia na ryzyko ML/FT, zapewnienie lepszego wglądu w strategię zarządzania ryzykiem w zakresie bankowości korespondencyjnej w państwach członkowskich oraz lepsze informowanie państw członkowskich UE o ich narażeniu na ryzyko a także o przydatnych środkach i praktykach ograniczających to ryzyko.
- przyjętego w styczniu 2023 r., współprowadzonego przez Komisję Europejską i USA, raportu FATF w sprawie ML/FT na rynku dzieł sztuki i antyków. Raport zawiera szereg dobrych praktyk, które kraje podjęły, aby sprostać stojącym przed nimi wyzwaniom, związanym z tym obszarem ryzyka, w tym ustanowienie wyspecjalizowanych jednostek i dostęp do odpowiednich baz danych oraz współpracę z ekspertami i archeologami, aby pomóc w identyfikacji, śledzeniu, badaniu i repatriacji dóbr kultury. Raport zawiera również listę wskaźników ryzyka, które mogą pomóc podmiotom sektora publicznego i prywatnego w identyfikacji podejrzanych działań na rynkach dzieł sztuki i antyków.
- sprawozdania Eurojustu na temat ML, przyjętego w październiku 2022 r. W sprawozdaniu przeanalizowano sprawy Eurojustu z lat 2016-2021 i skupiono się na kilku konkretnych tematach, takich jak przestępstwa źródłowe, złożone schematy ML, rola JAF i odzyskiwanie aktywów.
- raportu Europolu „Druga strona medalu: analiza przestępczości finansowej i gospodarczej”, opublikowanego we wrześniu 2023 r., zawierającego ocenę zagrożenia przestępczością finansową i gospodarczą oraz spostrzeżenia na temat ML oraz różnych przestępstw źródłowych.

7.2. WSPÓŁPRACA Z RADĄ UE

W 2023 r. Rada Unii Europejskiej pod przewodnictwem szwedzkiej, a następnie hiszpańskiej prezydencji prowadziła negocjacje dotyczące pakietu AML/CTF przedstawionego przez Komisję Europejską w lipcu 2021 r. Przedstawiciel GIIF brał aktywny udział w posiedzeniach grupy roboczej w Radzie UE oraz prezentował stanowisko Polski do przedstawionych elementów pakietu.

W 2023 r. GIIF kontynuował działania w ramach przygotowań do sprawowania przez Polskę prezydencji w Radzie UE w pierwszej połowie 2025 r. Działania te objęły m. in. uczestnictwo przedstawicieli GIIF w cyklu szkoleń dla członków korpusu prezydencji oraz staż przedstawiciela GIIF w Stałym Przedstawicielstwie RP przy Unii Europejskiej, umożliwiając zdobycie praktycznej wiedzy o pracach grup roboczych Rady UE.

7.3 KOMITET MONEYVAL

W 2023 r. odbyły się dwa posiedzenia Komitetu Ekspertów Rady Europy ds. oceny przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (MONEYVAL) - w dniach 22-26 maja oraz 11-15 grudnia.

W ciągu 2023 r. Komitet przeprowadził 3 misje ewaluacyjne (Azerbejdżan, Czarnogóra oraz Jersey) oraz przyjął 4 raporty w ramach 5. rundy ewaluacji wzajemnych dotyczących skuteczności systemów PPPFT w Azerbejdżanie, Czarnogórze, Macedonii Północnej i Rumunii. Ponadto Komitet dokonał okresowego przeglądu postępu państw członkowskich, znajdujących się w tym procesie po przyjęciu raportów ewaluacyjnych, na bazie raportów przekazanych przez te państwa, a także analiz opracowanych przez Sekretariat MONEYVAL. Przegląd postępu objął także Polskę.

W dniach 22-26 maja 2023 r. odbyła się 65. sesja plenarna Komitetu MONEYVAL, w ramach której dyskutowano w trakcie posiedzeń Grupy Roboczej ds. Ewaluacji, a następnie posiedzenia plenarnego nad raportami ewaluacyjnymi z wzajemnej oceny Macedonii Północnej i Rumunii. W trakcie posiedzenia omówiono rezultaty spotkania ministerialnego wysokiego szczebla, które odbyło się w Warszawie (25 kwietnia 2023 r.). Ponadto na posiedzeniu plenarnym omówiono i przyjęto raport dotyczący typologii "Ryzyko prania pieniędzy w świecie aktywów wirtualnych i ich usługodawców", opracowany pod przewodnictwem delegacji Wyspy Man. W ramach zacieśniania współpracy z innymi mechanizmami i ciałami monitorującymi Rady Europy, MONEYVAL przeprowadził również wymianę poglądów z Komitetem Monitorującym ds. Manipulacji Zawodami Sportowymi (Konwencja Macolin) na temat możliwej przyszłej współpracy między tymi ciałami.

Istotna część dyskusji na posiedzeniu dedykowana była planowaniu nowej rundy ewaluacyjnej, z uwagi na deklarację MONEYVAL wobec FATF i innych ciał regionalnych o charakterze FATF, o rozpoczęciu nowego cyklu ewaluacji (6. Runda dla MONEYVAL), już w 2024 r. Tym samym, dyskutowano także o zasadach i regulaminie przyszłych ewaluacji.

Przedstawicielka GIIF, jako Przewodnicząca Komitetu MONEYVAL, reprezentowała go w pracach innych gremiów międzynarodowych, w tym brała regularny udział w posiedzeniach plenarnych FATF, w Forum FATF dla Sektora Prywatnego, m.in. prezentując przygotowania MONEYVAL do nowej rundy ewaluacyjnej, oraz w inicjatywie FATF i INTERPOL, tzw. posiedzeniu FIRE, poświęconemu kwestiom wzmocnienia obszaru odzyskiwania mienia pochodzącego z przestępstw. Ponadto, Pani Elżbieta Franków-Jaskiewicz przedstawiła Komitetowi Ministrów Rady Europy raport z działalności Komitetu za rok 2022, uczestnicząc w wymianie poglądów z przedstawicielami państw członkowskich Rady Europy na temat inicjatyw MONEYVAL oraz bieżących kwestii związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniem terroryzmu oraz proliferacji wśród jego członków.

W dniach 11–15 grudnia 2023 r. odbyła się 66. sesja plenarna Komitetu MONEYVAL. Podczas posiedzenia plenarnego przyjęto założenia i procedurę kolejnej – 6. rundy ocen państw członkowskich Komitetu pod kątem zgodności ze standardami FATF oraz zatwierdzono kolejność wzajemnych ocen w tej rundzie.

Podczas spotkań omówiono także i przyjęto raporty z oceny systemów AML/CTF Azerbejdżanu i Czarnogóry. Oba kraje, zgodnie z procedurami Komitetu MONEYVAL, będą raportować o postępach we wdrożeniu międzynarodowych standardów AML/CTF za dwa lata.

Komitet przyjął także sprawozdania z raportów postępu Cypru, Litwy i Słowenii oraz poinformowano o przyjęciu w procedurze pisemnej raportów postępu Polski i Chorwacji.

Podczas grudniowej sesji plenarnej państwa członkowskie wybrały nowego Przewodniczącego Komitetu MONEYVAL. Po ponad 4 latach sprawowania tej funkcji przez przedstawiciela Polski – Panią Elżbietę Franków-Jaśkiewicz, zadanie kierowania pracami Komitetu powierzono Panu Nicola Muccioli z San Marino. Dokonano także wyboru dwóch wiceprzewodniczących Komitetu (zostali nimi Pani Astghik Karamanukyan z Armenii i Pan Matis Mäeker z Estonii) oraz dwóch członków Biura Komitetu (Pana Daniela-Mariusza Staicu z Mołdowy oraz Pani Jennifer Palpacuer z Monako).

Raport postępu Polski

W 2023 r. Polska podlegała ocenie pod kątem postępów w realizacji zaleceń ewaluatorów Komitetu MONEYVAL zawartych w raporcie z oceny polskiego systemu AML/CTF, przyjętym podczas plenarnego posiedzenia Komitetu MONEYVAL w grudniu 2021 r.

Po analizie zrealizowanych dostosowań, w kwietniu 2023 r. Polska zgłosiła do Sekretariatu MONEYVAL wnioski o podniesienie oceny za Rekomendację 34 (Wytyczne i informacje zwrotne) oraz Rekomendację 15 (Nowe technologie). W czerwcu 2023 r. przekazano do Sekretariatu MONEYVAL wypełniony kwestionariusz postępu w zakresie tych Rekomendacji, oraz stosowne uzupełniające informacje i materiały dodatkowe.

Przygotowany w oparciu o przygotowane przez Polskę dokumenty projekt raportu postępu, uwzględniający podniesienie oceny dla Polski za Rekomendację 34 do poziomu LC (zgodność w dużym stopniu) oraz zakładający utrzymanie oceny za Rekomendację 15 na poziomie PC (zgodność częściowa) został przyjęty w ramach tzw. procedury pisemnej, bez plenarnej dyskusji na posiedzeniu Komitetu MONEYVAL w grudniu 2023 r.

Podniesienie oceny za Rekomendację 34 było możliwe ze względu na działania, jakie polskie właściwe organy podjęły w zakresie publikacji wytycznych w obszarze AML/CTF oraz przeprowadzenia szkoleń dla instytucji obowiązanych.

W odniesieniu do Rekomendacji 15 Polska wprowadziła Rejestr działalności w zakresie walut wirtualnych, wymogi dotyczące kompetencji i reputacji w odniesieniu do osób fizycznych prowadzących działalność związaną z aktywami wirtualnymi lub będących współnikami, członkami organów zarządzających lub beneficjentami rzeczywistymi podmiotów prowadzących taką działalność, jak również kary za niedopełnienie obowiązku rejestracji. Ponadto próg, od którego podmioty prowadzące działalność w zakresie walut wirtualnych są zobowiązane do stosowania środków CDD w odniesieniu do sporadycznych transakcji, został obniżony do 1 000 EUR. Uzasadnieniem odmowy podniesienia oceny za zgodność z Rekomendacją 15 były jednak: brak obowiązywania szczególnych wymogów dla instytucji obowiązanych w zakresie oceny ryzyka ML/FT związanego z nowymi technologiami, produktami, usługami lub praktykami biznesowymi przed ich wprowadzeniem na rynek; brak zastosowania do VASP wymogów dotyczących przelewów bankowych określonych w Rekomendacji 16 FATF; brak zgodności zakresu definicji działalności w zakresie walut wirtualnych zawartej w *ustawie AML/CTF* z definicją VASP stosowaną przez FATF.

Konferencja Wysokiego Szczebla Komitetu MONEYVAL

Z inicjatywy Minister Finansów Magdaleny Rzeczkowskiej 25 kwietnia 2023 r. w Warszawie odbyła się Konferencja Wysokiego Szczebla Komitetu MONEYVAL Rady Europy. W Konferencji wzięli udział przedstawiciele państw członkowskich MONEYVAL oraz przedstawiciele państw – obserwatorów z ramienia Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF) w randze ministrów odpowiedzialnych za politykę przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz szefów Jednostek Analityki Finansowej. Spotkanie zostało zorganizowane przez Ministerstwo Finansów RP i Komitet MONEYVAL.

Podczas konferencji ministrowie i delegaci zobowiązali się do poprawy skuteczności krajowych mechanizmów zapobiegających praniu pieniędzy, finansowaniu terroryzmu i rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia. W Deklaracji Ministrów i delegatów wysokiego szczebla państw członkowskich i terytoriów MONEYVAL przyjętej na zakończenie spotkania, ministrowie podkreślili, że nielegalne finansowanie stanowi poważne zagrożenie dla rozwoju gospodarczego i bezpieczeństwa, co sprawia, że skuteczna walka przeciw praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu staje się bardziej nagląca niż kiedykolwiek.

Obecni w Warszawie ministrowie i delegaci uznali, że potrzebna jest intensyfikacja działań i zwiększenie skuteczności wdrażanych środków w walce z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu i zobowiązali się do ich wzmocnienia oraz udoskonalenia w swoich krajach w ciągu najbliższych pięciu lat. Wyrazili także swoje poparcie dla dalszych adekwatnych kroków w związku z agresją Rosji na Ukrainę, w tym zatrzymania i konfiskaty środków. Podkreślili również, że działania Federacji Rosyjskiej są w niedopuszczalny sposób sprzeczne z podstawowymi zasadami FATF, których celem jest promowanie bezpieczeństwa i integralności globalnego systemu finansowego.

Podczas spotkania ministrowie przyjęli także Strategię MONEYVAL dotyczącą przeciwdziałania praniu pieniędzy, zwalczania finansowania terroryzmu i finansowania proliferacji (2023-2027) , określającą priorytety MONEYVAL w zakresie przygotowania i uruchomienia 6. rundy ewaluacji wzajemnych państw członkowskich Komitetu, która będzie realizowana w latach 2024-2032.

Udział w ewaluacjach państw członkowskich Komitetu MONEYVAL

Przedstawiciele Polski (GIIF, PK oraz UKNF) w 2023 r. brali udział jako ewaluatorzy w procesach oceny systemów AML/CTF Jersey, Macedonii oraz Bośni i Hercegowiny. Raport z ewaluacji Macedonii został przyjęty na posiedzeniu plenarnym Komitetu MONEYVAL w maju 2023 r. Procesy ewaluacji Jersey oraz Bośni i Hercegowiny nadal trwają, dyskusje nad raportami z ocen tych państw planowane są na 2024 r.

W okresie od czerwca do sierpnia 2023 r. przedstawiciel Polski uczestniczył w opracowaniu projektu raportu postępu Chorwacji pełniąc rolę jednego z recenzentów dostosowań realizowanych przez ten kraj w zakresie uzyskania zgodności ze standardami FATF. Przedstawiciel Polski zaopiniował postępy Chorwacji w uzyskaniu zgodności w zakresie 23 Rekomendacji FATF (podmioty sektora niefinansowego/inne środki) oraz 32 Rekomendacji FATF (kurierzy gotówki). Zadaniem polskiego recenzenta było sprawdzenie czy ramy prawne, instytucjonalne i operacyjne uległy zmianie od czasu poprzedniej oceny (w odniesieniu do rekomendacji, w których Chorwacja uzyskiwała wysokie oceny zgodności w raporcie z ewaluacji (MER), analiza ww. raportu ewaluacyjnego pod kątem ewentualnych błędów merytorycznych

oraz opracowanie propozycji treści raportu postępu w zakresie wskazanych powyżej rekomendacji. Propozycja treści raportu postępu opierała się na informacjach zawartych w raporcie ewaluacyjnym oraz informacjach uzyskanych od strony chorwackiej o zrealizowanych dostosowaniach. Ze względu na brak uwag społeczności MONEYVAL do chorwackiego raportu postępu, został on przyjęty w ramach tzw. procedury pisemnej, bez plenarnej dyskusji na posiedzeniu Komitetu MONEYVAL w grudniu 2023 r.

7.4. KONFERENCJA PAŃSTW STRON KONWENCJI WARSZAWSKIEJ

W związku z realizacją postanowień Konwencji Warszawskiej (KW) oraz uczestnictwem Polski w Konferencji Państw Stron Konwencji Warszawskiej (ang. Conference of the Parties - COP), GIIF kontynuował działania związane z aktywnościami podejmowanymi przez ww. forum.

W dniach 9-10 listopada 2023 r. odbyło się 15. Plenarne posiedzenie COP. Posiedzenie otworzyło wystąpienie p. Hanne Juncher, dyrektor ds. społeczeństwa informacyjnego i walki z przestępczością w ramach Rady Europy, która z zadowoleniem przyjęła zakończenie procesu ratyfikacji Konwencji przez Estonię i Maroko, co zwiększyło liczbę Państw Stron KW do trzydziestu dziewięciu. Pani Juncher podkreśliła, że kwestia odzyskiwania aktywów pozostaje kwestią priorytetową Rady Europy, co w oparciu o spostrzeżenia Komitetu MONEYVAL oraz COP prowadzi do ciągłych usprawnień w zakresie standardów regulujących wspomniany obszar. Pani Juncher poinformowała też uczestników COP o wynikach konferencji ministerialnej MONEYVAL, która odbyła się w Warszawie w kwietniu 2023 r., w wyniku której przyjęto Deklarację Wysokiego Szczebla i strategię MONEYVAL na lata 2023-2027. Oba dokumenty wzywają do większej synergii między wspomnianymi ciałami Rady Europy.

Sekretariat COP poinformował też, że zgodnie z Unijną Strategią Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej na lata 2021-2025 Unia Europejska planuje ratyfikować KW, a proces ma zostać sfinalizowany w 2024 r.

Podczas 15. posiedzenia plenarnego COP kontynuowano omówienie stanu deklaracji i zastrzeżeń Państw Stron do KW. Niektóre państwa wyraziły gotowość do kontynuowania procesu przeglądu swoich deklaracji (dot. art. 3 ust. 4. Konwencji). W związku z tym Przewodniczący zaproponował, że jeśli zainteresowane Państwa Strony wyrażą na to zgodę, wystosuje w tej sprawie pismo do właściwych organów tych Państw. Uwzględniając wnioski z przyjętych do tej pory horyzontalnych raportów monitorujących stan implementacji KW Przewodniczący COP zaplanował wystosowanie listu w sprawie przeglądu deklaracji do właściwych organów w Polsce, Słowenii, Federacji Rosyjskiej i na Ukrainie. Przedstawiciel Polski poinformował, że w zakresie wycofania zastrzeżenia do art. 3(4) Konwencji zakończył się proces prekonsultacji nadzorowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości i planowane jest wszczęcie prac krajowych zmierzających do wycofania tego zastrzeżenia

Zgodnie z regulaminem COP i wymogami sprawozdawczymi dla nowych Państw Stron, Sekretariat COP przeprowadził i przedstawił podczas posiedzenia analizę zgodności systemu Estonii z postanowieniami KW, które były przedmiotem tematycznych raportów monitorujących od 2018 roku. W efekcie COP przyjęła nowe sekcje w ramach horyzontalnych raportów z przeglądu na lata 2018-2022 w odniesieniu do wdrożenia przez Estonię art. 3 ust. 4; 6; 7 ust. 2 lit. c) i art. 19 ust. 1; 9 ust. 3; 10 (1 i 2); 11; 14 i 25 (2 i 3) KW.

Podczas posiedzenia przyjęto także raporty postępu dotyczące implementacji art. 11, 25 i 14 oraz uwzględniono postępy poczynione przez Azerbejdżan i San Marino. COP wysłuchała informacji przekazanych przez Turcję, Federację Rosyjską i Serbię i postanowiła wprowadzić pewne zmiany redakcyjne we wnioskach zawartych w raportach dotyczących przestrzegania przez Federację Rosyjską artykułów 11 (Wcześniejsze decyzje) i 14 Konwencji (Wstrzymywanie krajowych podejrzanych transakcji).

Ponadto w ramach omawianego posiedzenia plenarnego przedstawiono też analizę porównawczą zmienionych standardów FATF i postanowień KW, zwracając uwagę na możliwe obszary, w których nowe standardy wykraczają poza standardy Konwencji i odwrotnie. W analizie uwzględniono kwestie tj. środki tymczasowe w celu zabezpieczenia konfiskaty, zarządzanie aktywami, zwrot i dysponowanie skonfiskowanym majątkiem, konfiskata bez uprzedniego wyroku skazującego, odwrócenie ciężaru dowodu, wstrzymywanie transakcji podejrzanych, współpraca międzynarodowa, podział skonfiskowanego majątku, współpraca nieformalna. W rezultacie opracowano dokument szczegółowo opisujący każdy z tych obszarów i ich uwzględnienie zarówno w zrewidowanych standardach FATF (Zalecenia 4 i 38), jak i w KW. Ustalono podczas posiedzenia, że wspomniana analiza porównawcza (przygotowana przez eksperta naukowego COP) zostanie opublikowana na zastrzeżonej stronie internetowej COP po opublikowaniu zrewidowanych standardów FATF.

Podczas omawianego posiedzenia przedstawiono też cele i działania COP na lata 2024-2026 na podstawie elementów określonych w programie i budżecie Rady Europy. Wskazano trzy kluczowe cele, które powinny kształtować priorytety tego forum:

- wspieranie skutecznego wdrażania KW przez Państwa Strony poprzez ciągły proces monitorowania;
- zapewnienie ciągłego znaczenia KW i określenie obszarów priorytetowych dla prac nad przyszłym protokołem dodatkowym;
- wspieranie podpisów, ratyfikacji i wejścia w życie KW.

Każdy z celów zawiera zestaw działań, których realizacja jest kluczowa dla osiągnięcia tych celów. Działania te dotyczą m.in. horyzontalnych przeglądów monitorujących stosowanie Konwencji przez nowe Państwa Strony oraz raportowania na temat postępów, opracowania nowych not interpretacyjnych oraz przeglądu tych istniejących, organizacji wydarzeń tematycznych w Państwach Stronach w celu omówienia nowych trendów i dobrych praktyk we wdrażaniu KW. Państwa Strony przyjęły tę inicjatywę z zadowoleniem i wyraziły gotowość do wspierania proponowanych działań.

Podczas 15 posiedzenia COP odbyły się wybory na przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i członków biura COP na kadencje rozpoczynające się w styczniu 2024 r. Odbyły się dwie tury głosowania na przewodniczącego. Na podstawie wyników drugiej tury, pani Oxana Gisca (Republika Mołdawii) została wybrana na Przewodniczącą COP na pierwszą dwuletnią kadencję.

Pani Claudia Elion (Holandia) została wybrana na stanowisko Wiceprzewodniczącej na pierwszą dwuletnią kadencję. Pan Azer Abassov (Azerbejdżan) i Aram Kirakossian (Armenia) zostali ponownie wybrani na członków Biura COP na kolejną dwuletnią kadencję. Pan Muhammed Karaca (Turcja) został wybrany na członka Biura na pierwszą dwuletnią kadencję.

7.5. GRUPA EGMONT

Polska Jednostka Analityki Finansowej kontynuowała w 2023 r. swoje zaangażowanie w działania Grupy Egmont, zrzeszającej 170 jednostek analityki finansowej z całego świata, uczestnicząc w pracach, inicjatywach oraz spotkaniach na poziomie roboczym i plenarnym. W minionym roku wkład w prace był zintensyfikowany, w związku z powierzeniem przez Szefów Jednostek Analityki Finansowej przedstawicielce GIIF, Pani Elżbiecie Franków-Jaśkiewicz, we wrześniu 2023 r., funkcji pełniącej obowiązki Przewodniczącej tego ciała międzynarodowego. Funkcja ta będzie przez nią sprawowana do czerwca 2024 r., tj. kolejnego posiedzenia plenarnego GE.

W minionym roku przedstawiciele GIIF uczestniczyli w posiedzeniach Grup Roboczych GE, gdzie tradycyjnie byli zaangażowani w prace Grupy Roboczej ds. Wymiany Informacji i Grupy Roboczej ds. Pomocy Technicznej i Szkoleniowej oraz współpracę z Sekretariatem Grupy Egmont, jak też uczestniczyli w 29. posiedzeniu plenarnym oraz posiedzeniu Szefów Jednostek Analityki Finansowej.

Przedstawiciel GIIF, włączony w prace Grupy Roboczej ds. Wymiany Informacji, uczestniczył w pracach i dyskusji nad projektami, które po sfinalizowaniu zostały przedstawione do przyjęcia przez Szefów FIU, m.in. obejmującymi problematykę prania pieniędzy w oparciu o handel i nadużywanie struktur korporacyjnych, fazę II zdolności i zaangażowania jednostek analityki finansowej w walkę z finansowaniem skrajnie prawicowego terroryzmu, rolę jednostek analityki finansowej w walce z nadużywaniem organizacji non-profit do działalności terrorystycznej oraz nadużywanie aktywów wirtualnych do celów finansowania terroryzmu. Grupa omówiła również i zatwierdziła raport opracowany w ramach projektu "Wykorzystanie danych wywiadowczych z otwartych źródeł w analizie operacyjnej i strategicznej jednostek analityki finansowej".

Raporty opracowywane przez Grupę Roboczą ds. Wymiany Informacji umożliwiają podnoszenie wiedzy przez jej członków. Szereg z nich jest wykorzystywanych przez Grupę Roboczą ds. Pomocy Technicznej i Szkoleń, w której pracach także uczestniczą przedstawiciele GIIF, do opracowania konspektów szkoleń e-learningowych, dostępnych następnie na platformie ECOFEL. Ta grupa robocza pracowała m.in., nad szkoleniami nt. oceny ryzyka VASP i nadzoru AML oraz wspólnym kursem online z inicjatywą Uniwersytetu ONZ na rzecz walki ze współczesnym niewolnictwem i handlem ludźmi (FAST). W oba projekty włączeni są przedstawiciele GIIF.

Grupa Egmont, poza grupami roboczymi, posiada swoje struktury regionalne. Przedstawiciele GIIF są zaangażowani w działania regionu Europa I, w skład którego wchodzi jednostki analityki finansowej z państw członkowskich Unii Europejskiej. W trakcie posiedzeń w minionym roku, dyskusja w ramach regionu, koncentrowała się na zagadnieniach dotyczących unijnego pakietu AML oraz innych działań unijnych, jak też problemów we współpracy z innymi regionami.

Odnotować należy, że Grupa Egmont od kilku lat prowadziła prace nad modernizacją swojego systemu bezpiecznej wymiany informacji (tj. Egmont Secure Web). W trakcie 29. posiedzenia plenarnego Szefowie Jednostek Analityki Finansowej zdecydowali, że proces ten zostanie sfinalizowany w październiku 2023 r. Wymagało to równoległych działań wszystkich jednostek, zaangażowania zespołu informatycznego oraz przygotowania pionów analitycznych

poprzez udział w szkoleniach i webinarach organizowanych przez Sekretariat Grupy Egmont. Dzięki podjętym działaniom przygotowawczym, proces zakończył się sukcesem.

W październiku 2023 r., pod przewodnictwem Pani Elżbiety Franków-Jaśkiewicz, odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Szefów Jednostek Analityki Finansowej, poświęcone działaniom GE w świetle oświadczenia jego strategicznego partnera -FATF- w odniesieniu do Federacji Rosyjskiej. Poddano ocenie działania rosyjskiej jednostki analityki finansowej - ROSFINMONITORING. Uznano, iż zaufanie do tej jednostki jest poważnie osłabione, a tym samym, aby chronić reputację Grupy Egmont, jak też jej cele operacyjne, zdecydowano o zawieszeniu członkostwa rosyjskiej jednostki, jak też podtrzymano wcześniejsze decyzje z grudnia 2022 r.

7.6. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY

Polska nie jest członkiem FATF, niemniej jednak ma możliwość uczestniczenia w jego pracach poprzez swoich przedstawicieli, którzy brali udział w posiedzeniach tego gremium (w tym zdalnie) w ramach delegacji Komitetu MONEYVAL oraz poprzez przedstawienie podczas posiedzeń EGMLTF swoich opinii, dotyczących implementacji Rekomendacji FATF.

Prezydent FATF T. Raja Kumar kontynuował swoje przewodnictwo w tym gremium, realizując priorytety, określone na początku swojej prezydencji, w szczególności w obszarze wzmocnienia procesu odzyskiwania mienia pochodzącego z przestępstwa, zwiększenia skuteczności globalnych środków PPP a także, wzmocniania partnerstwa FATF z ciałami regionalnymi.

Od chwili brutalnej napaści Rosji na Ukrainę, w lutym 2022 r. FATF prowadziła dyskusję ze swoimi członkami odnośnie kroków, które mogą być podjęte wobec Rosji, jako państwa, które naruszyło zasady pokojowego współistnienia i współpracy ze swoimi sąsiadami, w szczególności z uwzględnieniem obszaru walki z praniem pieniędzy, finansowaniem terroryzmu oraz finansowaniem proliferacji. Wobec kontynuacji wojny w Ukrainie, zważywszy na utratę zaufania do Rosji przez państwa członkowskie FATF i wskazanie ryzyk, wynikających z długotrwałego konfliktu zbrojnego, w tym w obszarze prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz proliferacji, podczas plenarnej sesji FATF w lutym 2023 r. podjęta została decyzja o zawieszeniu członkostwa Rosji w tej organizacji.

W związku ze wskazanymi działaniami priorytetowymi, 21 czerwca 2023 r., z inicjatywy Prezydenta FATF odbyło się spotkanie wysokiego szczebla FATF-FSRB, podczas którego omówiono przygotowania globalnej sieci do nowej rundy ewaluacyjnej, konieczności wsparcia przygotowań i procesu ewaluacyjnego przez państwa członkowskie FATF i organizacje międzynarodowe, jak też dyskutowano o jej strategicznej wizji. Podczas posiedzenia przyjęto decyzję o cykliczności tego rodzaju spotkań i dyskusji strategicznych pomiędzy FATF i FSRBs.

FATF sukcesywnie wzmocnia rekomendacje dedykowane przejrzystości w funkcjonowaniu beneficjentów rzeczywistych, co jest ważne z perspektywy monitorowania transakcji przez instytucje obowiązane, ale też ma znaczenie dla właściwych krajowych organów, zajmujących się walką z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Tym samym, FATF, po przeprowadzonych konsultacjach, uzgodniła zmiany w Rekomendacji 25 dotyczącej przejrzystości i beneficjentów rzeczywistych porozumień prawnych.

Przyjęto także wytyczne dotyczące Rekomendacji 24 w sprawie przejrzystości i beneficjentów rzeczywistych osób prawnych, które pomogą państwom i sektorowi prywatnemu w należyтым zrozumieniu wprowadzonych wcześniej zmian.

FATF kontynuowała prace w obszarze aktywów wirtualnych, podejmując proces monitorowania wdrożenia standardów przez państwa globalnej sieci, m.in. poprzez zebranie informacji, a także opracowanie mapy drogowej dla państw, posiadających istotne znaczenie dla sektora VASP, jak też mających uchybienia w tym obszarze. Celem tego działania jest wsparcie dla zidentyfikowanych państw we wzmacnianiu wdrażanie środków, które zapobiegą nadużywaniu tego sektora przez przestępców.

Ponieważ priorytetem obecnej prezydencji Singapuru w FATF jest także kwestia odzyskiwania mienia pochodzącego z działalności przestępczej, członkowie FATF zatwierdzili zmiany zaleceń 4 i 38 dotyczących odpowiednio konfiskaty i środków tymczasowych oraz wzajemnej pomocy prawnej: zamrażania i konfiskaty. Kontynuując podjęte wcześniej działania we współpracy z INTERPOLEM, zorganizowane zostało w Lyonie, w siedzibie INTERPOLU kolejne posiedzenie okrągłego stołu, dedykowane wzmocnieniu procesów odzyskiwania mienia i narzędzi, które do tego mogą być wykorzystywane. W spotkaniu tym uczestniczyli praktycy z państw członkowskich FATF, ale też przedstawiciele wiodących organizacji międzynarodowych w obszarze walki z przeszłością zorganizowaną, takich jak INTERPOL, EUROPOL, czy GRUPA EGMONT.

W minionym roku FATF przeprowadziła dyskusje plenarne nad raportami ewaluacyjnymi Brazylii (wspólny raport z GAFILAT), Indonezji, Kataru (ewaluacja przeprowadzona we współpracy z Radą Współpracy Państw Zatoki Perskiej), Luksemburga. Odnotować należy, że po przyjęciu raportu ewaluacyjnego Indonezji i po dodatkowym szybkim uzupełnieniu pewnych braków systemowych, w szczególności w obszarze wzmocnienia nadzoru nad instytucjami obowiązany, jesienią 2023 r. została przyjęta, jako 38 państwo członkowskie do FATF.

FATF kontynuowała swoje prace nad łagodzeniem niezamierzonych konsekwencji i nieprawidłowego lub niekonsekwentnego wdrażania zaleceń FATF, które mogą prowadzić do wykluczenia finansowego i niewłaściwego ukierunkowania działań i środków wobec sektora NPO. W tym celu prowadzone były w minionym roku konsultacje publiczne, a w ich efekcie przyjęto zmiany w Rekomendacji 8 FATF, dedykowanej sektorowi NPO i jego ochronie przed wykorzystywaniem do finansowania terroryzmu. Opracowano także dokument najlepszych praktyk, który ma wspierać działania państw i instytucji w obszarze ochrony organizacji non-profit przed potencjalnym wykorzystaniem go do finansowania terroryzmu.

Jedną z kluczowych działalności FATF jest także ocena ryzyk prania pieniędzy, finansowania terroryzmu czy finansowania proliferacji w państwach członkowskich i globalnej sieci, ale też wyposażenie swoich członków w informacje o najnowszych identyfikowanych trendach, typologiach, ryzykach oraz o sposobach ich mitygowania. Tym samym, w minionym roku FATF prowadziła w swoich grupach roboczych liczne prace projektowe, przyjmując w ich efekcie m.in. raport na temat prania pieniędzy i finansowania terroryzmu na rynku dzieł sztuki, wykorzystania finansowania społecznościowego do finansowania terroryzmu, wykorzystania do prania pieniędzy czy finansowania terroryzmu tzw. złotych wiz, tj. programów umożliwiających uzyskanie obywatelstwa za inwestycje, czy też prania pieniędzy i finansowania terroryzmu związanych z oszustwami cybernetycznymi.

FATF prowadziła także intensywne przygotowania do rozpoczęcia nowej rundy ewaluacyjnej, pracując nad uniwersalnymi zasadami ewaluacji, które będą obowiązywać wszystkich członków globalnej sieci, jak też opracowując metodologię do ustalenia kolejności ewaluacji swoich państw członkowskich.

Warto odnotować, że przedstawiciele GIIF uczestniczyli w minionym roku nie tylko w posiedzeniach FATF, ale także w innych jego działaniach.

W dniach 27 listopada – 1 grudnia 2023 r. przedstawiciele GIIF po raz drugi brali udział w szkoleniu trenerów standardów FATF (ang. Train the Trainer - FATF Standards Course), przeprowadzonych przez Instytut Szkoleniowy FATF w Busan, w Korei Południowej. Ukończenie kursu pozwoliło na zdobycie wiedzy pozwalającej na prowadzenie szkoleń dla instytucji obowiązanych i jednostek współpracujących (w kraju i zagranicą) w zakresie rozumienia i skutecznego wdrażania standardów FATF.

W dniach 30 października — 3 listopada 2023 r. dwoje przedstawicieli GIIF wzięło udział w szkoleniu Financial Action Task Force (FATF) „ICRG Reviewer Training” w Paryżu. Jest to szkolenie mające na celu przygotowanie grupy ekspertów, dokonujących przeglądu raportów państw, do nowej rundy ocen systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w ramach ICRG - kluczowego procesu sprawdzania zgodności państw przez FATF.

Udział przedstawicieli Polski w szkoleniach FATF znacząco zwiększa poziom ich wiedzy w zakresie międzynarodowych standardów AML/CTF oraz procesów przeprowadzanych przez FATF, włącza ich do grona międzynarodowych ekspertów aktywnie uczestniczących w globalnym systemie AML/CTF, a dzięki temu wzmacnia pozycję Polski w międzynarodowych gremiach dedykowanych tym zagadnieniom.

Promowanie działań FATF

W ramach regularnych działań GIIF mających na celu promowanie na szczeblu krajowym inicjatyw podejmowanych na forum FATF, poza bieżącym informowaniem o działaniach FATF i publikowaniem informacji o listach FATF (w tym tłumaczenia oświadczeń FATF na język polski), raportów i dokumentów, jak również wybranych materiałów informacyjnych dotyczących publikacji FATF czy prowadzonych konsultacji publicznych, GIIF udostępnił na swojej stronie internetowej oraz przekazał jednostkom współpracującym polskie tłumaczenie międzynarodowych standardów FATF w dziedzinie zwalczania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, tj. Rekomendacji i Metodologii FATF.

7.7. GRUPA EUROAZJATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY

Polska od 2007 r. jest obserwatorem w Grupie Euroazjatyckiej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (EAG), która jest jednym z tzw. ciał regionalnych FATF i członkiem stowarzyszonym FATF. Podstawowym celem EAG jest ochrona integralności globalnego systemu finansowego poprzez zapewnienie spójnego wdrażania zaleceń FATF przez państwa z rejonu Euroazji. W praktyce jedną z wiodących ról w pracach tej organizacji odgrywa Federacja Rosyjska, w związku z tym Polska, od czasu agresji Rosji na Ukrainę, nie realizuje aktywnie działań wynikających ze statusu obserwatora w Grupie.

7.8. GRUPA ROBOCZA DS. ZWALCZANIA MECHANIZMÓW FINANSOWANIA TZW. PAŃSTWA ISLAMSKIEGO

Podjęto już wiele skutecznych środków zaradczych w walce z ISIS (także w finansowym wymiarze), jednak zagrożenie atakami terrorystycznymi stale istnieje. Odcięcie ISIS od zasobów finansowych pozostaje w związku z tym jednym z ważnych celów społeczności międzynarodowej oraz, w kontekście nowych metod finansowania terroryzmu, nadal stanowi wyzwanie. Udział przedstawicieli GIIF w pracach grupy roboczej Globalnej Koalicji dedykowanej zwalczaniu finansowania ISIS – Counter ISIS Finance Group (CIFG) potwierdza rolę i zaangażowanie Polski w skoordynowane działania społeczności międzynarodowej na polu walki z finansowaniem ISIS. Grupa powstała w 2015 r. Obecnie skupia około 70 krajów i organizacji międzynarodowych i koordynuje działania przeciwko sieciom wsparcia finansowego ISIS na całym świecie. Współprzewodniczą jej przedstawiciele Arabii Saudyjskiej, Stanów Zjednoczonych i Włoch.

W 2023 r. odbyło się jedno posiedzenie CIFG. Miało miejsce 7 czerwca w Rijadzie w Arabii Saudyjskiej. W spotkaniu w trybie stacjonarnym i zdalnym uczestniczyli przedstawiciele ponad 40 państw – członków grupy z całego świata. Przedstawiciel GIIF brał udział w posiedzeniu w trybie on-line. Podczas obrad skupiono się na sposobach finansowania ISIS i zwalczania tego finansowania w Azji i Afryce. Przedstawiciele państw członkowskich CIFG oraz niezależni eksperci podzielili się informacjami o aktualnych źródłach i sposobach finansowania ISIS, zaprezentowali studia przypadków, dotyczące spraw prowadzonych przeciwko ISIS, pokazujące m. in. w jaki sposób skoordynowane działania oraz wymiana informacji między państwami i z sektorem prywatnym, w tym organizacjami non-profit, skutecznie wzmacniają działania przeciwko ISIS (dochodzenia prowadzone przez organy ścigania, możliwości i efekty stosowania ukierunkowanych sankcji finansowych). W szczególności prezentowane studia przypadków dotyczyły ujawnienia i zakłócania transakcji ISIS realizowanych poza formalnym systemem finansowym, w tym za pośrednictwem systemu hawala i „kurierów gotówki” („cash couriers”), z wykorzystaniem sektora organizacji non-profit oraz z wykorzystaniem aktywów wirtualnych i systemów płatności mobilnych.

Spotkanie CIFG służyło także nawiązaniu bliższej współpracy z krajami, które są podatne na wykorzystanie przez osoby i podmioty finansujące ISIS, w celu zwiększenia zdolności tych krajów do prowadzenia dochodzeń, stosowania sankcji finansowych wobec osób powiązanych z ISIS i podejmowania innych działań przeciwko finansowaniu ISIS, a także wsparciu jurysdykcji z brakami w ich systemach AML/CTF w dążeniu do zapewnienia zgodności z międzynarodowymi standardami FATF w tej dziedzinie (w szczególności w obszarze nadzoru nad nieformalnymi kanałami transferu gotówki, działalnością w zakresie aktywów wirtualnych, podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie obrotu metalami szlachetnymi oraz narażonymi na ryzyko organizacjami non-profit).

7.9 WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA

7.9.1. PODSTAWY WYMIANY INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JAF

Porozumienia o wymianie informacji w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, jak też prowadzona na ich podstawie współpraca, odpowiadają postanowieniom

Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowanie terroryzmu, z dnia 16 maja 2005 r., czyli tzw. Konwencji Warszawskiej (CETS 198), jak również standardom w tym obszarze opracowanym przez Grupę Egmont. Zakres otrzymywanych oraz udostępnianych informacji, zwłaszcza informacji dodatkowych, jest uzależniony każdorazowo od zakresu zapytania i zgodności z podstawowymi zasadami prawa krajowego.

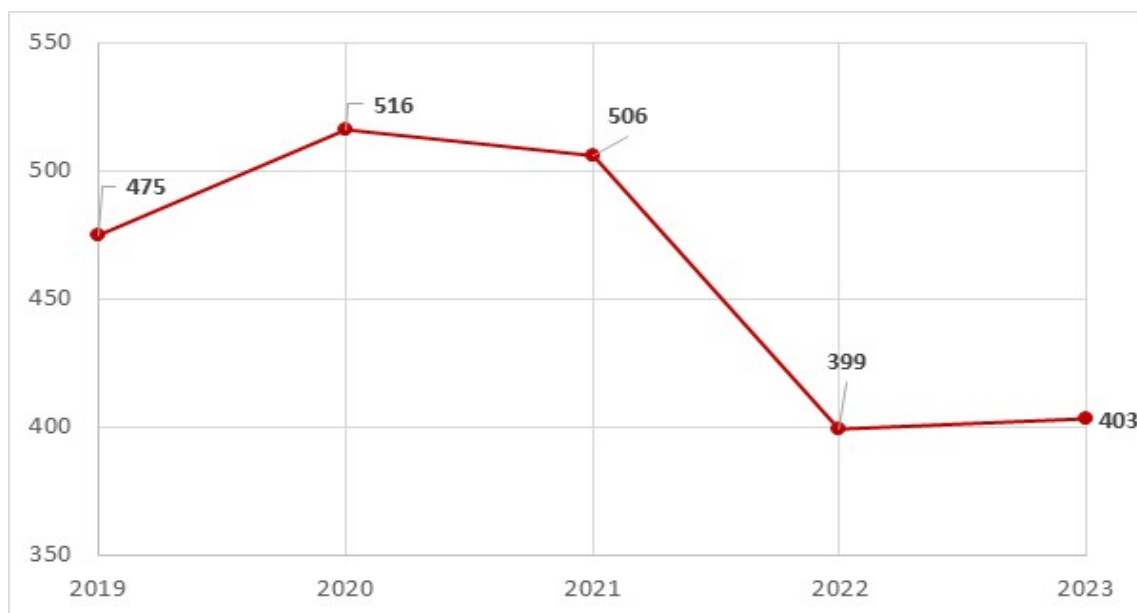
W obecnej sytuacji prawnej współpraca GIIF w zakresie wymiany informacji finansowych związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu z krajami UE regulowana jest na podstawie art. 111 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. Natomiast zgodnie z art. 111 ust. 2 *ustawy AML/CTF* GIIF udostępnia posiadane informacje finansowe jednostkom analityki finansowej z państw niebędących członkami UE na zasadzie wzajemności, a wymiana informacji na podstawie Konwencji Warszawskiej regulowana jest w oparciu o art. 111 ust. 3 *ustawy AML/CTF*. Tym samym, w 2022 r. GIIF nie podpisał kolejnych porozumień o współpracy w zakresie wymiany informacji dotyczących zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

7.9.2 WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JEDNOSTKAMI ANALITYKI FINANSOWEJ

Wnioski i Informacje otrzymywane przez GIIF od zagranicznych partnerów

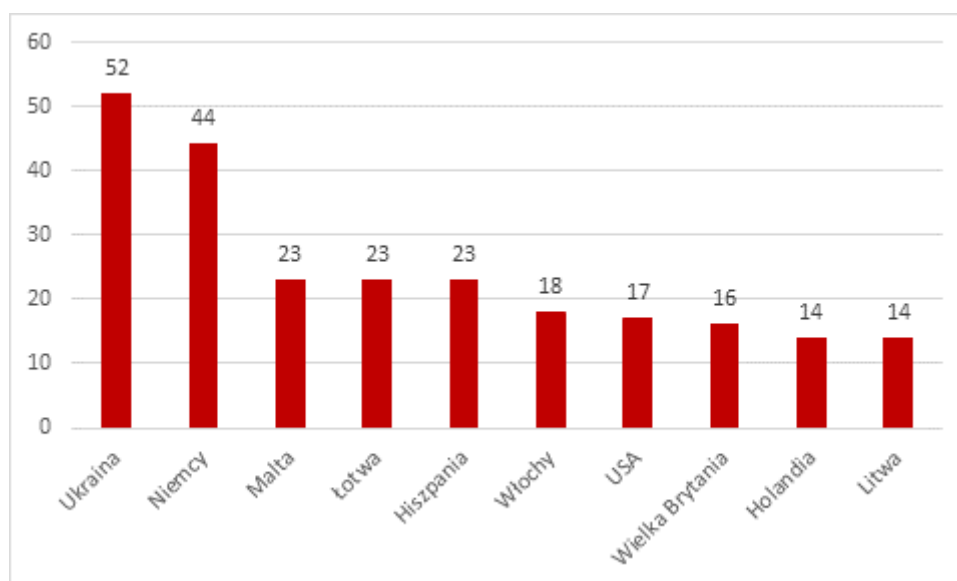
W 2023 r. wpłynęły do GIIF 403 wnioski od zagranicznych JAF, które zawierały łącznie 1770 podmiotów. Oznacza to minimalny wzrost liczby zapytań w stosunku do roku ubiegłego. Na wszystkie wnioski przekazano odpowiedź GIIF.

Wykres nr 18 – Zapytania zagranicznych jednostek analityki finansowej w latach 2019 – 2023



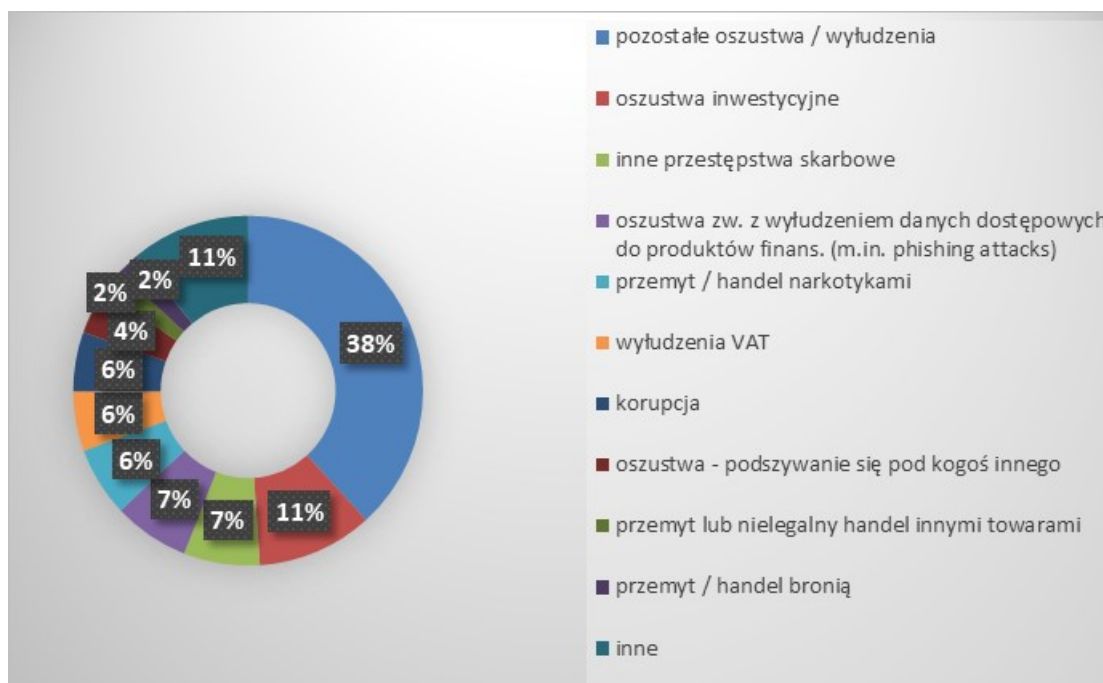
Ok. 66% z omawianych zapytań pochodzi od JAF państw członkowskich Unii Europejskiej. Najwięcej zapytań GIIF otrzymał od jednostek analityki finansowej Niemiec, Łotwy i Malty. Z JAF spoza Unii Europejskiej, najwięcej wniosków o informacje do GIIF przekazała Ukraina, Stany Zjednoczone i Wielka Brytania.

Wykres nr 19 – Zestawienie 10 państw z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej zapytań w 2023r.



Siedem wniosków dotyczyło związków z potencjalnym finansowaniem terroryzmu. W 69 wnioskach wskazano na informacje związane z potencjalnym praniem pieniędzy, bez doprecyzowania możliwego przestępstwa bazowego. W pozostałych przypadkach najczęściej jako przestępstwo bazowe dla przestępstwa prania pieniędzy wskazano potencjalne oszustwa lub przestępstwa skarbowe. Odnotowano także wnioski dotyczące podmiotów podejrzewanych m.in. o przemyt narkotyków, handel bronią oraz korupcję.

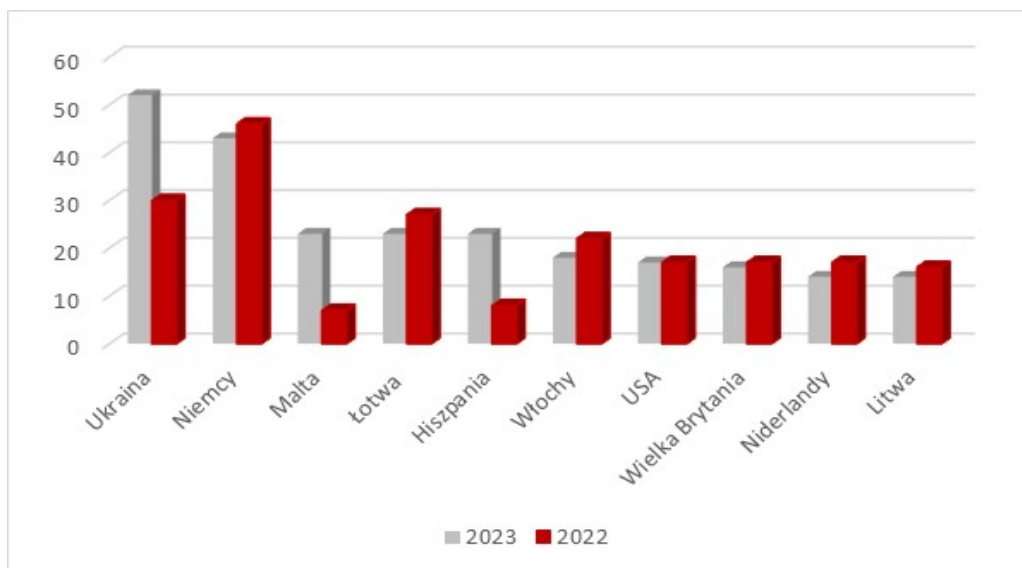
Wykres nr 20 – Zestawienie najczęściej deklarowanych potencjalnych przestępstw bazowych w zakresie prania pieniędzy we wnioskach zagranicznych jednostek analityki finansowej z 2023 r.



W 2023 roku GIIF otrzymał także 4 wnioski od EUROPOL'u, które dotyczyły łącznie 72 podmiotów. Wymiana informacji z EUROPOL'em odbywa się na podstawie art. 115 *ustawy AML/CTF*.

W 2023 r. odnotowano znaczną intensyfikację współpracy z ukraińskim partnerem w porównaniu z rokiem ubiegłym (52 zapytania w 2023 r. w stosunku do 30 zapytań w 2022 r.). Dodatkowo, zwiększyła się z liczba wniosków z maltańskiej i hiszpańskiej jednostek analityki finansowej. Znacząco spadła natomiast liczba wniosków od francuskiej oraz słowackiej jednostki analityki finansowej.

Wykres nr 21 – zestawienie 10 państw z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej zapytań w 2023 i porównanie z liczbą zapytań przekazanych w 2022 r.



Przez wzgląd na efektywną wymianę informacji pomiędzy GIIF a zagranicznymi jednostkami analityki finansowej, GIIF często wspiera nawiązanie współpracy pomiędzy krajowymi i zagranicznymi organami ścigania.

Poza wnioskami zagraniczne jednostki przekazują do GIIF również tzw. informacje zagraniczne dotyczące polskich podmiotów lub wartości majątkowych, które transferowane były na/z terytorium Polski. Informacje te dotyczyły nietypowych transakcji, potencjalnych przestępstw bazowych lub stanowiły wyniki analiz wskazujące na możliwy związek opisanych transakcji z praniem pieniędzy pochodzących lub finansowaniem terroryzmu. W 2023 r. GIIF otrzymał łącznie 26 482 tego typu informacji, niemalże dwa razy mniej niż w 2022 r., w którym otrzymał ich 46 675.

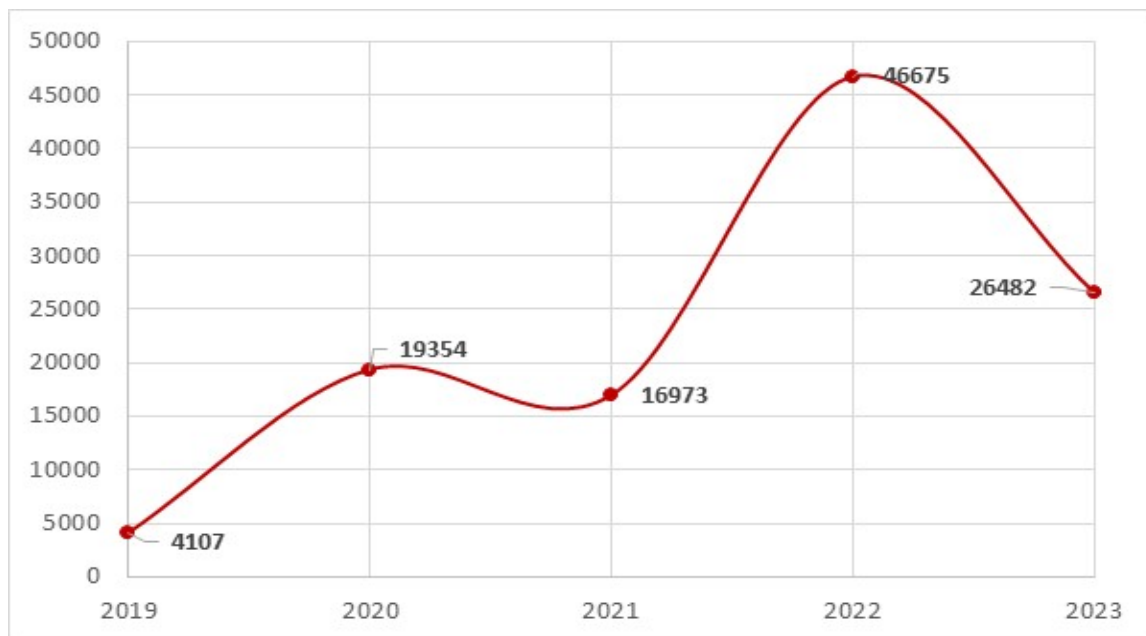
Należy w tym przypadku rozróżnić:

- informacje spontaniczne przekazywane do GIIF jako rezultat analizy operacyjnej lub strategicznej innej jednostki analityki finansowej – 339;
- raporty transgraniczne dotyczące zawiadomień o transakcjach podejrzanych zgłoszonych przez zagranicznych odpowiedników instytucji obowiązanych w innych państwach członkowskich i przekazanych do GIIF zgodnie z przepisami 53 pkt. 1 ust. 3 dyrektywy 2015/849⁵⁷;

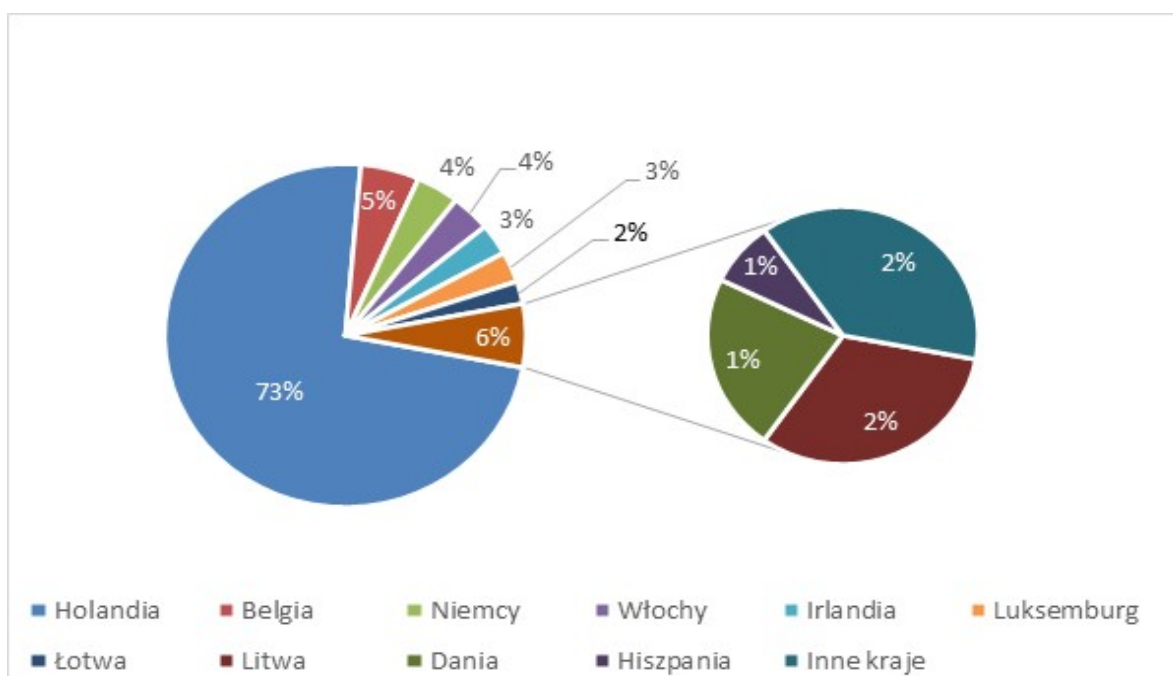
⁵⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE

- inne informacje przekazywane przez zagraniczne jednostki analityki finansowej lub instytucje i międzynarodowe organizacje zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu – 37.

Wykres nr 22 – Informacje zagraniczne przekazane przez inne jednostki analityki finansowej w latach 2019 – 2023



Wykres nr 23 – Zestawienie państw z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej informacji zagranicznych w 2023 r.



Omawiany spadek liczby informacji zagranicznych jest po raz kolejny pochodną ilości otrzymywanych raportów transgranicznych z Niderlandów – odnotowano spadek liczby raportów z 39 800 do 19 438. Raporty transgraniczne z Niderlandów, które stanowią ponad

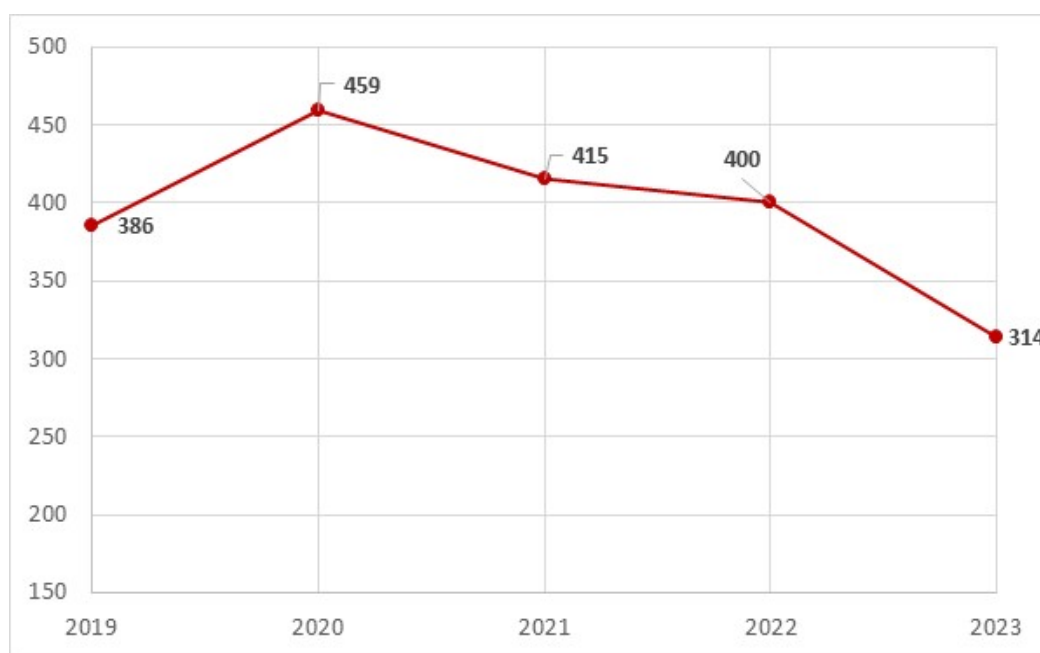
73% wszystkich informacji zagranicznych, dotyczą transakcji nietypowych (ang. *unusual transaction reports*), które mają potencjalny związek z Polską. Przekazane informacje przeważnie obejmują poszczególne transakcje, co wpływa na znaczną ilość otrzymanych raportów. Niderlandzka jednostka podjęła próby w celu konsolidacji przekazywanych danych dotyczących tych samych podmiotów w mniejszej liczbie raportów.

Na podstawie informacji zagranicznych otrzymanych od zagranicznych partnerów sporządzono w 2023 r. roku łącznie 88 powiadomień do jednostek współpracujących, najczęściej do Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Krajowej Administracji Skarbowej. Informacje otrzymane od zagranicznych partnerów są również uwzględniane w innych zawiadomieniach i powiadomieniach do jednostek współpracujących, opracowanych na podstawie wyników prowadzonych postępowań analitycznych.

Wnioski i informacje przekazywane przez GIIF do zagranicznych partnerów

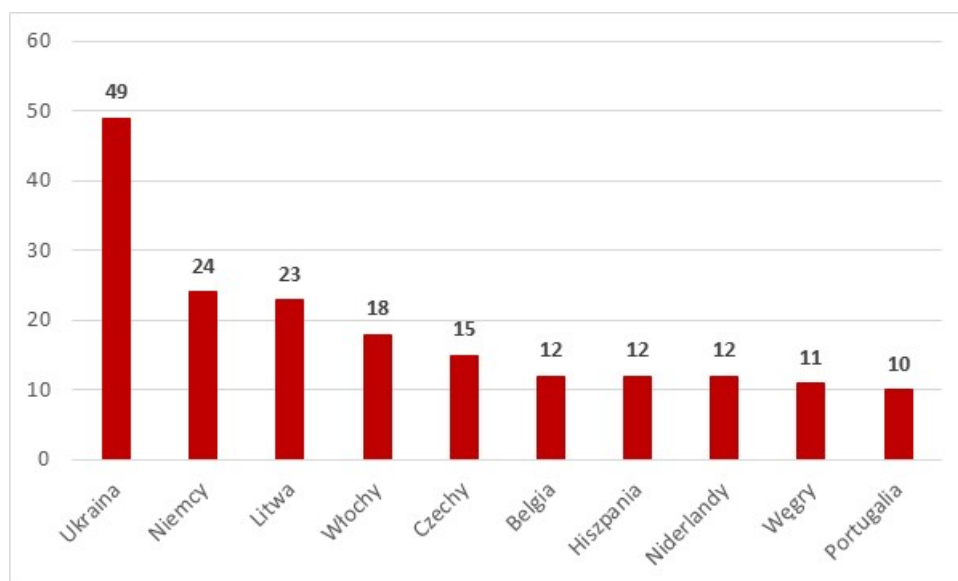
W 2023 r. GIIF skierował łącznie 314 wniosków z prośbą o udzielenie informacji dotyczących 762 podmiotów, z czego większość wniosków (70%) skierowano do państw członkowskich Unii Europejskiej. Liczba wniosków była niższa o 21% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Wykres nr 24 – Zapytania GIIF do zagranicznych jednostek analityki finansowej w latach 2019 – 2023



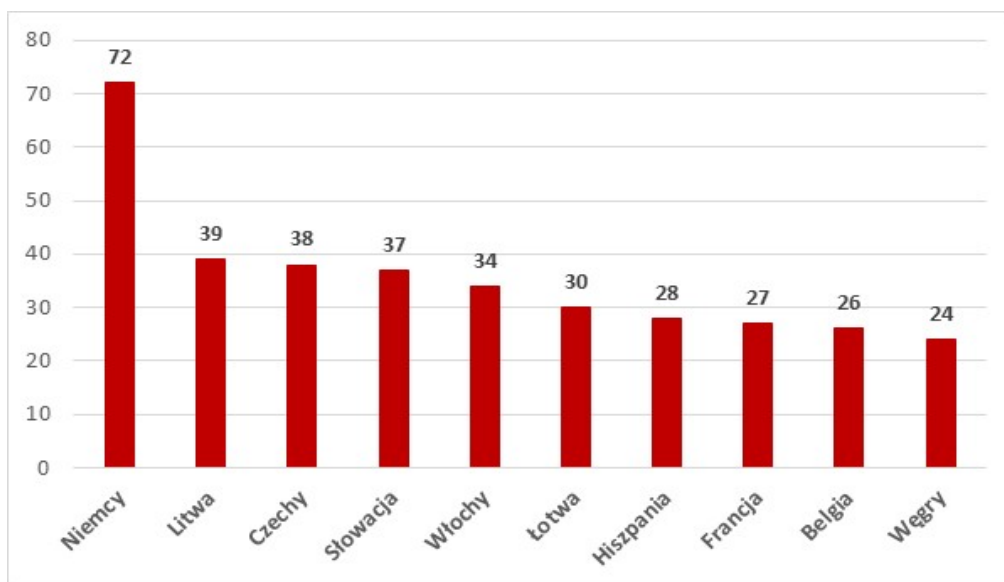
W związku z prowadzonymi sprawami analitycznymi GIIF współpracował najczęściej z JAF z Ukrainy, Niemiec oraz Litwy. Informacje pozyskiwane z zagranicy służą przede wszystkim weryfikacji, czy podmioty biorące udział w realizacji transakcji, uznanych przez instytucje obowiązane i jednostki współpracujące za podejrzane, są znane zagranicznej jednostce w związku z podejrzeniem prania pieniędzy, finansowania terroryzmu lub udziału w innej działalności przestępczej. Dodatkowo GIIF otrzymuje dane i informacje o przepływach finansowych, co umożliwia ustalenie źródła środków transferowanych do Polski lub dalszej ścieżki przepływów pieniężnych.

Wykres nr 25 – Zestawienie 10 państw - zagranicznych JAF, do których GIIF przesłał najwięcej zapytań w 2023 r.



W 2023 r. GIIF zgodnie z przepisami art. 112 ust. 3 *ustawy AML/CTF* przygotował dla zagranicznych jednostek analityki finansowej Unii Europejskiej łącznie 588 raportów o zawiadomieniach dotyczących innych państw członkowskich, co stanowi 10 % mniej niż w roku 2022. Zawarto w nich informacje o łącznie co najmniej 2000 podmiotach.

Wykres nr 26 – Zestawienie 10 państw - zagranicznych JAF, do których GIIF przygotował najwięcej zawiadomień na podstawie art. 112 ust. 3 w 2023 r.



Poza raportami transgranicznymi przekazano również do zagranicznych partnerów 16 informacji spontanicznych dotyczących łącznie 29 podmiotów, zawierających rezultaty postępowań analitycznych GIIF. Najwięcej informacji (3) przekazano do brytyjskiej jednostki analityki finansowej.

7.10. POZOSTAŁE INICJATYWY MIĘDZYNARODOWE

7.10.1 PROJEKT „WZMOCNIENIE MECHANIZMÓW OCENY RYZYKA ORAZ FUNKCJI ANALIZ STRATEGICZNYCH W POLSKIEJ JEDNOSTCE ANALITYKI FINANSOWEJ”

Projekt „Wzmocnienie Mechanizmów Oceny Ryzyka oraz funkcji analiz strategicznych w Polskiej Jednostce Analityki Finansowej” finansowany jest przez Komisję Europejską oraz współfinansowany i realizowany w Polsce od 2022 r. przez Radę Europy. Jego celem jest m. in. wsparcie polskich władz we wdrożeniu zaleceń z oceny polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przez Komitet MONEYVAL, tak aby był on zgodny ze standardami FATF oraz w implementacji przepisów UE w tej dziedzinie.

Realizacja projektu przewiduje osiągnięcie 7 wyników („outputs”). W 2023 r. w ramach poszczególnych wyników zrealizowano m. in. następujące działania:

W ramach wyniku 1 „Zmieniona metodologia przyszłych krajowych ocen ryzyka ML/TF”:

- 8 i 14 marca 2023 r. zrealizowano spotkania robocze z udziałem ekspertów Rady Europy, podczas którego dokonano przeglądu aktualnej metodyki przygotowywania krajowej oceny ryzyka ML/TF oraz przedstawiono właściwym organom zalecenia dotyczące jej doskonalenia.

W ramach wyniku 2 „Mapowanie danych dostępnych na potrzeby krajowej oceny ryzyka ML/FT w celu zidentyfikowania luk i przedstawienia zaleceń w sprawie usunięcia zidentyfikowanych niedociągnięć”:

- 17 marca 2023 r. w Warszawie odbyły się warsztaty „Zapewnienie kompleksowego mapowania danych na potrzeby wdrożenia procesu krajowej oceny ryzyka ML/FT”. W spotkaniu, oprócz przedstawicieli GIIF oraz ekspertów Rady Europy, brali udział także przedstawiciele KAS, MS, SG, NBP, CBA, CBŚP, ABW, UKNF oraz SKW.

W ramach wyniku 3 „Zaktualizowana krajowa ocena ryzyka ML/FT”:

- 16 marca 2023 r. odbyły się warsztaty „Dobre praktyki i wyzwania we wdrażaniu krajowych ocen ryzyka ML/TF – Wsparcie przeglądu metodologii polskiego NRA w zakresie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu”. W spotkaniu wzięli udział eksperci Rady Europy oraz przedstawiciele GIIF i jednostek współpracujących.

W ramach wyniku 4 „Sektorowe oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w celu uzupełnienia KOR, między innymi w obszarze aktywów wirtualnych (VA) i dostawców usług w zakresie aktywów wirtualnych (VASP)”:

- 6 kwietnia 2023 r. odbyły się warsztaty on-line z zakresu analizy i oceny ryzyka sektorowego aktywów wirtualnych oraz operatorów aktywów wirtualnych;

W ramach wyniku 5 „Poradnik dotyczący wzmocnienia funkcji analiz strategicznej w polskiej JAF”:

- 5 września 2023 r. miało miejsce robocze spotkanie on-line z ekspertami Rady Europy dotyczące przeglądu funkcjonowania analizy strategicznej w polskiej JAF.

W ramach wyniku 6 „Doradztwo dotyczące ulepszenia mechanizmów wymiany informacji między JAF a innymi właściwymi organami, w tym organami egzekwowania prawa (LEA), a także dotyczące wdrożenia elektronicznego raportowania transakcji podejrzanych (eSAR) w ramach krajowego systemu regulacji finansowych i nadzoru”:

- dokonano przeglądu współpracy pomiędzy JAF i organami nadzorczymi w zakresie ML/FT i dobrych praktyk innych państw w tym zakresie.

W ramach wyniku 7 „Zwiększenie potencjału JAF poprzez warsztaty mające na celu wymianę doświadczeń z JAF innych państw członkowskich”:

- w dniach 29-30 czerwca 2023 r. przedstawiciele GIIF wzięli udział w zorganizowanych w Lizbonie warsztatach Rady Europy „Wdrażanie opartego na ryzyku nadzoru AML/CTF nad dostawcami usług w zakresie aktywów wirtualnych: dobre praktyki i wyciągnięte wnioski”;
- w dniach 16-17 listopada 2023 r. przedstawiciel GIIF uczestniczył w spotkaniu „Okrągły stół – Metodologie oceny ryzyka ML/FT Rady Europy”. Spotkanie dotyczyło wsparcia metodologicznego Rady Europy z zakresie przeprowadzania krajowych i sektorowych ocen ryzyka ML/TF, wdrażania KOR w praktyce, bieżących trendów w ocenie ryzyka krajowego i sektorowego, oceny ryzyka ML/TF w sektorze dostawców usług w zakresie aktywów wirtualnych (VASP), oceny ryzyka TF w sektorze organizacji non-profit, oceny transgranicznych zagrożeń ML/TF w obszarach wysokiego ryzyka, ryzyka transgranicznego i przestępczości niewykrytej. W spotkaniu uczestniczyli także przedstawiciele Rady Europy oraz Albanii, Bośni i Hercegowiny, Bułgarii, Chorwacji, Czarnogóry, Czech, Kazachstanu, Kirgistanu, Kosowa, Macedonii, Rumunii, Serbii, Słowacji i Turcji.
- w dniach 23-24 listopada 2023 r. odbyła się wizyta w Polsce studyjna estońskiej JAF. Jej przedstawicielom przekazano informacje o polskich doświadczeniach i praktykach w zakresie analizy strategicznej, krajowej oceny ryzyka (metodologii przygotowania KOR i współpracy krajowej w tym zakresie), modelowania danych, narzędzi analitycznych, a także priorytetyzacji SAR i STR.

Ponadto odbyły się wydarzenia, w ramach których realizowano działania dotyczące jednocześnie kilku wyników zakładanych projektem:

- w terminie 11-13 grudnia 2023 r. w Ministerstwie Finansów eksperci z francuskiej JAF (Tracfin) oraz Banku Narodowego Francji przeprowadzili dla polskich beneficjentów projektu warsztaty dotyczące: metodologii oceny ryzyka ML/FT, rozwoju strategii nadzorczych AML/CTF, standaryzacji schematów eSAR w odniesieniu do kwestii AML/CTF oraz handlu elektronicznego, harmonizacji i wyrażania uprzedniej zgody na wymianę informacji pomiędzy zagranicznymi JAF, metodologii regulacji sankcyjnych podczas przeprowadzania inspekcji na miejscu, standaryzacji metod kontroli w państwach UE oraz analizy strategicznej VASP. W spotkaniu poza przedstawicielami GIIF wzięli udział także przedstawiciele NBP, KNF, CBŚP, ABW, MS i CBA.
- w dniach 16-19 października br. w Warszawie, odbyły się warsztaty, dotyczące:
 - implementacji elektronicznego raportowania o podejrzanej aktywności – eSAR w ramach krajowego systemu regulacji oraz nadzoru finansowego: w tej części

spotkania przedstawiono bieżący stan prac nad eSAR oraz omówiono potencjalne wyzwania i możliwości, związane z jego zastosowaniem.

- bieżących procedur i ram wymiany informacji pomiędzy JAF i innymi właściwymi organami: w czasie spotkania dokonano przeglądu bieżących regulacji dotyczących wymiany informacji między JAF i jednostkami współpracującymi oraz omówiono rekomendacje mające na celu usprawnienie systemu wymiany informacji.
- kwestii praktycznych związanych z analizą strategiczną: w tej części spotkania przedstawiciele właściwych organów omawiali zasady krytycznego myślenia w analizie strategicznej, trendy i typologie w procesie analitycznym, a także sposoby raportowania i rozpowszechniania produktów analizy strategicznej. Przedstawicielka włoskiej administracji przedstawiła przykłady dobrych praktyk stosowanych w tym zakresie we Włoszech.

Ponadto odbywały się zdalne spotkania Projektowej Grupy Doradczej (Project Advisory Group – PAG), w skład której wchodzi przedstawiciele GIIF, jednostek współpracujących (MS, PK, ABW, UKNF, KGP CBŚP, SG i NBP) oraz Komisji Europejskiej i Rady Europy. Podczas spotkań dokonano przeglądu postępów realizacji projektu oraz uzgodniono plany co do kolejnych działań.

7.10.2 EWALUACJA EBA W RAMACH PRZEGŁĄDU POLSKICH PRAKTYK NADZORCZYCH W ZAKRESIE AML/CTF

W dniach 16-20 stycznia 2023 r. w Warszawie miała miejsce wizyta ewaluacyjna w ramach przeglądu polskich praktyk nadzorczych w zakresie AML/CTF (ang. AML/CTF Implementation Review of Poland by EBA). W dniach 24-25 stycznia 2023 r. odbyły się dodatkowe spotkania z ewaluatorami w formule zdalnej. Przegląd objął okres od 1 stycznia 2020 r. do 1 lutego 2023 r. Przeprowadzili go eksperci Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EUNB) przy wsparciu ekspertów AML/CTF z właściwych organów krajów członkowskich Unii Europejskiej (tzw. zespół ewaluacyjny). Celem przeglądu była identyfikacja obszarów polskiego systemu nadzoru w zakresie AML/CTF wymagających poprawy oraz wsparcie czynności podejmowanych przez poszczególne organy poprzez zaproponowanie ewentualnych działań zapobiegawczych lub naprawczych.

Przegląd AML/CTF objął w szczególności badanie:

- odpowiedniości zasobów w zakresie AML/CTF,
- dostępności wytycznych nadzorczych w zakresie AML/CTF,
- poziomu nadzoru nad obszarem AML/CTF,
- zgodności z wytycznymi Europejskich Urzędów Nadzoru (ESAs) dotyczącymi AML/CTF, wytycznymi ESAs odnośnie znacznych pakietów akcji, wytycznymi EUNB dotyczącymi oceny odpowiedzialności,
- poziomu współpracy z innymi właściwymi organami w kraju i za granicą.

W ewaluacji udział wzięły właściwe krajowe instytucje: GIIF, UKNF, KAS, KSKOK oraz ZBP.

Sprawozdanie z przeglądu zawiera ustalenia z procesu oraz zestaw priorytetowych zaleceń do realizacji przez GIIF i inne właściwe instytucje.

Przeglądy praktyk nadzorczych państw członkowskich UE służą zapewnieniu skutecznych i spójnych praktyk nadzorczych oraz spójnego i skutecznego stosowania prawa Unii Europejskiej (zgodnie z art. 1 ust. 5, art. 8 ust. 1 lit. b) i e) oraz art. 29 ust. 1 i 2 *Rozporządzenia 1093/2010*). Informacje podsumowujące te przeglądy publikowane są przez EBA w raportach: „EBA Report on Competent Authorities’ Approaches to the Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism Supervision of Banks”.

7.10.3 PRZEGŁĄD ŚWIATOWEGO FORUM PRZEJRZYSTOŚCI I WYMIANY INFORMACJI DO CELÓW PODATKOWYCH ORGANIZACJI WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ I ROZWOJU

GIIF uczestniczył w drugiej rundzie przeglądu ewaluacyjnego Polski pod kątem oceny wymiany informacji na wniosek (ang. Exchange of Information on Request – EOIR). Działania w ww. zakresie są monitorowane w ramach systemu ocen wzajemnych państw członkowskich, realizowanych przez Światowe Forum Przejrzystości i Wymiany Informacji do Celów Podatkowych OECD.

Druga runda ocen wzajemnych OECD objęła wzmocnione standardy dotyczące dostępności informacji o beneficjentach rzeczywistych (zgodnie z definicją zawartą w Rekomendacjach FATF), w tym dostępu do nich organów podatkowych, dlatego zrealizowany przegląd objął m. in. kwestie beneficjenta rzeczywistego i Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych.

Przedstawiciele GIIF uczestniczyli w działaniach koordynowanych przez Ministerstwo Finansów: przygotowywali odpowiedzi do kwestionariusza, uczestniczyli w spotkaniu z ekspertami OECD, odpowiadali na dodatkowe pytania oraz opiniowali projekt raportu Peer Review Report on the Exchange of Information on Request Poland 2023 (Second Round, Combined Review), który po zatwierdzeniu w dniu 3 listopada 2023 r. został opublikowany na stronie OECD.

Polska w tym raporcie została oceniona jako largely compliant czyli „w dużej mierze spełniająca” standardy OECD w odniesieniu do wymiany informacji podatkowych na wniosek.

Kolejnym działaniem w ramach przeglądu będzie wdrożenie wskazanych w raporcie OECD rekomendacji, m. in. w odniesieniu do dostępności informacji księgowych, bankowych, na temat własności i tożsamości, dostępu do informacji będących przedmiotem wniosku w ramach porozumienia o wymianie informacji czy też w zakresie praw i środków ochrony przysługujących podatnikom i osobom trzecim.

7.10.4 PRZEGŁĄD IMPLEMENTACJI POSTANOWIEŃ KONWENCJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH PRZECIWKO KORUPCJI (UNCAC)

GIIF uczestniczył w drugim cyklu przeglądu implementacji przez Polskę postanowień Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji (UNCAC)⁵⁸. W ramach przeglądu Polska poddana została ocenie implementacji postanowień rozdziałów II i V (art. 5-14 oraz 51-59) UNCAC poświęconych przeciwdziałaniu korupcji oraz zwrotowi korzyści pochodzących z korupcji. Proces przeglądu koordynowało Ministerstwo Sprawiedliwości.

⁵⁸ Dz.U. z 2007 roku. Nr 84, poz. 563, ang. United Nations Convention against Corruption

W ramach drugiej fazy przeglądu, w dniach 21-23 marca 2023 r. przedstawiciele GIIF brali udział w spotkaniach z Zespołem Oceniającym, w skład którego weszli przedstawiciele Togo, Węgier oraz Sekretariatu UNODC. Podstawą do dyskusji z Zespołem Oceniającym był m. in. projekt raportu z przeglądu (Draft Country Review Report), przygotowany w ubiegłych latach w oparciu o Kwestionariusz samooceny UNCAC. Spotkania miały na celu udzielenie członkom Zespołu Oceniającego szczegółowych informacji z zakresu przepisów prawa oraz praktyki związanej z zapobieganiem korupcji i odzyskiwaniem środków uzyskanych z tego przestępstwa. Efektem wizyty było opracowanie ostatecznej wersji raportu z oceny implementacji przez Polskę postanowień Konwencji. Sekretariat Biura Narodów Zjednoczonych do Spraw Przestępczości i Narkotyków (UNODC)⁵⁹ przygotował ponadto streszczenie raportu, zawierające podsumowanie informacji o zidentyfikowanych przez Zespół dobrych praktykach w walce z korupcją w Polsce, jak i rekomendacji Zespołu co do dalszych prac w celu pełnego dostosowania przepisów krajowych do postanowień Konwencji. W sierpniu 2023 r. GIIF przekazał do Ministerstwa Sprawiedliwości informacje o działaniach związanych z wdrożeniem przepisów Konwencji, zrealizowanych w ramach swojej właściwości.

7.10.5 WYBÓR SIEDZIBY URZĘDU DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY

GIIF i jego przedstawiciele aktywnie uczestniczyli w procesie przygotowania do wyboru siedziby Urzędu ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (AMLAR).

Uzgodnienia w sprawie tego wyboru toczyły się (zgodnie z ustaleniami podjętymi na spotkaniu technicznym KE i PE w dniu 9 czerwca 2023 r.) osobną ścieżką, poza trilogami w sprawie projektu Rozporządzenia ustanawiającego Europejski Urząd ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (AMLAR). Po dokonaniu wyboru siedziby Urzędu, nazwa wybranego miasta zostanie uwzględniona w tekście legislacyjnym rozporządzenia AMLAR.

Kryteria wyboru siedziby AMLA zostały wypracowane w czasie szwedzkiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej podczas spotkania politycznego z PE w dniu 28 czerwca 2023 r. GIIF opiniował propozycje kryteriów na etapie ich uzgadniania. Ostatecznie przyjęto 5 kryteriów: równowagi geograficznej, dostępu do rynku pracy, niezbędnej infrastruktury i oferty edukacyjnej dla dzieci pracowników, dostępności lokalizacji jak również osiągnięcie przez Urząd pełnej zdolności operacyjnej siedziby w dniu wejścia w życie AMLAR. Ustalono także, że miejsce siedziby AMLA powinno zapewniać jakość i renomę krajowych ram AML/CTF, możliwości szkoleniowe w zakresie działań AML/CTF, możliwości zatrudnienia wysoko wykwalifikowanych specjalistów w tym obszarze, jak również ścisłą współpracę z instytucjami, organami i agencjami Unii Europejskiej. Zaproszenie do składania kandydatur w sprawie wyboru siedziby AMLA zostało wysłane do państw członkowskich w dniu 28 września 2023 r., z terminem składania wniosków 10 listopada 2023 r. Swoje aplikacje do siedziby AMLA złożyły: Austria (Wiedeń), Belgia (Bruksela), Francja (Paryż), Hiszpania (Madryt), Irlandia (Dublin), Litwa (Wilno), Łotwa (Ryga), Niemcy (Frankfurt) oraz Włochy (Rzym). Wszystkie złożone aplikacje oraz ich oceny zostały udostępnione publicznie.

⁵⁹ United Nations Office on Drugs and Crime

W 2023 r. odbywały się w Ministerstwie Finansów z udziałem GIIF i jego przedstawicieli spotkania i rozmowy z reprezentantami niektórych państw, które złożyły swoje aplikacje do siedziby AMLA (Austrii, Irlandii, Litwy, Niemiec, Włoch) w sprawie ich kandydatur.

7.10.6 WSPÓŁPRACA Z AKADEMIA ONZ W RAMACH INICJATYWY FAST

Zainicjowana pod koniec kwietnia 2022 r., spotkaniem okrągłego stołu na temat ryzyk związanych z przemytem ludzi, współczesnym niewolnictwem, a także związanych z tym zagrożeń dla sektora finansowego, współpraca z United Nations University oraz Lichtenstein Initiative – Finance Against Slavery and Trafficking (FAST), miała swoją kontynuację w 2023 r. Prace w ramach projektu polegały na dzieleniu się wiedzą ekspercką oraz dotyczyły przygotowania (na platformie e-learningowej ECOFEL) programu szkoleniowego na temat handlu ludźmi i współczesnego niewolnictwa. W lipcu 2023 r. nastąpiło oficjalne uruchomienie narzędzia szkoleniowego online na platformie e-learningowej ECOFEL. W pracach grupy projektowej, oprócz przedstawiciela GIIF, brali udział przedstawiciele JAF: Egiptu, Indii, Kajmanów, Kanady, Kongo, Mołdawii, RPA i Wielkiej Brytanii.

Projekt miał na celu:

- zagwarantowanie, że JAF będą w stanie lepiej przyczynić się do zrozumienia zagrożeń związanych z handlem ludźmi i współczesnym niewolnictwem; dostarczenie JAF narzędzi niezbędnych do lepszego wykrywania i analizowania informacji finansowych związanych z ww. zjawiskami; opracowanie i rozpowszechnianie konkretnych wskaźników „red flags”, studiów przypadków i typologii, a także wspieranie współpracy publiczno-prywatnej w tym obszarze;
- wspólne działania na rzecz transgranicznej wymiany informacji finansowych, współpracę z innymi ciałami krajowymi (w tym np. z agencjami celnymi w kontekście zakazu wwozu towarów wyprodukowanych przy wykorzystaniu pracy przymusowej) oraz zwiększenie skuteczności sankcji finansowych ukierunkowanych na osoby czerpiące zyski z handlu ludźmi oraz osoby im pomagające.

Ponadto, w drugim półroczu 2023 r. przedstawiciel GIIF wziął udział w spotkaniu on-line dotyczącym Asset Recovery and Restitution Initiative (ARRI). Następstwem wydarzenia, było udzielenie wywiadu dla United Nations University, dotyczącego m. in. tematyki włączenia finansowego i przeciwdziałania handlowi ludźmi. Wnioski z przeprowadzonej rozmowy zawarto w raporcie „The Asset Recovery and Restitution”,⁶⁰ opublikowanym przez UN University – Centre for Policy Research pod koniec listopada 2023 r.

7.10.7 DOROCZNA KONFERENCJA DOTYCZĄCA PRZECIWDZIAŁANIA FINANSOWANIU TERRORYZMU

W dniach 2-3 października 2023 r. przedstawiciele GIIF wzięli udział w konferencji organizowanej przez Komisję Europejską, będącej częścią prac sieci śledczych w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, powołanej do życia w 2022 r.

⁶⁰ https://collections.unu.edu/eserv/UNU:9308/asset_recovery_and_restitution.pdf

W trakcie spotkania przedstawiono zagrożenia związane z finansowaniem terroryzmu z perspektywy UE oraz z perspektywy międzynarodowej; zaprezentowano także zagrożenia wynikające z konkretnych obszarów, takich jak Afganistan czy Sahel. Uczestnicy mieli też możliwość wzięcia udziału w sesjach warsztatowych, gdzie omawiano w mniejszych grupach kwestie związane z kryptowalutami, OSINT-em, crowdfundingiem i organizacjami non-profit, jak również z nieformalnymi systemami bankowymi oraz finansowaniem skrajnie prawnicowego terroryzmu.

7.10.8 WIZYTA STUDYJNA NA LITWIE POŚWIĘCONA STOSOWANIU PRZEPISÓW SANKCYJNYCH WOBEC OSÓB PODEJRZEWANYCH O ZWIĄZKI Z TERRORYZMEM

W dniu 16 listopada 2023 r. przedstawiciele GIIF uczestniczyli w wizycie studyjnej na Litwie. Wizyta odbyła się na prośbę litewskiej jednostki analityki finansowej. Przedstawiciele GIIF omówili z reprezentantami organów realizujących zadania w zakresie implementacji i stosowania sankcji wobec osób podejrzewanych o związki z terroryzmem polskie doświadczenia w opracowaniu i wdrożeniu przepisów, dotyczących stosowania sankcji wobec osób podejrzewanych o związki z terroryzmem w sposób, który pozwala na zapewnienie ich zgodności ze standardami FATF (w szczególności doświadczeń związanych z wpisem na listę sankcyjną, współpracy w ramach Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego w tym zakresie oraz obowiązku niezwłocznego stosowania sankcji wobec osób i podmiotów umieszczonych na listach sankcyjnych ONZ).

7.10.9 WIZYTA STUDYJNA LITEWSKIEJ JAF W POLSCE

5 października 2023 r. miała miejsce wizyta w Polsce przedstawicieli litewskiej JAF. Podczas spotkania eksperci z polskiej i litewskiej JAF wymienili się doświadczeniami dotyczącymi wyzwań związanych z sektorem Fintech, nadzoru nad instytucjami obowiązującymi, priorytetyzacji spraw analitycznych, narzędzi IT stosowanych w analizach spraw oraz podejścia do analiz strategicznych. Omówiono także założenia dotyczące przygotowań obu krajów do kolejnej rundy ewaluacji wzajemnych przez ekspertów Komitetu MONEYVAL, w tym niektóre działania podjęte w celu implementacji zaleceń ekspertów z 4. rundy ewaluacji.

Ze strony litewskiej w spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele kierownictwa JAF oraz wydziałów odpowiedzialnych za compliance i nadzór nad instytucjami obowiązującymi oraz wydziałów prowadzących analizy spraw.

7.11. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE NADZORU I KONTROLI AML / CTF

7.11.1 WSPÓŁPRACA Z EUROPEJSKIM URZĘDEM NADZORU BANKOWEGO (EBA)

Od 2020 r. – na mocy art. 9a ust. 7 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego – dalej „EBA”), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylecia decyzji*

Komisji 2009/78/WE (Dz. Urz. L 331 z 15.12.2010, str. 12 ze zm.), zwanym dalej rozporządzeniem 1093/2010, EBA – działa Stały Komitet ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (dalej „Komitet AMLSC”)⁶¹. Jego głównym przeznaczeniem jest koordynacja działań mających na celu zapobieganie wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zwalczanie takiego wykorzystywania. Komitet AMLSC przygotowuje także, zgodnie z przepisami *dyrektywy 2015/849* oraz *rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/847 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych i uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1781/2006* (zwanym dalej rozporządzeniem 2015/847, Dz. Urz. L 141 z 5.06.2010, str. 1-18), wszystkie projekty decyzji w tym zakresie przyjmowane przez EBA.

W 2023 r. przedstawiciele GIIF aktywnie uczestniczyli w posiedzeniach Komitetu AMLSC i wspólnie z przedstawicielami Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF) oraz Narodowego Banku Polski (NBP) reprezentowali Polskę w Komitecie. Oba organy stale ze sobą współpracują w ramach analizy przygotowywanych na posiedzenia materiałów. W 2023 r. miało miejsce 5 posiedzeń Komitetu AMLSC. Na posiedzeniach omawiane były tematy dotyczące m.in. prac realizowanych przez Komitet, w tym przygotowywanie projektów wytycznych EBA. Efektem prac właściwych organów krajowych w obszarze AML/CTF, w ramach Komitetu AMLSC, są m.in. publikacje wytycznych EBA z obszaru AML/CTF, które kierowane są do instytucji obowiązanych, jak również do właściwych organów. Na posiedzeniach podejmowane były również dyskusje na temat bieżących wydarzeń dot. AML/CTF (np. kwestii związanych ze zjawiskiem kryptowalutami czy sankcjami międzynarodowymi). Ponadto na posiedzeniach Komitetu poddawane były pod głosowanie przygotowane przez grupy robocze (w skład, których mogą wchodzić przedstawiciele Europejskich Urzędów Nadzoru - „ESAS”, jak również eksperci z właściwych organów krajowych) raporty czy opinie EBA. W 2023 r. EBA miała również stały kontakt z przedstawicielami państw członkowskich UE w celu wymiany informacji, zbierania dodatkowych informacji od właściwych organów krajowych, m.in. poprzez przysyłanie do przedstawicieli ww. organów kwestionariuszy (dot. na przykład uregulowań kwestii związanych z AML/CTF w prawie krajowym, które to dane i informacje mają pomóc w realizacji zadań nałożonych na EBA).

Kolegia AML/CTF

W 2023 r. Polska kontynuowała rozpoczętą współpracę z innymi właściwymi organami krajowymi w obszarze AML/CTF, w ramach opublikowanych przez EBA – *Wytycznych JC/GL/2019/81 z dnia 16 grudnia 2019 r. dotyczących współpracy i wymiany informacji na potrzeby dyrektywy (UE) 2015/849 między właściwymi organami nadzorującymi instytucje kredytowe i finansowe* (Wytyczne dotyczące kolegów ds. przeciwdziałania praniu pieniędzy i

⁶¹ Zgodnie z rozporządzeniem 1093/2010, w skład Komitetu AMLSC wchodzi przedstawiciele wysokiego szczebla władz i organów ze wszystkich państw członkowskich, właściwe do spraw zapewniania przestrzegania przez podmioty sektora finansowego zgodności z *rozporządzeniem 2015/847* i *dyrektywą 2015/849*, przedstawiciele EBA, Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych. Ponadto Komisja, Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego oraz Rada ds. Nadzoru Europejskiego Banku Centralnego wyznaczają po jednym przedstawicieli wysokiego szczebla do uczestnictwa w posiedzeniach Komitetu w charakterze obserwatorów.

finansowaniu terroryzmu)⁶². Przedstawiciele GIIF w 2023 r. uczestniczyli w 7 posiedzeniach kolegiów AML/CTF, w których udział GIIF był uzasadniony pełnioną rolą jednostki analityki finansowej oraz rolą organu przeprowadzającego kontrole w instytucjach obowiązanych. Na posiedzeniach podejmowane były tematy związane z działaniami nadzorczymi w zakresie AML/CTF wobec podmiotów, których kolegia dotyczą oraz wymieniane były informacje pomiędzy właściwymi organami będącymi członkami kolegium AML/CTF.

Przekazywanie informacji o karach administracyjnych przez GIIF do EBA

W świetle art. 60 *dyrektywy 2015/849* państwa członkowskie zapewniają, aby: „decyzja, od której nie ma odwołania, o nałożeniu kary administracyjnej lub środka administracyjnego za naruszenie przepisów krajowych transponujących niniejszą dyrektywę była publikowana przez właściwe organy na ich oficjalnej stronie internetowej niezwłocznie po poinformowaniu osoby, której dotyczy kara, o tej decyzji”.

Państwa członkowskie wspólnoty europejskiej zapewniają na podstawie art. 62 ust. 1 *dyrektywy 2015/849*, aby ich właściwe organy informowały Europejskie Organom Nadzoru (tj. EBA, ESMA, EIOPA) o wszystkich sankcjach i środkach administracyjnych nałożonych zgodnie z art. 58 i 59 dyrektywy na instytucje kredytowe lub finansowe, w tym o wszelkich odwołaniach w związku z takim nałożeniem kary, a także ich wyniku.

Zgodnie z art. 152 ust. 7 *ustawy AML/CTF*, informacja o nałożeniu kary administracyjnej na instytucje obowiązane jest przekazywana Europejskim Organom Nadzoru. Na podstawie ww. przepisów prawa, GIIF przekazuje na bieżąco informacje o karach administracyjnych za pośrednictwem platformy eGATE oraz platformy EuReCA prowadzonych przez EBA.

W 2023 r. GIIF przekazał raporty dotyczące kar administracyjnych nałożonych przez GIIF, Ministra Finansów, Prezesa NBP oraz KNF za pośrednictwem platformy eGATE – 24 informacje oraz za pośrednictwem platformy EuReCA – 1 informację.

7.11.2 WSPÓŁPRACA Z WŁAŚCIWYMI ORGANAMI NADZORU W POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTWACH

W 2023 r. na podstawie art. 50a *dyrektywy 2018/843*, organ kraju członkowskiego UE właściwy do sprawowania nadzoru w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zwrócił się do GIIF o uzyskanie informacji z zakresu AML/CTF. GIIF działając na podstawie art. 116 *ustawy AML/CTF* przekazał odpowiedź w ramach współpracy z właściwym organem nadzoru państwa UE.

W 2023 r. nie były kierowane do GIIF wnioski zagranicznej JAF na podstawie art. 50a *dyrektywy 2018/843*, o udostępnienie takiej jednostce informacji dotyczących kontroli i analizy ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

W 2023 r. GIIF raz udostępnił z własnej inicjatywy organom krajów członkowskich UE, właściwym do sprawowania nadzoru w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu informacje o instytucjach finansowych z UE działających transgranicznie.

⁶²<https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/anti-money-laundering-and-e-money/jc-guidelines-on-cooperation-and-information-exchange-for-aml/cft-supervision-purposes>

GIIF działając na podstawie art. 115a *ustawy AML/CTF* zwrócił się dwukrotnie w ramach współpracy z właściwymi organami nadzoru państwa UE z pytaniami dotyczącymi trzech instytucji obowiązanych.

8. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH

Zgodnie z treścią *ustawy AML/CTF* instytucje obowiązane zobligowane są do stosowania szczególnych środków ograniczających o charakterze finansowym wobec osób i podmiotów umieszczonych na listach sankcyjnych publikowanych na stronie internetowej GIIF.

W 2023 r. GIIF informował instytucje obowiązane i jednostki współpracujące o zasadach stosowania szczególnych środków ograniczających w ramach szkoleń z cyklu organizowanego w związku z realizacją działań przewidzianych Strategią AML/CTF.

26 września 2023 r. GIIF po raz pierwszy w historii podjął decyzje w sprawie wpisów na listę, o której mowa w art. 120 ust. 1 pkt 2 ustawy AML/CTF (tzw. krajową listę sankcyjną) osób, co do których istnieją podejrzenia o ich związki z terroryzmem lub jego finansowaniem. Dwie decyzje GIIF oraz ww. lista zostały opublikowane na stronie internetowej GIIF.⁶³ Publikacja listy przez GIIF rodzi obowiązek prawny po stronie instytucji obowiązanych stosowania szczególnych środków ograniczających, polegających na zamrażaniu wartości majątkowych osób wskazanych na liście oraz nieudostępnianiu wartości majątkowych tym osobom. W przypadku zastosowania szczególnych środków ograniczających wobec osób wskazanych na liście instytucje obowiązane zobligowane są niezwłocznie przekazać stosowną informację do GIIF.

Instytucje obowiązane, które zarejestrowały się do newslettera GIIF, otrzymywały informacje o bieżących zmianach na listach sankcyjnych. W 2023 r. GIIF przesłał 9 newsletterów.

W 2023 r. GIIF nie otrzymał żadnego zawiadomienia o zamrożeniu lub nieudostępnieniu wartości majątkowych podmiotom z list sankcyjnych związanych z przeciwdziałaniem finansowaniu terroryzmu.

Od 2022 r. GIIF posiada kompetencje do sprawowania kontroli przestrzegania środków ograniczających określonych w *Rozporządzeniu 765/2006*, *Rozporządzeniu 269/2014*, *Rozporządzeniu 833/2014* oraz w *ustawie z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego* – w odniesieniu do instytucji obowiązanych, o których mowa w *ustawie AML/CTF*.

W 2023 r. przedstawiciel GIIF uczestniczył jako słuchacz w spotkaniach, utworzonych w związku z wojną na Ukrainie: grupie zadaniowej „Freeze and Seize” i związanej z nią podgrupie ds. zamrażania aktywów i raportowania w ramach Grupy Ekspertów ds. Unijnych Środków Ograniczających i Eksterytorialności. Grupa zadaniowa „Freeze and Seize” spotyka się regularnie, aby zapewnić lepszą koordynację między państwami członkowskimi w zakresie egzekwowania sankcji Unii Europejskiej wobec rosyjskich i białoruskich osób i podmiotów oraz aby wzmocnić współpracę pomiędzy Unią Europejską, a jej międzynarodowymi partnerami, w tym USA i Ukrainą. Celem podgrupy ds. zamrażania aktywów i raportowania jest zbadanie, w jaki sposób można usprawnić wdrażanie unijnych środków ograniczających w zakresie zamrażania aktywów i raportowania o zamrożeniach, w szczególności w kontekście

⁶³<https://www.gov.pl/web/finanse/lista-osob-i-podmiotow-wobec-ktorych-stosuje-sie-szczegolne-srodki-ograniczajace-na-podstawie-art-118-ustawy-z-dnia-1-marca-2018-r-o-przeciwdzialaniu-praniu-pieniedzy-i-finansowaniu-terroryzmu>

systemu sankcji za naruszenie integralności terytorialnej Ukrainy (*rozporządzenie Rady (UE) nr 269/2014*).

9. KOMITET BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO

W 2023 r. odbyły się 4 posiedzenia Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego (dalej Komitetu), w tym jedno w trybie niejawnym. Dodatkowo miało miejsce jedno robocze spotkanie części członków Komitetu.

W czasie spotkań członkowie Komitetu prezentowali informacje oraz dyskutowali na temat m. in.:

- postępów prac dotyczących przygotowania drugiej KOR⁶⁴. Członkowie Komitetu pisemnie opiniowali projekt dokumentu, a zgłoszone uwagi były przedmiotem dyskusji podczas posiedzeń Komitetu.
- działań mających na celu wdrożenie zaleceń ekspertów Komitetu MONEYVAL, ujętych w raporcie z 2021 r. z oceny polskiego systemu AML/CTF;
- działań realizowanych w ramach Strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przewidzianych w ramach poszczególnych jej priorytetów;
- nowych zasad wymiany informacji pomiędzy JAF wprowadzonych przez Grupę Egmont, (istotnych z perspektywy jednostek współpracujących, gdyż warunkują zakres informacji, które może przekazywać GIIF oraz możliwości dalszego wykorzystania przez jednostki współpracujące informacji otrzymanych od GIIF);
- zadań zrealizowanych w dziedzinie AML/CTF w 2023 r, oraz planów działań do podjęcia i realizacji w 2024 r. (w tym także koncepcji mapy działań w celu uzyskania przez Polskę członkostwa w FATF);
- niektórych rozwiązań legislacyjnych w zakresie AML/CTF, w tym *ustawy o Systemie Informacji Finansowej*.

W dniu 9 listopada 2023 r. Komitet przyjął w trybie obiegowym uchwałę w sprawie opinii do „Krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu”.

Komitet procedował także wnioski zagraniczne o wpis na krajową listę sankcyjną osób i podmiotów podejrzewanych o związki z terroryzmem lub jego finansowaniem oraz 22 września 2023 r. podjął rozstrzygnięcia w sprawie rekomendacji dotyczących zastosowania szczególnych środków ograniczających wobec tych osób.

Ponadto 4 grudnia 2023 r. Komitet przyjął uchwały o utworzeniu dwóch grup roboczych: Grupy roboczej do wymiany informacji o aktualnych metodach prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz ich typowania oraz Grupy roboczej do spraw naukowych.

Członkowie Komitetu opiniowali także projekt przepisów, przygotowany w Departamencie Informacji Finansowej w ramach realizacji działania nr 9 ze Strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu („Stworzenie narzędzi umożliwiających klarowne identyfikowanie i nadzorowanie podmiotów działających na rynku, spełniających warunki

⁶⁴ Krajowa Ocena Ryzyka Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu, o której mowa w rozdziale 10. sprawozdania.

bycia instytucjami obowiązany”) oraz byli konsultowani w sprawie metodyki szacowania dochodów podlegających praniu na potrzeby przygotowania KOR.

Dodatkowo w ramach prac Komitetu przeprowadzona została wśród jego członków kwerenda dotycząca zapotrzebowania na dostęp do baz danych, przydatnych do prowadzenia spraw dotyczących ML/FT oraz powiązanych z nimi przestępstw bazowych.

10. PRACE NAD AKTUALIZACJĄ KRAJOWEJ OCENY RYZYKA ORAZ WDRAŻANIEM STRATEGII PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU

Realizując obowiązek ustawowy, nałożony treścią art. 25 ust. 1 i 3 *ustawy AML/CTF*, GIIF - we współpracy z Komitetem Bezpieczeństwa Finansowego, jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązany - opracował drugą edycję Krajowej Oceny Ryzyka Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu. Dokument został podpisany (zaakceptowany) w dniu 27 listopada 2023 r. przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych i opublikowany w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Zgodnie z przepisem art. 29 ust. 1 *ustawy AML/CTF* krajowa ocena ryzyka zawiera m.in. opis metodyki krajowej oceny ryzyka; opis zjawisk związanych z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu; opis obowiązujących regulacji dotyczących prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu; wskazanie poziomu ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu w Rzeczypospolitej Polskiej wraz z uzasadnieniem; wnioski wynikające z oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu; identyfikację zagadnień dotyczących ochrony danych osobowych związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz inne wymagane elementy. Technicznie dokument składa się z części głównej oraz trzech załączników. Przy przygotowywaniu krajowej oceny ryzyka GIIF wziął pod uwagę opublikowane 27 października 2022 r. przez Komisję Europejską sprawozdanie (SNRA) dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie oceny ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, które ma wpływ na rynek wewnętrzny i dotyczy działalności transgranicznej (COM(2022) 554 final), wraz z dokumentem towarzyszącym stanowiącym tak zwaną ponadnarodową ocenę ryzyka (SWD(2022)344 final). Krajowa ocena ryzyka jest dokumentem istotnym z punktu widzenia działań naszego kraju dotyczących zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Oparte na analizie ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu działania kraju mają zapewnić, że środki podjęte w celu zapobiegnięcia lub ograniczenia ryzyka prania pieniędzy bądź finansowania terroryzmu są odpowiednie do zidentyfikowanych ryzyk oraz spowodować efektywną alokację zasobów w całym krajowym systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Również instytucje obowiązane, które mają obowiązek identyfikacji i oceny ryzyk związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu odnoszących się do ich działalności, przy sporządzaniu swoich ocen ryzyka mogą uwzględniać obowiązującą krajową ocenę ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

W 2023 r. GIIF realizował działania wynikające z zapisów przyjętej w dniu 19 kwietnia 2021 r. przez Radę Ministrów *uchwały nr 50 w sprawie przyjęcia strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*. Przedstawione w strategii rozwiązania mają na celu usprawnienie funkcjonowania instytucji i organów, stanowiących elementy składowe krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Realizacja celów zawartych w strategii powinna zapewnić optymalne wykorzystanie przez instytucje i organy posiadanych zasobów i pozwolić na osiągnięcie efektu synergii w przeciwdziałaniu

praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Na 2023 r. zgodnie z zapisami Planu działań strategii została zaplanowana realizacja 5 działań. Oprócz powyższych działań GIIF jako jednostka odpowiedzialna za realizację działań strategii sfinalizował w 2023 r. działania przesunięte do realizacji z 2022 r.. Z przedmiotowych działań odstąpiono od realizacji trzech działań. W dwóch przypadkach powodem były przepisy obowiązujących przepisów rozporządzeń unijnych (*Rozporządzenie 2020/1503 w sprawie europejskich dostawców usług finansowania społecznościowego dla przedsięwzięć gospodarczych oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2017/1129 i dyrektywę (UE) 2019/1937 oraz tzw. Rozporządzenie MiCA⁶⁵*). W trzecim wypadku opracowano projekty przepisów, ale z uwagi na zmianę otoczenia technicznego i podpisanie umów na realizację dostępu do nowych narzędzi systemowych odstąpiono od wprowadzenia projektów przepisów w życie.

⁶⁵ W czerwcu 2023 r. zostało opublikowane unijne *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1114 z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie rynków kryptoaktywów oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 1095/2010 oraz dyrektyw 2013/36/UE i (UE) 2019/1937 (MiCA - Markets in Crypto Assets)*.

11. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA

Działalność prawna GIIF w 2023 r. dotyczyła w szczególności komunikacji z instytucjami obowiązanyymi i jednostkami współpracującymi i opierała się na bieżącym udostępnianiu wiedzy z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych w formie Komunikatów GIIF.

W pierwszym kwartale 2023 r. Departament Informacji Finansowej zakończył prace nad projektem *ustawy o Systemie Informacji Finansowej* (UC66).

W dniu 10 lutego 2023 r. przepisy *ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r o Systemie Informacji Finansowej* (Dz. U. z 2023 r. poz. 180) weszły w życie.

Ustawa ma na celu implementację art. 1(19) *dyrektywy 2018/843, jak również dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1153 z dnia 20 czerwca 2019 r. ustanawiającej zasady ułatwiające korzystanie z informacji finansowych i innych informacji w celu zapobiegania niektórym przestępstwom, ich wykrywania, prowadzenia dochodzeń w ich sprawie lub ich ścigania oraz uchylającą decyzję Rady 2000/642/WSiSW* (Dz. Urz. UE L 186 z 11.07.2019, str. 122).

Tworzony na podstawie przepisów ww. *ustawy System Informacji Finansowej* służy m.in.:

- przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- zapobieganiu i zwalczaniu poważnych przestępstw;
- przyspieszeniu i usprawnieniu postępowań kontrolnych dotyczących oświadczeń majątkowych;
- realizacji zadań ustawowych Szefa KAS w zakresie ujawniania i odzyskiwania mienia zagrożonego przeпадkiem, rozpoznawania, wykrywania i zwalczania przestępstw oraz przestępstw skarbowych, zapobiegania tym przestępstwom oraz ścigania ich sprawców.

Dodatkowo w 2023 r. przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej uczestniczyli w pracach unijnego pakietu regulacji AML/CTF w ramach grupy roboczej Rady UE.

Do zadań GIIF należało również bieżące opiniowanie projektów aktów normatywnych, pozostających w jego właściwości.